

Załącznik do uchwały
Nr XXI / 32 / 08
Rady Miasta Biała Podlaska
z dnia 19 czerwca 2008 r.

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA BIAŁA PODLASKA NA LATA 2008-2015

Spis treści

1. Wstęp	5
2. Diagnoza stanu wyjściowego	6
2.1. Analiza uwarunkowań zewnętrznych rozwoju miasta	7
2.2. Analiza uwarunkowań wewnętrznych miasta	10
2.2.1. Rys historyczny oraz ogólne informacje o mieście	10
2.2.2. Przestrzeń i środowisko	12
Rys fizjograficzny	12
Środowisko naturalne	13
Środowisko kulturowe	13
Zagospodarowanie przestrzenne oraz strefy funkcjonalne	15
2.2.3. Społeczeństwo	16
Demografia	16
Stan zdrowia mieszkańców	18
Wiek i wykształcenie mieszkańców	19
Gospodarstwa domowe oraz źródła ich utrzymania	21
Warunki mieszkaniowe	22
Lokalny rynek pracy	23
Poziom bezrobocia i jego struktura	25
Aktywizacja zawodowa bezrobotnych	28
Samozatrudnienie oraz promocja przedsiębiorczości	29
Problemy wykluczenia społecznego	29
2.2.4. Gospodarka	30
Poziom rozwoju przedsiębiorczości	30
Atrakcyjność inwestycyjna miasta	33
Sektor turystyki	34
2.2.5. Infrastruktura techniczna	35
Infrastruktura drogowa	36
Infrastruktura miejskiego transportu publicznego	37

	3
Infrastruktura kolejowa.....	37
Gospodarka wodno-ściekowa.....	38
Gospodarka odpadami komunalnymi.....	41
Infrastruktura elektroenergetyczna.....	42
Infrastruktura ciepłownicza.....	43
Infrastruktura gazowa.....	45
Infrastruktura telekomunikacyjna.....	47
2.2.6. Infrastruktura społeczna.....	47
Infrastruktura edukacyjna	47
Infrastruktura sportowa.....	52
Infrastruktura kultury.....	54
Infrastruktura ochrony zdrowia	56
Infrastruktura pomocy społecznej.....	59
Infrastruktura bezpieczeństwa publicznego.....	61
2.2.7. Jakość rządzenia.....	62
Administracja i jakość kadr.....	62
Analiza zdolności inwestycyjnej miasta	63
Kapitał społeczny.....	67
Praktyka planowania strategicznego.....	68
Działalność promocyjna miasta.....	68
Współpraca miasta na forum krajowym i międzynarodowym.....	69
2.3. Analiza SWOT	70
Kwestie strategiczne wynikające z diagnozy i analizy SWOT	76
3. Wizja strategicznego rozwoju miasta.....	76
Pożądany stan rozwoju miasta	76
4. Misja oraz cele strategii.....	77
Misja strategii.....	77
Cele strategiczne / priorytety strategii.....	78

Cele operacyjne strategii.....	80
Kierunki działań w ramach poszczególnych celów operacyjnych.....	82
5. System wdrażania i finansowania strategii	101
Główne instytucje i podmioty zaangażowane we wdrażanie STRATEGII	102
Środki niezbędne na realizację strategii	103
Źródła finansowania strategii.....	103
System monitorowania i oceny realizacji strategii.....	105
6. Załącznik 1: Podsumowanie procesu konsultacji społecznych.....	107
7. Załącznik 2: Wieloletni Plan Inwestycyjny.....	111

1. WSTĘP

Strategia rozwoju miasta jest kluczowym elementem planowania rozwoju lokalnego. Jest to dokument, którego celem jest wskazanie wizji oraz strategicznych kierunków rozwoju miasta. Strategia jest podstawowym instrumentem długofalowego zarządzania gminą miejską. Pozwala na zapewnienie ciągłości i trwałości w realizacji przyjętych priorytetów rozwojowych, niezależnie od zmieniających się uwarunkowań politycznych. Strategia umożliwi również efektywne gospodarowanie własnymi, zwykle ograniczonymi zasobami, takimi jak: mienie komunalne, zasoby ludzkie, infrastruktura czy też środki finansowe.

Dobrze zorganizowany proces formułowania strategii umożliwia zaangażowanie władz lokalnych oraz mieszkańców w planowanie swojej przyszłości. Uwzględnienie zgłaszanych opinii i pomysłów pozwala na wypracowanie strategii, z którą będzie się identyfikowała w dużym stopniu społeczność lokalna. Utożsamianie się władz i mieszkańców miasta z opracowaną strategią stanowi niezbędny warunek jej skutecznej realizacji.

Konieczność posiadania aktualnej strategii rozwoju miasta podyktowana jest nie tylko względami praktycznymi „dobrego rządzenia”, ale również wynika z uregulowań prawnych, zawartych między innymi w ustawie o samorządzie gminnym czy też ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, w której strategii gmin i powiatów zostały zaliczone – obok strategii rozwoju kraju, strategii sektorowych oraz strategii wojewódzkich – do kluczowych dokumentów planistycznych, na podstawie których powinna być prowadzona polityka rozwoju kraju¹. Strategia rozwoju miasta stanowi również formalną podstawę do ubiegania się o środki z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

W niniejszym opracowaniu przyjęto, że zaktualizowana strategia będzie dokumentem średniookresowym, a okres jej realizacji przypadnie na lata 2008-2015. Przyjęcie takiego horyzontu czasowego jest zgodne z zaleceniami planistycznymi² oraz pozwala na dostosowanie strategii do wymogów wynikających z obowiązującej perspektywy finansowej Unii Europejskiej 2007-2013. Z uwagi na dość długi okres obowiązywania strategii, założono, że musi to być dokument uniwersalny, koncentrujący się na rozwiązaniu najważniejszych problemów rozwojowych miasta i jego mieszkańców. „Strategia rozwoju Białej Podlaskiej do 2015 roku” została przyjęta w 2000 roku. Od tego czasu zrealizowano wiele działań zapisanych w strategii, jak również zmieniły się uwarunkowania zewnętrzne mające wpływ na strategię. W związku z tym pojawiła się konieczność aktualizacji posiadanej strategii.

Znowelizowana strategia składa się z trzech zasadniczych części:

- diagnozy strategicznej, w której poddano analizie główne obszary rozwoju społeczno-gospodarczego miasta, z uwzględnieniem uwarunkowań wewnętrznych (tj. słabych i mocnych stron miasta) oraz zewnętrznych (tj. możliwych szans i zagrożeń rozwoju miasta),
- wizji strategicznej oraz głównych kierunków rozwoju miasta uwzględniających specyfikę miasta i zewnętrzne warunki jego funkcjonowania,

---

¹ Art. 9 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, Dz. U. Nr 227, poz. 1658

² Vademecum opracowania strategii rozwoju lokalnego, przyjęte przez Zarząd Województwa Lubelskiego w dniu 1 sierpnia 2007.

- systemu realizacyjnego strategii, w tym ram finansowych oraz wykazu projektów kluczowych ujętych w formie załącznika jako Wieloletni Plan Inwestycyjny (WPI).

Przy opracowaniu niniejszej strategii przyjęto model ekspercko-partycypacyjny, polegający na możliwie szerokim udziale władz i społeczności lokalnej w pracach nad strategią, przy jednoczesnym zaangażowaniu ekspertów zewnętrznych, odpowiadających między innymi za zorganizowanie procesu konsultacji społecznych oraz przygotowanie końcowej wersji dokumentu.

Prace nad aktualizacją strategii trwały nieco ponad pięć miesięcy i obejmowały następujące etapy:

- analiza obowiązujących dokumentów planistycznych, ze szczególnym uwzględnieniem strategii rozwoju miasta przyjętej w 2000 roku,
- przygotowanie diagnozy stanu wyjściowego, czyli opisu sytuacji społeczno-gospodarczej miasta wraz z elementami analizy strategicznej,
- konsultacje społeczne, służące między innymi weryfikacji analizy strategicznej oraz wypracowaniu wizji rozwoju miasta i jej głównych kierunków rozwoju,
- identyfikacja kluczowych zadań i projektów przyczyniających się do realizacji strategii,
- przygotowanie ostatecznej wersji strategii oraz jej zatwierdzenie przez Radę Miasta.

W trakcie prac nad aktualizacją strategii wzięto pod uwagę poprzednią wersję strategii z 2000 roku, wychodząc z założenia, że dokument ten i stopień jego realizacji powinien stanowić punkt wyjścia do dalszych prac analitycznych. Ponadto, niniejszy dokument bazuje na innych dokumentach planistycznych, które z mocy prawa zostały opracowane na przestrzeni ostatnich sześciu lat. Chodzi tu głównie o dokumenty związane z ochroną środowiska (program ochrony środowiska, plan gospodarki odpadami) i polityką społeczną (strategia rozwiązywania problemów społecznych).

Ważnym źródłem informacji były również dane statystyczne, uzyskane głównie z Głównego Urzędu Statystycznego (Bank Danych Regionalnych) oraz wyniki Narodowego Spisu Powszechnego z roku 2002. Przy opracowaniu części diagnostycznej wykorzystano wyniki badań ankietowych, przeprowadzonych w trakcie spotkań konsultacyjnych, a także w ramach niezależnych prac ekspertów³.

2. DIAGNOZA STANU WYJŚCIOWEGO

Zaprezentowana poniżej diagnoza stanu wyjściowego obejmuje szczegółową analizę uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych rozwoju miasta. Do czynników zewnętrznych mogących w istotny sposób wpłynąć na rozwój miasta zaliczono między innymi postępujące procesy integracyjne i globalizacyjne w Europie, stosowanie polityk wspólnotowych, a także takie zjawiska jak rozwój społeczeństwa informacyjnego czy niekorzystnie kształtujące się trendy demograficzne. Natomiast oceny czynników wewnętrznych rozwoju miasta dokonano w sześciu najważniejszych obszarach rozwoju społeczno-gospodarczego miasta, zwracając szczególną uwagę na powiązanie analizowanych obszarów z przyjętym w strategii systemem monitorowania. Zbiorcza analiza SWOT jest podsumowaniem przeprowadzonych badań

---

³ Wyniki badań ankietowych mieszkańców miasta Biała Podlaska, JDK, sierpień 2006.

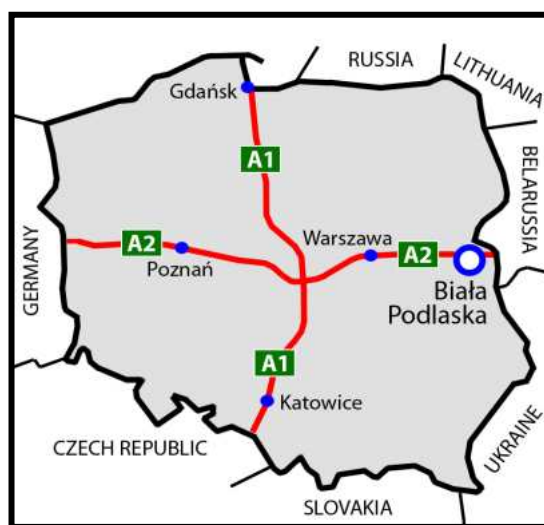
analitycznych i stanowi podstawę do sformułowania właściwej diagnozy strategicznej, która z kolei służy do określenia właściwej wizji i strategii rozwoju miasta.

2.1. ANALIZA UWARUNKOWAŃ ZEWNĘTRZNYCH ROZWOJU MIASTA

Należy przypuszczać, że rozwój Białej Podlaskiej, podobnie jak i wielu innych ośrodków miejskich w Polsce, będzie mocno uzależniony od szeregu czynników zewnętrznych. Niektóre z nich będą miały pozytywny wpływ na rozwój miasta, natomiast inne mogą w sposób istotny przyczynić się do ograniczenia jego rozwoju. W niniejszej analizie ograniczono się do krótkiej charakterystyki najważniejszych pozytywnych i negatywnych zjawisk, które w większym lub mniejszym stopniu mogą wpłynąć na szanse rozwojowe miasta. Od uświadomienia sobie znaczenia tych zjawisk zależy w dużej mierze poprawność sformułowania diagnozy i strategicznej wizji rozwoju miasta.

Do głównych czynników zewnętrznych, mogących pozytywnie wpłynąć na rozwój miasta, należy z pewnością zaliczyć:

- **Postępujące procesy integracyjne w Unii Europejskiej**, dokonujące się w wymiarze przestrzennym, społecznym i gospodarczym. Z licznych analiz oceniających możliwy wpływ procesów integracyjnych na rozwój Lubelszczyzny wynika, że w dłuższej perspektywie czasu należy spodziewać się szeregu pozytywnych zjawisk związanych z modernizacją gospodarki i infrastruktury technicznej, napływem inwestycji i nowych technologii, rozwojem nowych form zatrudnienia, a także poprawą poziomu wykształcenia i jakości życia mieszkańców regionu. Należy mieć nadzieję, że również miasto Biała Podlaska będzie objęte częścią pozytywnych procesów rozwojowych zachodzących na obszarze Polski i województwa lubelskiego.
- **Napływ do regionu znacznych środków finansowych** związanych z realizacją przez Polskę programów współfinansowanych z Unii Europejskiej. Szacuje się, że w latach 2007-2015 łączny napływ środków z UE do województwa lubelskiego może wynieść nawet 5 mld euro. Około 60% tych środków (3 mld euro) będzie pochodzić z programów realizowanych w ramach unijnej polityki spójności, natomiast pozostała kwota (2 mld euro) będzie dostępna w ramach wdrażania w województwie lubelskim instrumentów Wspólnej Polityki Rolnej (w tym tych związanych z rozwojem obszarów wiejskich oraz płatnościami bezpośrednimi dla rolników). Szczególnym impulsem rozwoju dla Białej Podlaskiej może być realizacja tzw. projektów kluczowych przewidzianych do wdrożenia w ramach polityki spójności, w tym budowa autostrady A2 (Warszawa – Biała Podlaska – Terespol), modernizacja linii kolejowej E20 oraz wdrożenie na terenie miasta i powiatu kompleksowego programu gospodarki odpadami.

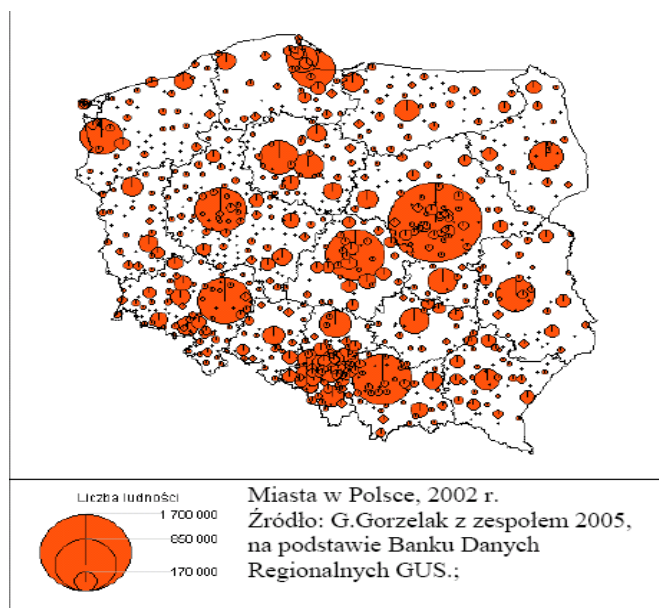

Zwiększająca się rola miast w realizacji polityki spójności Unii Europejskiej.

Unia Europejska przywiązuje coraz większą wagę do rozwoju ośrodków miejskich w Europie. Znalazło to swoje odzwierciedlenie w *Strategicznych Wytycznych Wspólnoty na lata 2007-13*, w których bardzo mocno podkreślono postulat uwzględnienia 'wymiaru miejskiego' w krajowych i regionalnych programach operacyjnych. Innym ważnym dokumentem traktującym priorytetowo rozwój ośrodków miejskich na poziomie Unii Europejskiej jest Komunikat Komisji Europejskiej na temat roli miast i aglomeracji w odniesieniu do wzrostu i zatrudnienia w regionach.⁴ W dokumencie

tym uznano miasta za główne ośrodki zrównoważonego rozwoju na poziomie regionalnym oraz wskazano na najważniejsze kierunki działań w zakresie rozwoju miast w Europie. Wśród priorytetowych kierunków działań wskazano między innymi na: (I) poprawę atrakcyjności miast (komunikacja, dostęp do infrastruktury i usług), (II) wsparcie systemu innowacji i przedsiębiorczości, (III) zwiększenie ilości miejsc pracy (poprzez poprawę szans zatrudnienia oraz zwiększenie poziomu wykształcenia i wiedzy mieszkańców), (IV) ograniczenie różnicowań wewnątrzmijskich (poprzez poprawę bezpieczeństwa i lepszą integrację społeczną), (V) lepsze zarządzanie oraz rozwój współpracy między ośrodkami miejskimi.

- **Znaczenie miasta Białą Podlaska w krajowej i regionalnej polityce przestrzennej.** Zgodnie z Krajową Koncepcją Przestrzennego Zagospodarowania Kraju Białą Podlaska należy do miast średniej wielkości o liczbie mieszkańców zawierającej się w przedziale od 10 do 100 tys. osób. Jest jednym z 7 ośrodków miejskich w kraju o statusie miast pełniących funkcje ponadregionalne (m.in. w zakresie wyspecjalizowanych usług obsługi biznesu, edukacji i ochrony zdrowia)⁵. W sieci osadniczej województwa Białą Podlaska klasyfikowana jest jako miasto duże o dobrze rozwiniętych funkcjach ponadregionalnych oraz jako ważny ośrodek równoważenia rozwoju terytorialnego Polski Wschodniej.
- **Realizacja Europejskiej Polityki Sąsiedztwa (EPS) na zewnętrznych granicach Unii Europejskiej.** Jednym z ważniejszych celów Europejskiej Polityki Sąsiedztwa jest rozwój wielostronnych kontaktów transgranicznych z krajami sąsiadującymi z terytorium Unii Europejskiej, w tym również Białorusią i Ukrainą. Podstawowym elementem wdrażania tej polityki jest realizacja wspólnych programów współpracy transgranicznej finansowanych z *Europejskiego Instrumentu Partnerstwa i Sąsiedztwa (EIPS)*. Z tego instrumentu będzie finansowany program współpracy transgranicznej Polska-Białoruś-Ukraina. W ramach programu, którego budżet wynosi blisko 190 mln euro, będzie możliwość realizowania różnego rodzaju projektów

⁴ Komunikat Komisji do Rady i Parlamentu Europejskiego: Polityka spójności i miasta – rola miast i aglomeracji w odniesieniu do wzrostu i zatrudnienia w regionach, lipiec 2006.

⁵ Zaktualizowana koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju, RCSS, Warszawa 2005.

transgranicznych związanych między innymi z rozwojem turystyki, przedsiębiorczości i zasobów ludzkich. Dla miasta Biała Podlaska program ten może być doskonałą okazją do poprawy swojej pozycji jako przodującego ośrodka w zakresie organizowania i prowadzenia współpracy transgranicznej w Białorusią.

- **Rozwój społeczeństwa informacyjnego i możliwości z tym związanych.** Przewiduje się, że w ciągu najbliższych lat nastąpi szybki rozwój technologii informacyjnych i komunikacyjnych, przyczyniający się do ich powszechnego wykorzystania przez coraz szersze kręgi społeczeństwa. Łatwy dostęp do informacji i wiedzy stanowi obecnie fundament rozwoju i może stać się ważnym czynnikiem wpływającym na wyrównywanie szans rozwojowych i przeciwdziałanie marginalizacji terenów peryferyjnych. Wraz z upowszechnianiem się infrastruktury komunikacji elektronicznej możliwy będzie stopniowy rozwój różnych form zatrudnienia oraz samokształcenia mieszkańców. Powszechny dostęp do technik informacyjnych oraz szerokopasmowego internetu będzie z pewnością przyczyniał się do zwiększenia atrakcyjności obszaru i ograniczał występujące w województwie problemy społeczne i gospodarcze, takie jak: bezrobocie, ubóstwo, wykluczenie społeczne, itd. Szans dla miasta należy przede wszystkim upatrywać w realizacji projektu kluczowego w ramach Programu Polski Wschodniej „*Sieć szerokopasmowa Polski Wschodniej*”.
- **Rosnące znaczenie walorów przyrodniczych i kulturowych w rozwoju różnych form turystyki.** W ciągu najbliższych lat turystyka będzie stanowiła jedną z najszybciej rozwijających się branż zarówno w Europie jak i w Polsce⁶. Rynek usług turystycznych będzie w dużej mierze kształtowany przez kompleksowe produkty turystyczne, które w dużym stopniu oparte będą na lokalnych walorach przyrodniczych i kulturowych. Biorąc pod uwagę bogate dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe Lubelszczyzny, wydaje się, że wiele miast i gmin z regionu będzie miało duże możliwości włączenia się w ogólnokrajowy proces rozwoju i świadczenie usług turystycznych. Dotyczy to również miasta Biała Podlaska, które z pewnością będzie miało realne szanse na rozwój różnych form turystyki i rekreacji.

Do negatywnych czynników zewnętrznych mogących ograniczyć możliwości rozwojowe miasta Biała Podlaska należy zaliczyć:

- **Peryferyjne położenie województwa lubelskiego i jego zapóźnienie** w zakresie infrastruktury drogowej. Jest to niewątpliwie jeden z głównych czynników hamujących rozwój poszczególnych miast i gmin Lubelszczyzny. Bez poprawy dostępności komunikacyjnej całego województwa i polepszenia infrastruktury drogowej wewnątrz regionu trudno będzie planować działania strategiczne na poziomie lokalnym w zakresie przyciągania inwestycji i rozwoju nowych usług rynkowych. Innym sposobem na ograniczenie peryferyjnego położenia regionu powinien być wszechstronny rozwój współpracy międzynarodowej województwa z Białorusią i Ukrainą, obejmujący między innymi rozbudowę transgranicznej infrastruktury drogowej i turystycznej.
- **Bariery związane z wejściem Polski do strefy Schengen i funkcjonowaniem zewnętrznej granicy UE.** Od 21 grudnia 2007 roku obszar całego kraju został włączony do strefy Schengen i nastąpiło przesunięcie ochrony zewnętrznych granic

---

⁶ Strategia rozwoju turystyki na lata 2007-2013, Warszawa, czerwiec 2005

Unii Europejskiej na wschodnie granice Polski. Zaostrzenie polityki wizowej wobec obywateli spoza Unii Europejskiej oraz wprowadzenie nowych procedur kontrolnych na granicach może doprowadzić do ograniczenia kontaktów i współpracy transgranicznej na obszarach przygranicznych województwa lubelskiego, w tym również powiatu bialskiego i miasta Biała Podlaska. Może to mieć szczególnie negatywny wpływ na lokalny rynek pracy i funkcjonowanie przygranicznej przedsiębiorczości i wymiany handlowej.

- **Narastająca emigracja ludzi młodych za granicę.** Coraz szerszy dostęp do europejskiego rynku pracy, połączony z brakiem realnych możliwości zatrudnienia w miejscu zamieszkania, powoduje że coraz więcej młodych i dobrze wykształconych ludzi decyduje się na szukanie pracy poza granicami kraju. Proces ten zaczyna już negatywnie wpływać na regionalny rynek pracy oraz sytuację gospodarczą w regionie, ograniczając szanse rozwojowe województwa i poszczególnych jednostek samorządowych. Ponadto, w wymiarze lokalnym, dalsze utrzymywanie się zjawisk emigracyjnych może prowadzić do wyludniania się obszarów wiejskich i zachwiania funkcjonowania podstawowych struktur społeczno-kulturowych w wielu miejscowościach wiejskich Lubelszczyzny.
- **Niedostosowanie alokacji środków unijnych do potrzeb inwestycyjnych większości samorządów lokalnych w regionie.** Ryzyko takie jest coraz bardziej realne w związku z zobowiązaniem się Polski do przeznaczenia co najmniej 60% środków z Unii Europejskiej na realizację celów tzw. Strategii Lizbońskiej, koncentrującej się przede wszystkim na rozwiązywaniu problemów ogólnoeuropejskich, zaś w niewielkim stopniu uwzględniającej potrzeby rozwojowe wielu samorządów lokalnych. Takie podejście może doprowadzić do sytuacji, w której tylko niewielki odsetek samorządów lokalnych będzie mógł uzyskać wsparcie na modernizację swojej podstawowej infrastruktury, zaś zdecydowana większość będzie musiała rozłożyć w czasie zaplanowane inwestycje, co z pewnością ograniczy ich konkurencyjność i zdolność do inwestowania w innych obszarach rozwoju.

2.2. ANALIZA UWARUNKOWAŃ WEWNĘTRZNYCH MIASTA

Analiza uwarunkowań wewnętrznych rozwoju miasta została dokonana w sześciu podstawowych kategoriach, obejmujących takie zagadnienia jak: przestrzeń i środowisko, sfera społeczna i gospodarcza, infrastruktura techniczna i społeczna oraz zdolność instytucjonalna miasta do efektywnego rządzenia. Analizę oparto na najbardziej aktualnych danych statystycznych, starając się opisywać zachodzące trendy i zjawiska w układzie graficznym na przestrzeni ostatnich lat. Wiele zaprezentowanych danych porównano ze średnimi wartościami w województwie i kraju. Takie podejście pozwala na ukazanie pozycji konkurencyjnej miasta i jest przydatne w procesie monitorowania rozwoju miasta w kolejnych latach.

2.2.1. RYS HISTORYCZNY ORAZ OGÓLNE INFORMACJE O MIEŚCIE

W dokumentach historycznych Biała Podlaska pojawiła się po raz pierwszy w 1481 roku. Założycielem miasta był Piotr Janowicz przydomek "Biały" – wojewoda trocki, Hetman Wielkiego Księstwa Litewskiego, zaś jego pierwszymi właścicielami ród Iliniczów. W tym okresie Biała znajdowała się w województwie brzeskim w Wielkim Księstwie Litewskim.

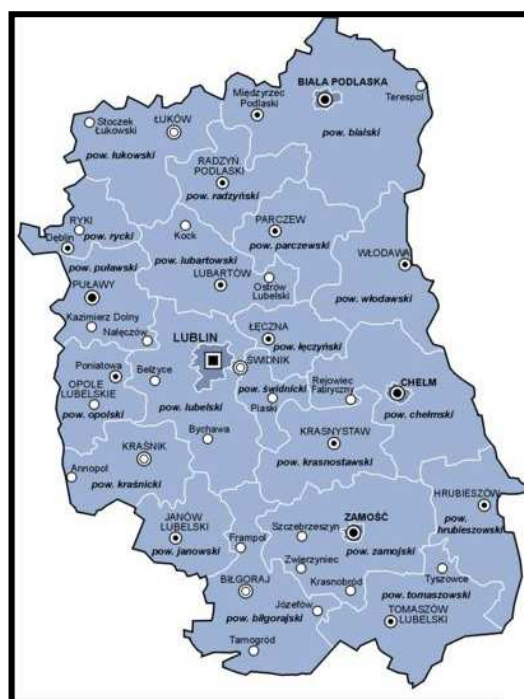
W II połowie XVI wieku miasto przeszło we władanie rodu Radziwiłłów. Miało to miejsce w 1569 r. na podstawie zapisu w księgach ziemskich. Okres ten, trwający dwa i pół wieku, przyniósł rozkwit i przyczynił się do szybkiego rozwoju miasta, przez długi czas zwanego Białą Książecą lub Białą Radziwiłłowską. W 1622 r. Aleksander Ludwik Radziwiłł rozpoczął budowę zamku, a kilka lat później w 1628 roku z fundacji Krzysztofa Ciborowicza Wilskiego założono Akademię Bialską, która od 1633 r. istniała jako filia Akademii Krakowskiej.

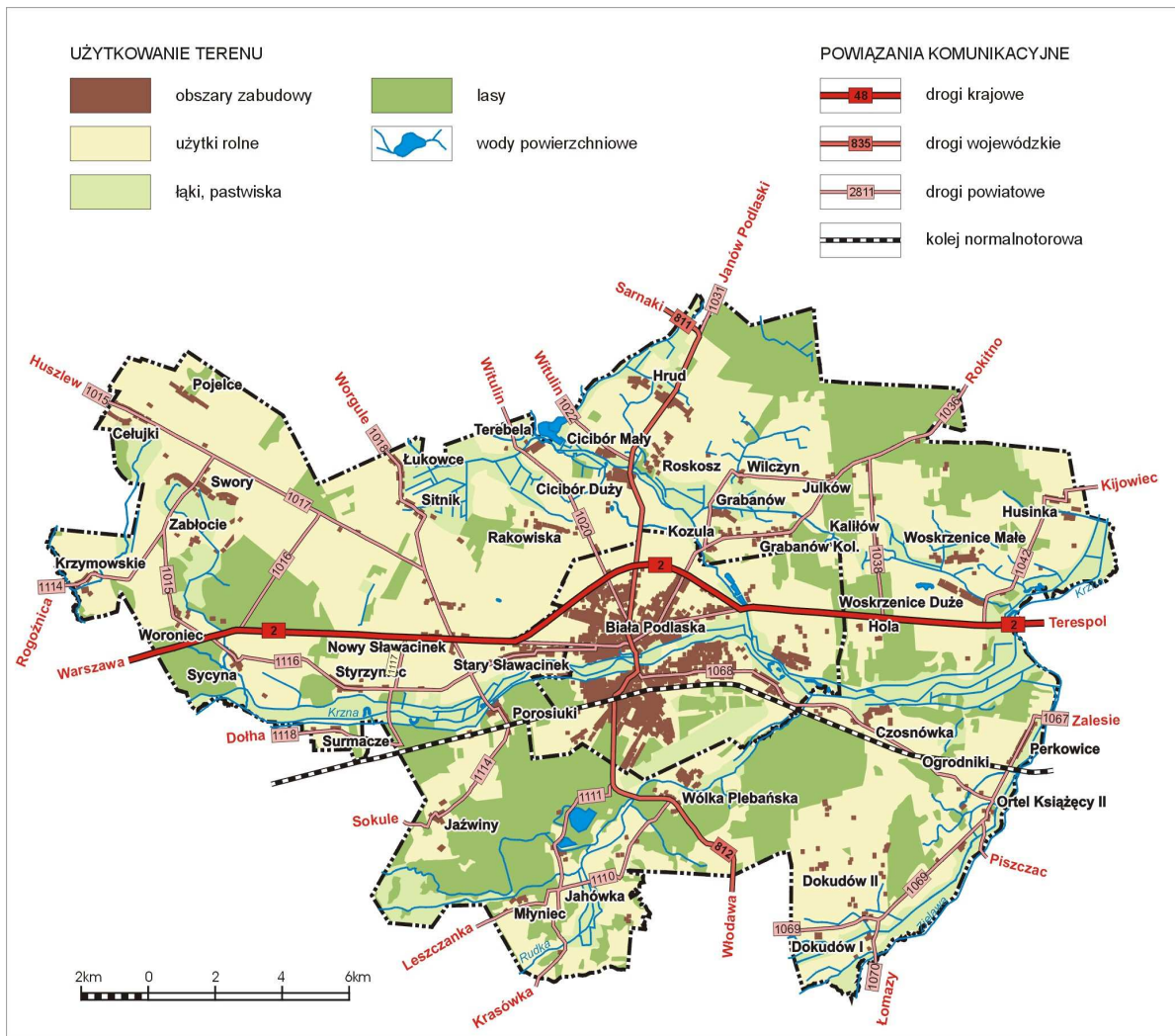
W latach 1655-1660 miasto zostało znacznie zniszczone przez Szwedów, wojska Rakoczego i Kozaków Chowańskiego. Jednak za sprawą Michała Radziwiłła i jego żony Katarzyny z Sobieskich szybko podniosło się z upadku. W 1670 r. Michał Kazimierz Radziwiłł nadał miastu prawo magdeburskie oraz herb: Michał Archanioł stojący na smoku.

W XVII wieku miasto znane było z produkcji sukna i fajansów, a później także z przeróbki drewna. Ostatnim spadkobiercą był Dominik Radziwiłł, pułkownik wojska polskiego, który zmarł 11 listopada 1813 roku we Francji. Kolejny szybki rozwój miasta miał miejsce w okresie międzywojennym, powstała wówczas fabryka Raabego wytwarzająca sztyfty i kopyta, elektrownia miejska, a w latach 1923-1939 istniała Podlaska Wytwórnia Samolotów.

W 1975 r. Biała Podlaska została stolicą województwa białkopodlaskiego, co przyczyniło się do ponad dwukrotnego zwiększenia liczby jej mieszkańców w ciągu 20 lat. Po reformie administracyjnej, od 1999 roku posiada status powiatu grodzkiego i wiele uprawnień predestynujących ją do roli głównego ośrodka administracyjnego regionu.

Biała Podlaska jest miastem średniej wielkości, zajmującym powierzchnię 49 km² leżącym we wschodniej Polsce, w północno - wschodniej części województwa lubelskiego. Znajduje się na jednym z najważniejszych szlaków komunikacyjnych Polski i Europy - międzynarodowej drodze E30 łączącej Madryt, Paryż, Berlin, Warszawę i Moskwę oraz międzynarodowej magistrali kolejowej E20; tworzących główny korytarz komunikacyjny Europy Wschód – Zachód.

W odległości 36 km od miasta przebiega granica państwa z Białorusią. Znajdują się tam przejścia graniczne w Terespolu, Sławatyczach i Kukurykach. W odległości 25 km na wschód od Białej Podlaskiej usytuowany jest kolejowy port przeładunkowy w Małaszewiczach oraz Wolny Obszar Celny.

Miasto zamieszkuje 58 tys. osób, co stanowi 2,6% ludności województwa. W krajowej sieci osadniczej Biała Podlaska zaliczana jest do miast średnich.

2.2.2. PRZESTRZEŃ I ŚRODOWISKO

RYS FIZJOGRAFICZNY

Biała Podlaska położona jest na obszarze dwóch mezoregionów: Zakłęsłości Łomaskiej (należącej do makroregionu Polesie Zachodnie) oraz Równiny Łukowskiej (makroregion Nizina Południowopodlaska). Miasto leży w obszarze Wyniesienia Zrębowego Podlasko-Lubelskiego, zbudowanego z utworów trzeciorzędowych i czwartorzędowych. Najstarszymi tworamami występującymi powierzchniowo są gliny zwałowe moreny starej, silnie spłaszczone, lekko pylaste, przy zawilgoceniu mocno uplastyczniające się.

Biała Podlaska jest rozdzielona szeroką doliną rzeki Krzyny, na część północną – lewobrzeżną i część południową – prawobrzeżną. Część południowa miasta znajduje się w pobliżu terenów podmokłych, natomiast część północna leży na terenach wyraźnie suchszych, przecinanych ciągami pagórków i dolin o kierunku północno-zachodnim. Zasobność Białej Podlaskiej w surowce naturalne jest niewielka, zarówno pod względem ilości, jak i jakości złóż. Na terenie miasta eksploatowane są tylko kruszywa naturalne, których zasobność oceniana jest na około 350 000 ton.

ŚRODOWISKO NATURALNE

Środowisko naturalne, spełniające funkcje rekreacyjne, wypoczynkowe, estetyczne, i edukacyjne, w powiązaniu z funkcją turystyczną, może stanowić bardzo ważny czynnik atrakcyjności Białej Podlaskiej, dzięki któremu wizerunek miasta staje się wyjątkowy i niepowtarzalny. Niestety, świadomość potencjału tych walorów nie jest powszechna. W granicach miasta znajdują się obszary ekologicznego zagrożenia, charakteryzujące się przekroczeniem norm dotyczących jakości wód powierzchniowych, hałasu oraz zanieczyszczeń gleby i powietrza. Podstawowe źródła ciepła w mieście oparte są na węglu, co w istotny sposób przyczynia się do zanieczyszczenia powietrza. Obecnie jakość wód Krzyny i Klukówki jest klasyfikowana w IV klasie czystości, co stanowi znaczne ograniczenie do ich rekreacyjnego wykorzystania.

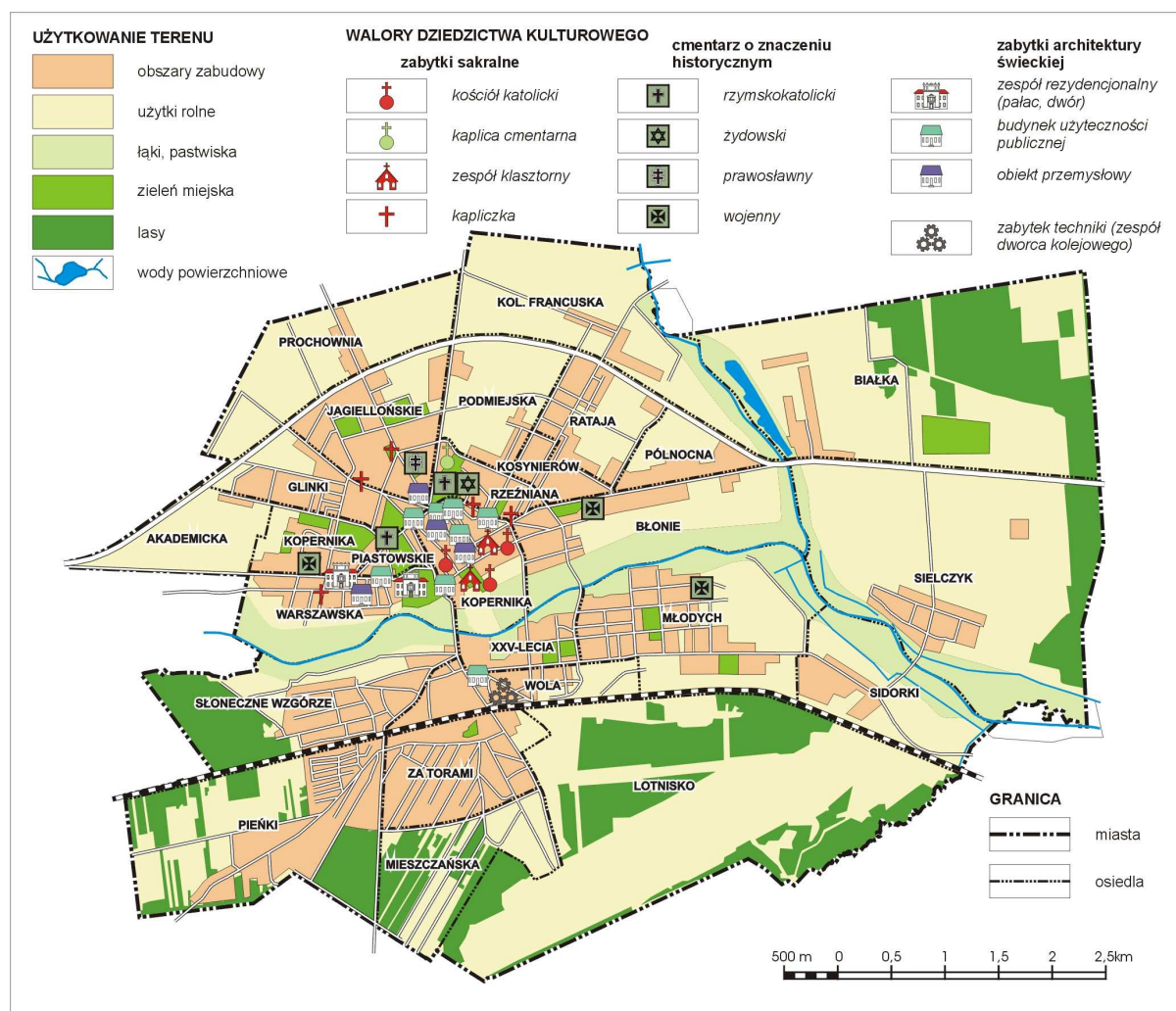
ŚRODOWISKO KULTUROWE

Środowisko kulturowe Białej Podlaskiej kształtowane jest przez liczne zabytki architektoniczne świadczące o bogatej historii miasta. Wśród nich najważniejsze to:

- Zespół pałacowy Radziwiłłów, będący pozostałością dawnego zamku zbudowanego na planie gwiazdy pięcioramiennej z pięcioma bastionami otoczony mi fosą i wałem ziemnym;
- Zespół szpitalny fundacji Radziwiłłów (z I połowy XVIII wieku);
- Budynek dawnej Akademii Bialskiej, w której wykształciło się wielu sławnych ludzi (m.in. Józef Ignacy Kraszewski, Roman Rogiński, ksiądz Stanisław Brzóska, Stefan Żeromski);
- Kamieniczki przy ulicy Narutowicza (z popiersiami Adama Mickiewicza i Juliusza Słowackiego);
- Zespół kościoła farnego p.w. Św. Anny, będący obecnie najcenniejszym obiektem sakralnym w mieście;
- Zespół klasztorny poreformacki (z pięknymi freskami na sklepieniach w Kościele p.w. Św. Antoniego i klasztorem z II połowy XVII wieku);
- Magistrat, wzniesiony przy Placu Wolności w 1843 roku (dzisiaj siedziba władz miejskich);

- Austeria, wybudowana ok. 1740 roku i będąca najstarszym domem zajezdnym w Białej Podlaskiej;
- Plac Wolności, dawny rynek miejski od 1919r. noszący nazwę Placu Wolności, obudowany XVIII i XIX-wiecznymi kamieniczkami. Miejsce Pamięci Narodowej, główny plac zgromadzeń;
- Budynek sądu, wybudowany na pocz. XX wieku z zachowanym oryginalnym układem wnętrz;
- Dawna zabudowa drewniana przy ul. Brzeskiej z budynkami z XIX wieku;
- Zespół pobazyliński przy ulicy Brzeskiej (składający się z kościoła p.w. Narodzenia NMP, klasztoru i bramy z ogrodzeniem);
- Kaplica cmentarna (barokowa z I połowy XVIII wieku, otoczona zabytkowymi nagrobkami z XIX i XX wieku).

Wiele z wymienionych wyżej obiektów zabytkowych znajduje się w złym stanie materialnym i wymaga pilnych prac remontowo-konserwatorskich. Warunkiem zdobycia niezbędnych środków finansowych na odnowę i renowację najważniejszych zabytków

w mieście będzie konieczność większego dostosowania ich do funkcji turystyczno-usługowych.

ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE ORAZ STREFY FUNKCJONALNE

Miasto Biała Podlaska w granicach administracyjnych obejmuje teren o powierzchni 4 941 ha, w tym obszar zurbanizowany zajmuje nieco ponad 1/3 powierzchni miasta. Struktura użytkowania gruntów kształtuje się w mieście następująco:

- użytki rolne – 50,6%
- lasy i grunty leśne – 11,8%
- pozostałe grunty i nieużytki – 37,6%.

Teren miasta podzielony jest szeroką doliną rzeki Krzny o przebiegu równoleżnikowym, której średnia szerokość wynosi około 0,9 km. Kolejny podział obszaru miejskiego wyznacza położona w odległości 1 km od doliny rzecznej linia kolejowa Warszawa-Terespol. W części południowej miasta znajduje się byłe lotnisko wojskowe (obecnie potencjalna strefa aktywności gospodarczej), tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej oraz lasy.

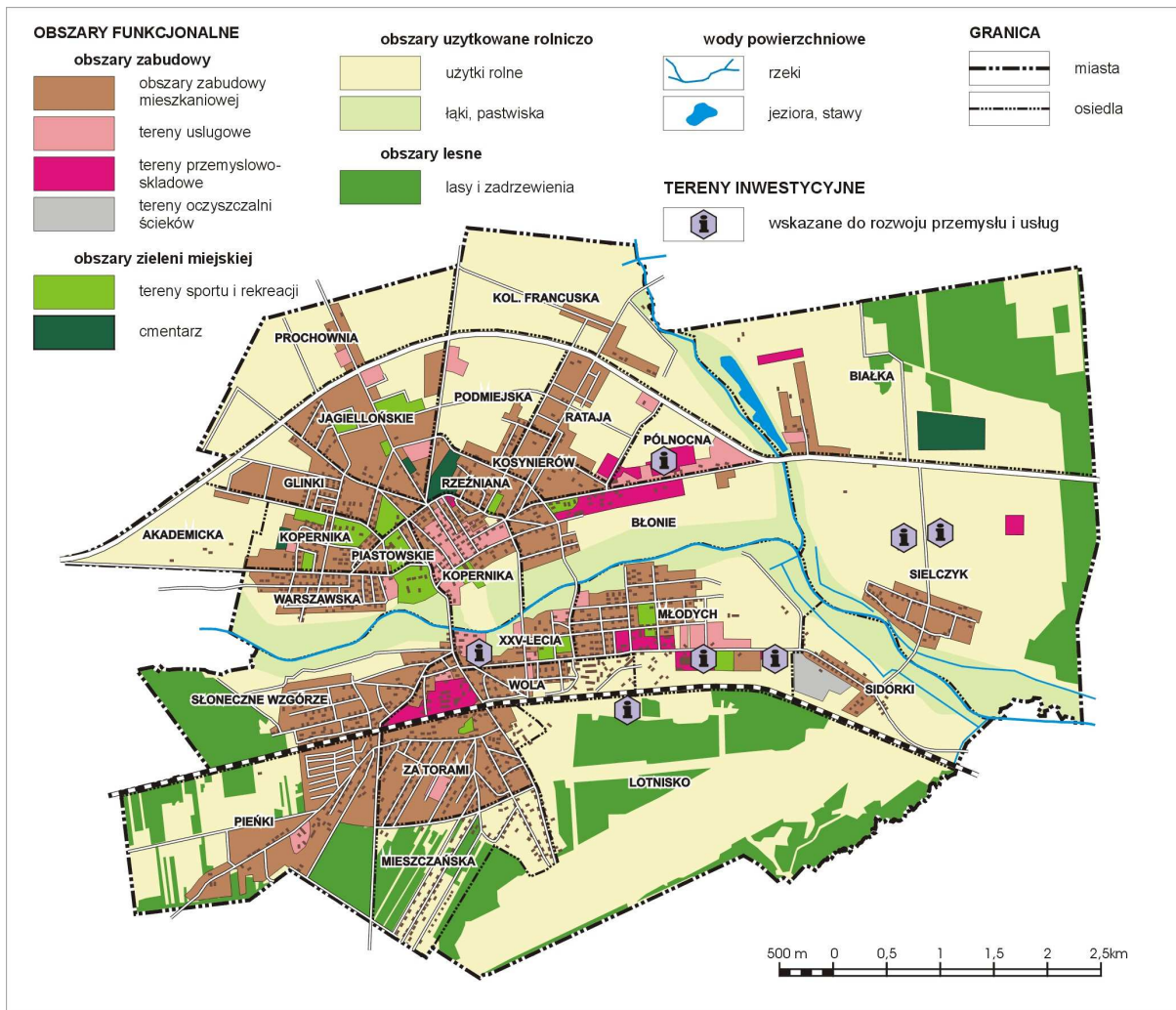
Obszar położony między koleją a doliną rzeki Krzny charakteryzuje się wysoką intensywnością zagospodarowania. W zachodniej części obszaru znajdują się osiedla zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej z ośrodkiem usługowo-handlowym wytworzonym w rejonie dworca PKP, zaś we wschodniej części są tereny o przeznaczeniu i użytkowaniu przemysłowo-składowym z dość regularnym układem ulicznym. W tej części miasta usytuowane są dwa obiekty inżynierskie, tj. oczyszczalnia ścieków oraz ciepłownia miejska.

Z północną częścią miasta dzielnice południowe są połączone czterema mostami, z których jeden znajduje się na wschodnich obrzeżach miasta i nie prowadzi bezpośrednio do śródmieścia. Północna część miasta ma charakterystyczny promienisto-pierścieniowy układ ulic, którego jądro stanowi najstarsza część Białej Podlaskiej – Centrum, które otaczają tereny ekstensywnej zabudowy jednorodzinnej, w dużej mierze zaniedbane i wymagające działań porządkowych i reparcelacyjnych. Pomiedzy nimi i obwodnicą w ciągu drogi krajowej nr 2, wyznaczającą granicę terenów zurbanizowanych, znajdują się osiedla intensywnej zabudowy jednorodzinnej i wielorodzinnej. Wschodnią część miasta zajmują tereny składowo-produkcyjno-handlowe.

Poza obwodnicą teren miejski zajmują sady, pola uprawne i łąki. Niewielkie enklawy zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej znajdują się przy ul. Terebelskiej i Kolonii Francuskiej. Poszczególne jednostki strukturalne mają czytelny układ. Płynąca w układzie południkowym rzeka Klukówka i jej dolina oddzielają położone na wschód od śródmieścia tereny upraw polowych z enklawami zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zagrodowej oraz tworzącą się dzielnicę przemysłowo-składową.

Centralna część miasta, obejmująca historyczne centrum miasta wraz z przyległymi i funkcjonalnie powiązаныmi terenami, wymaga szeregu działań rewitalizacyjnych. Punktem wyjścia do przygotowania i wdrożenia kompleksowego programu rewitalizacji mogą być zapisy *Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Biała Podlaska obejmującego obszar Centrum*. Program ten został zatwierdzony do realizacji przez Radę Miasta w marcu 2005 roku.

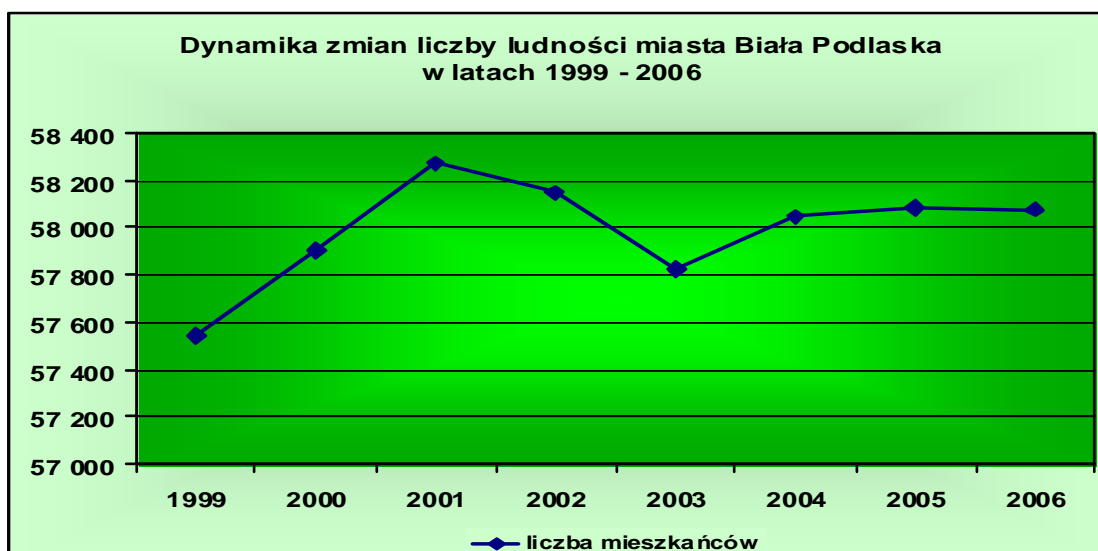

2.2.3. SPOŁECZEŃSTWO

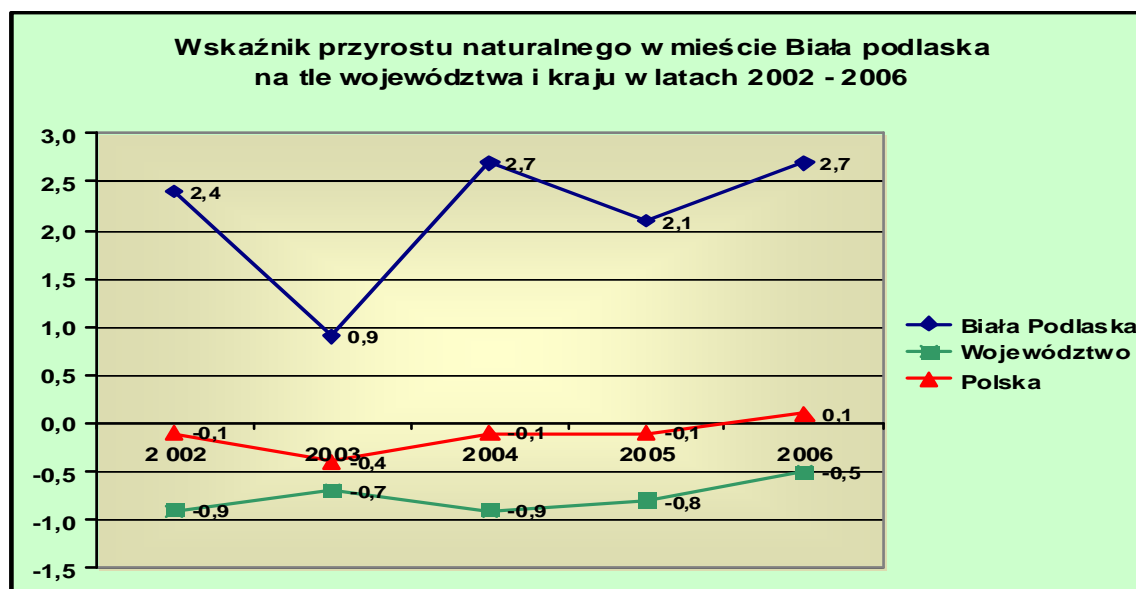
DEMOGRAFIA

Białka Podlaska jest największym miastem Południowego Podlasia. Na koniec 2006 roku miasto zamieszkiwało nieco ponad 58 tys. osób (4 miejsce w województwie pod względem liczby mieszkańców). Większość mieszkańców stanowią kobiety. Na koniec 2006 r. na 100 mężczyzn przypadało 108 kobiet (w województwie 106, a w kraju 107). Większy udział kobiet w strukturze demograficznej miasta nie jest przypadkowy i wynika z wielu czynników demograficznych, z których najważniejszym jest znacznie większa umieralność mężczyzn.

W ciągu ostatnich lat, w przeciwieństwie do tendencji wojewódzkich i krajowych, liczba ludności Białej Podlaskiej ulegała stopniowemu wzrostowi. Długofalowe prognozy demograficzne wskazują na dalsze zwiększanie się liczby ludności w mieście.

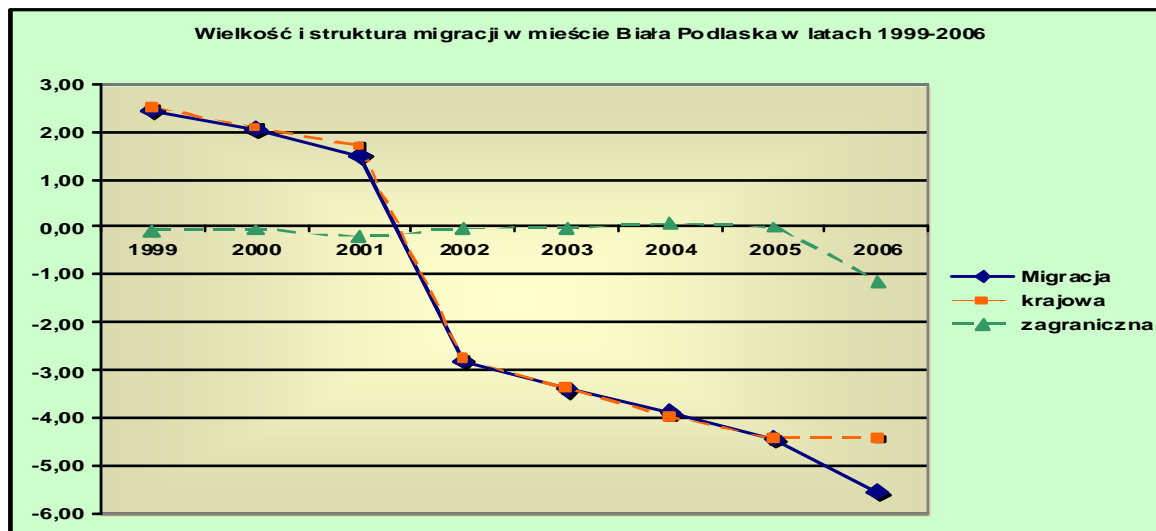

Zwiększanie się liczby ludności w mieście wynika głównie z dodatniego przyrostu naturalnego. Wskaźnik ten na koniec 2006 roku wynosił 2,7 ‰ i był najwyższy ze wszystkich miast województwa lubelskiego. W tym samym czasie przyrost w kraju wynosił jedynie 0,1 ‰, a województwie lubelskim kształtował się poniżej zera (na poziomie -0,5 ‰). Pomimo okresowych wahań przyrost naturalny miasta Biała Podlaska w latach 2002–2006 utrzymywał się na poziomie 2 ‰ i był znacznie wyższy aniżeli w pozostałej części województwa lubelskiego.

Wysoki przyrost naturalny jest efektem dwóch utrzymujących się już od kilku lat trendów demograficznych. Pierwszy wskazuje na systematyczny wzrost urodzeń, drugi malejącą liczbę zgonów.

Saldo migracji na 1 000 ludności w mieście Biała Podlaska w 2006 roku było ujemne i wynosiło -5,6 ‰, z czego wskaźnik ruchu krajowego wyniósł -4,4 ‰, a zagranicznego -1,2 ‰. Sytuacja ta jest efektem niekorzystnego trendu, zmniejszania się parametru migracji zapoczątkowanego już pod koniec lat 90-tych. Od roku 1999 wskaźnik ten zmalał o 8 promili.

Zjawisko odpływu coraz większej liczby mieszkańców dotyczy nie tylko Biątej Podlaskiej ale całego województwa lubelskiego. Obserwowane migracje w zdecydowanej większości mają charakter gospodarczy i są związane z poszukiwaniem lepszych warunków ekonomicznych. Niepokojącym zjawiskiem jest to, że zwykle miasto opuszczają ludzie młodzi, dobrze wykształceni oraz aktywni społecznie i zawodowo.

STAN ZDROWIA MIESZKAŃCÓW

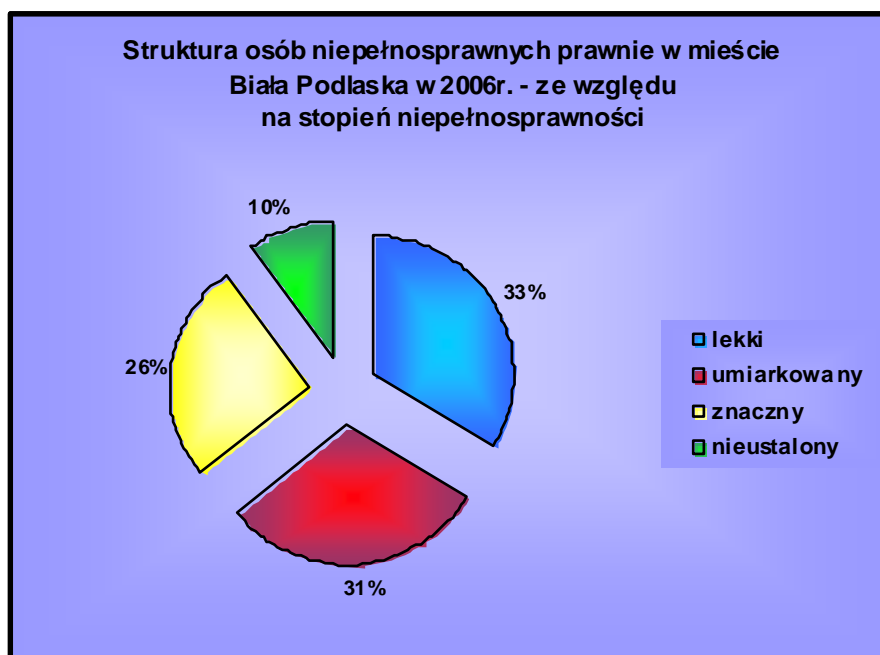
Jednym z mierników opisujących stan zdrowia mieszkańców jest tzw. wskaźnik przeciętnego dalszego trwania życia, określane również jako średnia długość życia ludności. Wartość tego wskaźnika dla miasta Biąta Podlaska nie odbiega znacząco od średniej dla województwa i kraju. Jego wartość kształtuje się na poziomie 70,4 lat dla mężczyzn i 79,8 lat dla kobiet. W ciągu ostatnich dziesięciu lat średnia długość życia ludności wzrosła o prawie 4 lata, co może świadczyć o coraz lepszym zdrowiu mieszkańców miasta i poprawiających się warunkach życia.

W latach 2002 - 2006 niezmiennie najczęstszą przyczyną zgonów były choroby układu krążenia oraz nowotwory. Tendencje te są zbieżne z tym, co można zaobserwować w województwie i kraju.

Tabela 1. Wybrane zgony osób wg przyczyn w latach 2002/2006 (dane w %)

	2002				2006			
	nowotwory	choroby układu krążenia	choroby układu oddechowego	choroby układu trawiennego	nowotwory	choroby układu krążenia	choroby układu oddechowego	choroby układu trawiennego
Biąta Podlaska	25,4%	48,0%	3,0%	2,5%	26,6%	46,0%	3,4%	3,8%
Województwo lubelskie	21,2%	49,8%	4,1%	3,8%	20,9%	49,8%	4,3%	3,6%
Polska	25,0%	47,1%	4,3%	4,1%	25,1%	45,7%	5,0%	4,5%

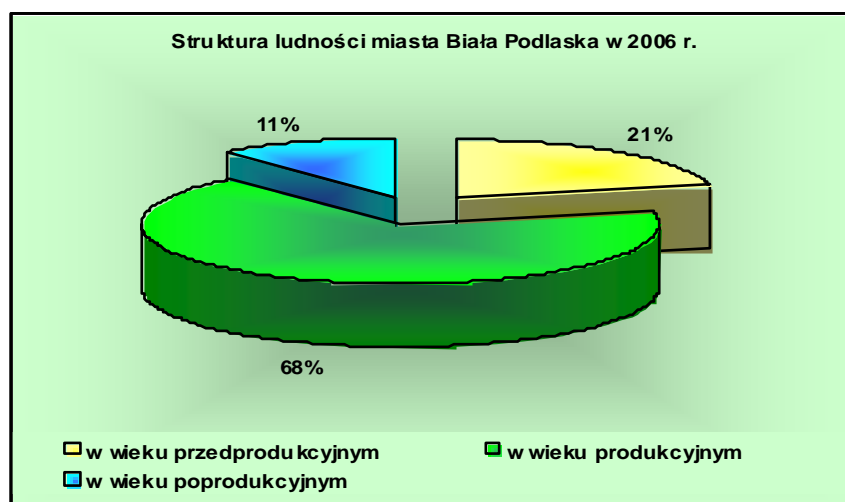
W Białej Podlaskiej żyje liczna grupa osób niepełnosprawnych. Na koniec 2006 roku było ich 6 456, co stanowiło ponad 11% społeczności miasta. W stosunku do roku poprzedniego ich liczba wzrosła o 41 osób. Z ogólnej liczby niepełnosprawnych 83% stanowili niepełnosprawni prawnie (osoby posiadające dokument potwierdzający niepełnosprawność).

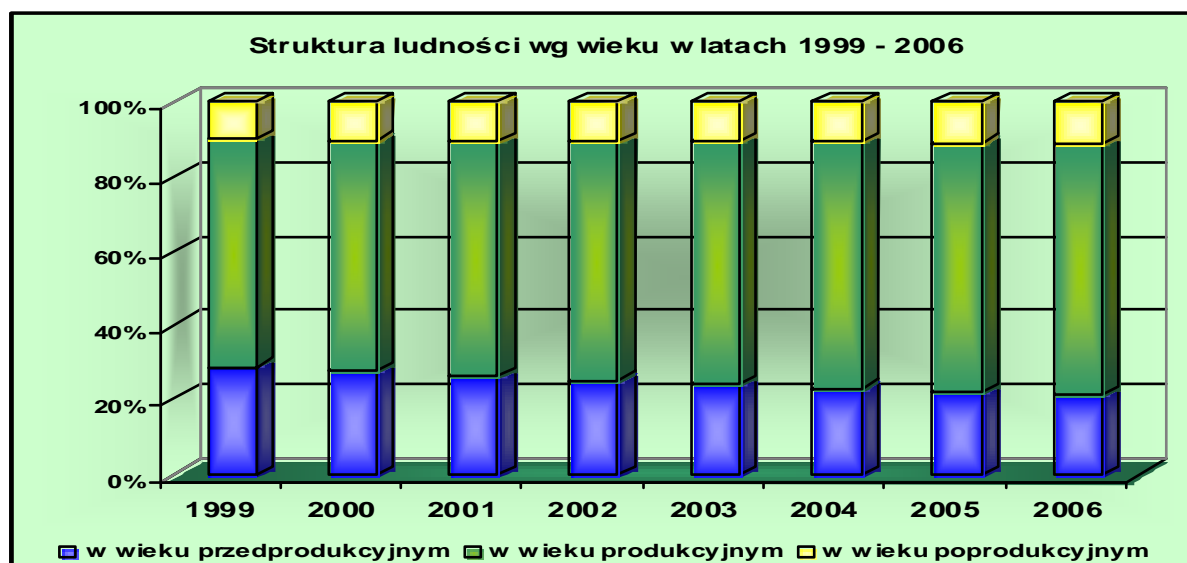
Niepełnosprawni na ogół są słabo wykształceni. Jedynie 234 osób (3,6%) legitymuje się wykształceniem wyższym.

WIEK I WYKSZTAŁCENIE MIESZKAŃCÓW

Pod względem wieku struktura demograficzna miasta Biała Podlaska przedstawia się bardzo korzystnie. Przeważają osoby w wieku produkcyjnym (68% mieszkańców), zaś drugą co do wielkości grupą jest ludność w wieku przedprodukcyjnym (22%). Natomiast ludność w wieku poprodukcyjnym stanowi jedynie 11%. W porównaniu do województwa lubelskiego wskaźnik ludności w wieku produkcyjnym jest wyższy o 6 pkt. procentowych, natomiast w stosunku do kraju o 4 pkt.

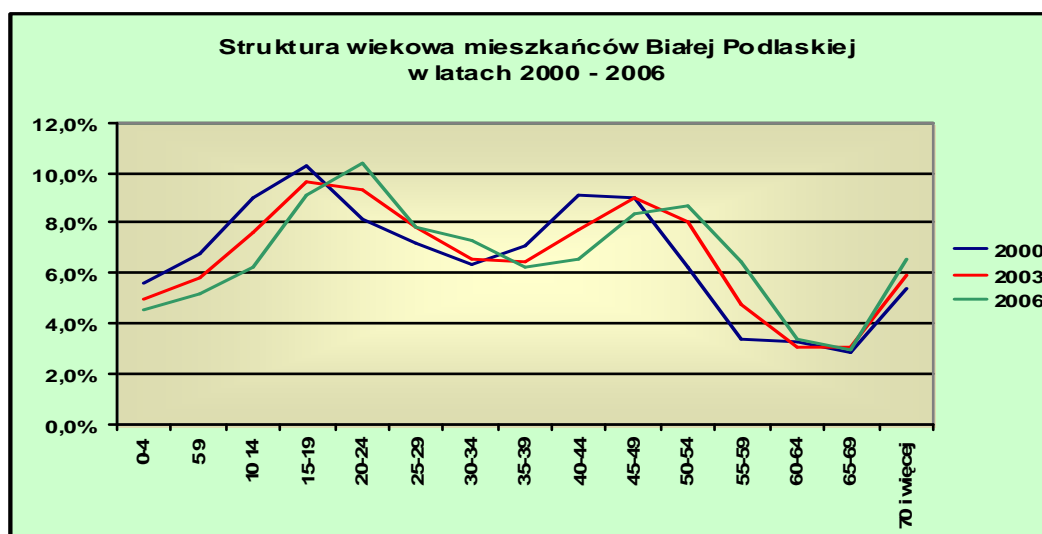

Na przestrzeni ostatnich lat w mieście Biała Podlaska rysuje się zauważalny trend zmniejszania się liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym na rzecz ludności w wieku produkcyjnym. W 2006 roku w stosunku do roku 1999 liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym zmalała o 8 pkt. procentowych.

Ze społeczno-ekonomicznego punktu widzenia istotna jest relacja ludności w wieku nieprodukcyjnym do ludności w wieku produkcyjnym. Miernik ten informuje o stopniu ekonomicznego obciążenia ludności w wieku produkcyjnym ludnością pozostałą. Wzrost liczby ludności w wieku produkcyjnym spowodował spadek współczynnika obciążenia ekonomicznego. Na każde 100 osób w wieku produkcyjnym w 2006 roku przypadało 48,2 osób w wieku nieprodukcyjnym. W województwie wskaźnik ten kształtuje się na poziomie 66,7 osób.

Analiza posiadanych danych wskazuje na proces starzenia się społeczeństwa Białej Podlaskiej. Jak widać na wykresie poniżej następuje stopniowe przesunięcie się w strukturze wiekowej punktu szczytowego symbolizującego wyż demograficzny lat 80-tych, co wraz z wydłużeniem się przeciętnego okresu życia powoduje wzrost średniej wieku mieszkańców miasta.

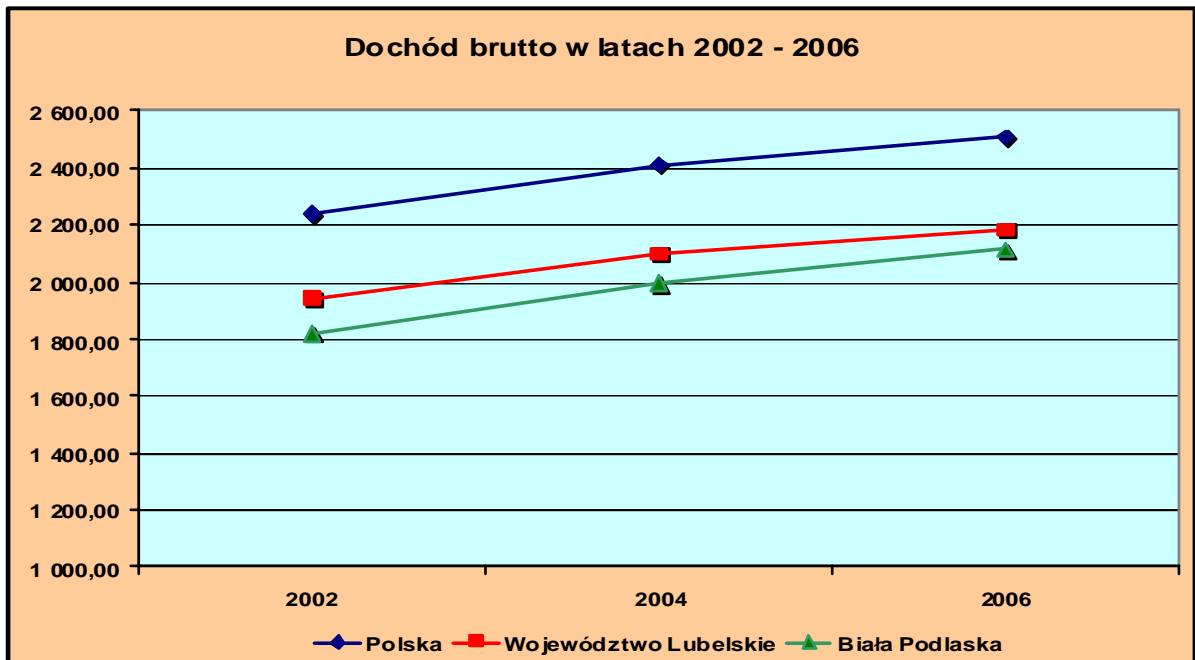
Wykształcenie ludności jest wskaźnikiem w dużym stopniu obrazującym potencjał miasta do rozwoju i dokonywania zmian społeczno-gospodarczych. Generalnie poziom wykształcenia mieszkańców Białej Podlaskiej jest wyższy niż średnie wartości notowane dla województwa i kraju. Wyższym wykształceniem legitymuje się 13,5% mieszkańców miasta (przy 9,5% dla województwa i 10% dla kraju). Odpowiednio niższe wskaźniki odnotowuje się dla osób z wykształceniem podstawowym, których w mieście jest 26%, podczas gdy dla województwa odsetek ten wynosi 39%, a dla kraju - 34%.

GOSPODARSTWA DOMOWE ORAZ ŹRÓDŁA ICH UTRZYMANIA

Ogółem w mieście jest ponad 20 tys. gospodarstw domowych, z których przeważająca część (prawie 71 %) to gospodarstwa jednorodzinne. Prawie 66% gospodarstw utrzymuje się ze źródeł zarobkowych (zatrudnienie, praca na własny rachunek, praca w gospodarstwie rolnym). Natomiast dla pozostałej części gospodarstw domowych (34%) podstawowym źródłem dochodów są źródła niezarobkowe (głównie emerytury, renty, zasiłki socjalne).

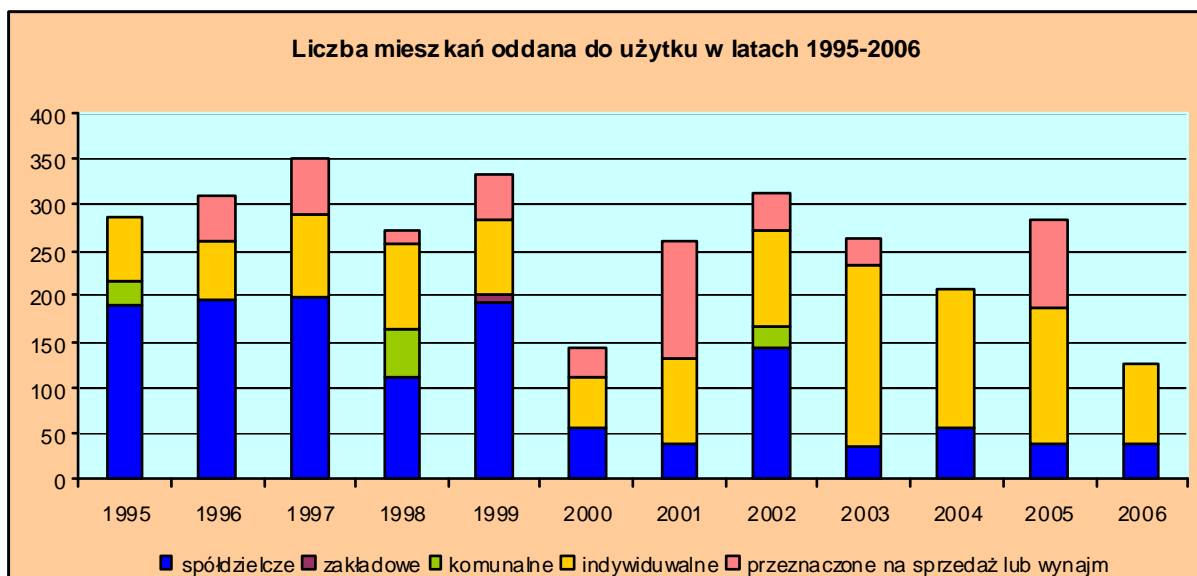
Dochody z pracy mieszkańców są znacznie niższe od średniej krajowej i wojewódzkiej. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w mieście wynosiło w 2006 roku 2 111,78 zł, a w kraju 2 506,93zł. Pomimo zauważalnej dynamiki przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto, dystans do średniej krajowej jest nadal znaczny. W województwie lubelskim średnie dochody brutto są wyższe aniżeli w mieście Biała Podlaska jedynie o około 3%.

WARUNKI MIESZKANIOWE

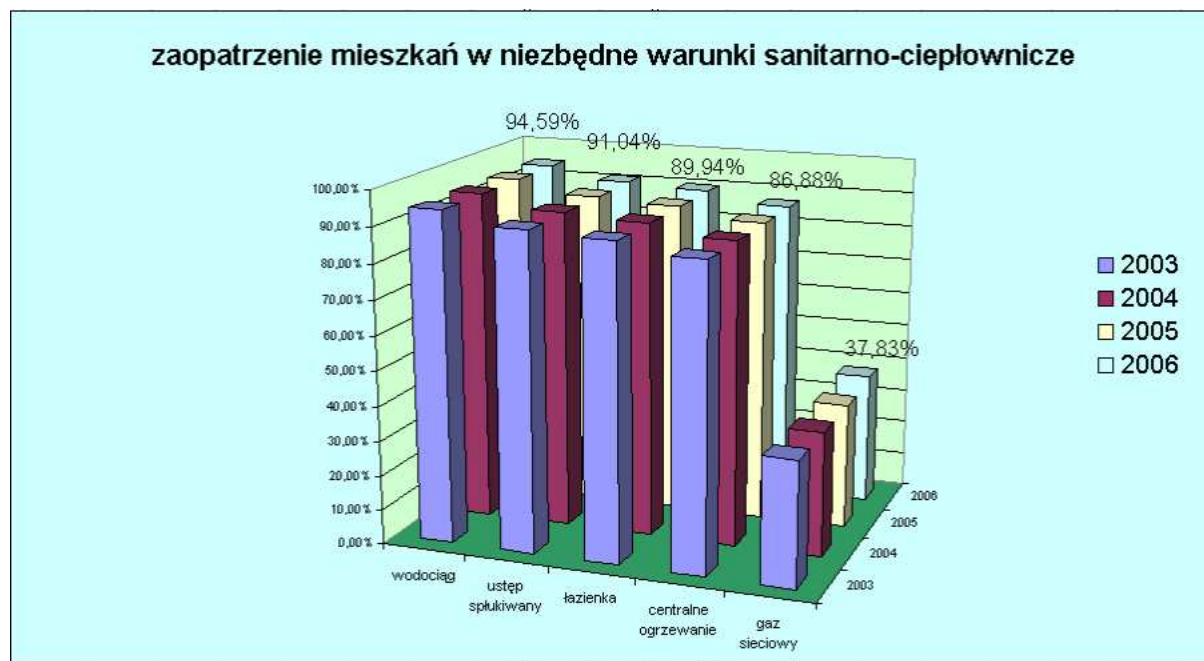
Na terenie miasta znajduje się ogółem 6,8 tys. budynków mieszkalnych, w których znajduje się 19,5 tys. mieszkań. Prawie 90% budynków mieszkalnych jest w posiadaniu osób fizycznych, 364 budynki zarządzane są przez wspólnoty mieszkaniowe, 214 budynków należy do spółdzielni mieszkaniowych, w których znajduje się 7,4 tys. mieszkań. Wśród zasobów miasta znajduje się 99 budynków mieszkalnych, w których znajduje się 1,5 tys. mieszkań komunalnych.

Każdego roku w mieście przybywa około 100 mieszkań indywidualnych. Tylko w 2006 roku ich liczba zwiększyła się o 85, zaś ich łączna powierzchnia użytkowa wyniosła ponad 10,7 tys. m².

Prawie wszystkie budynki wyposażone są w infrastrukturę wodno-kanalizacyjną i ciepłowniczą (CO). Niestety tylko niecałe 40% posiada dostęp do miejskiej sieci gazowej.

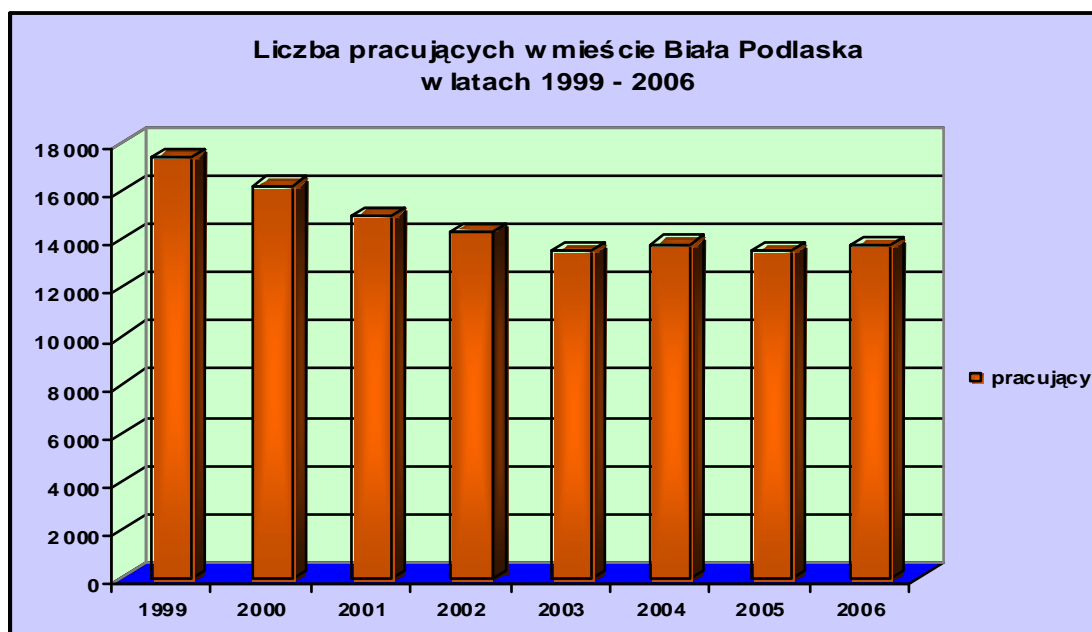

LOKALNY RYNEK PRACY

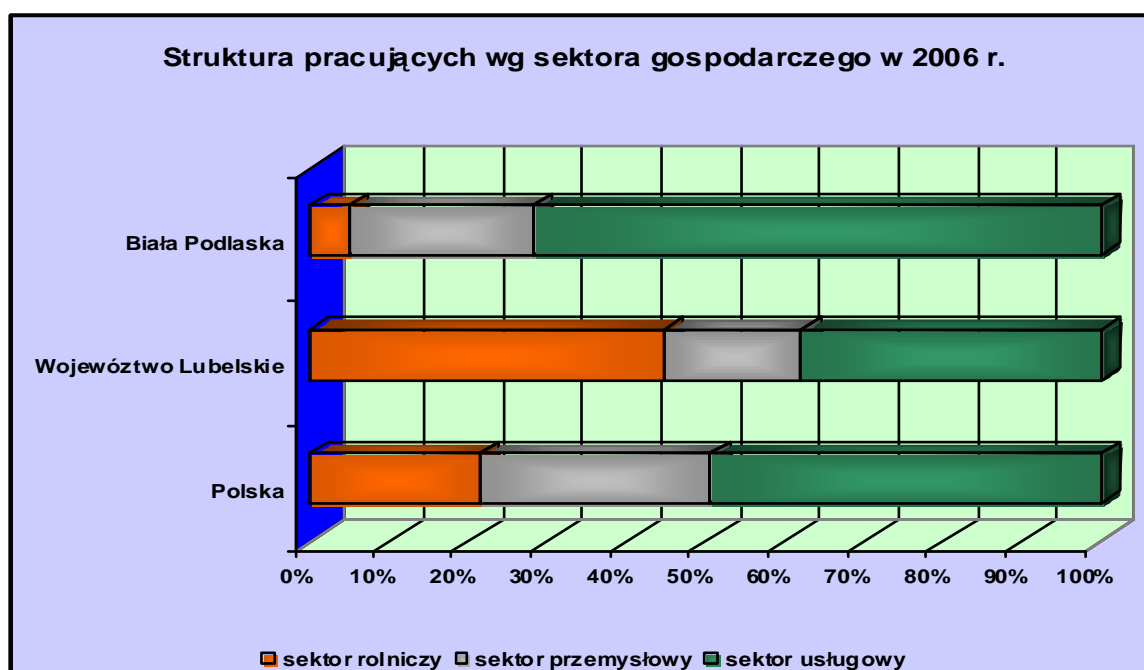
Biała Podlaska, tak jak i całe województwo lubelskie, zaliczana jest do jednego z najbiedniejszych regionów Unii Europejskiej. Miasto znajduje się w regionie peryferyjnym podlegającym oddziaływaniu dużych ośrodków regionalnych zwłaszcza Warszawy, które wchłaniają wysokokwalifikowaną siłę roboczą składającą się głównie z ludzi młodych. Obserwowane są również liczne wyjazdy poza granice kraju w poszukiwaniu pracy. Oznacza to pozbawienie miasta dużej grupy ludzi szczególnie predysponowanych do stymulowania rozwoju społeczno-gospodarczego miasta. Lokalny rynek pracy charakteryzuje duża nadwyżka popytu na pracę nad jej podażą, jest ona znacznie wyższa aniżeli w województwie lubelskim i w kraju.

Obserwuje się dynamiczny rozwój sektora usług, miejsca pracy tworzone w tym sektorze stanowią dobre perspektywy poprawy ogólnej podaży pracy. Rynek pracy jest stosunkowo słabo przygotowany do wyzwań związanych z globalizacją gospodarki i rozwojem nowoczesnych gałęzi opartych na wiedzy, co przejawia się w braku elastyczności zatrudnienia oraz dominacji tradycyjnych form świadczenia pracy.

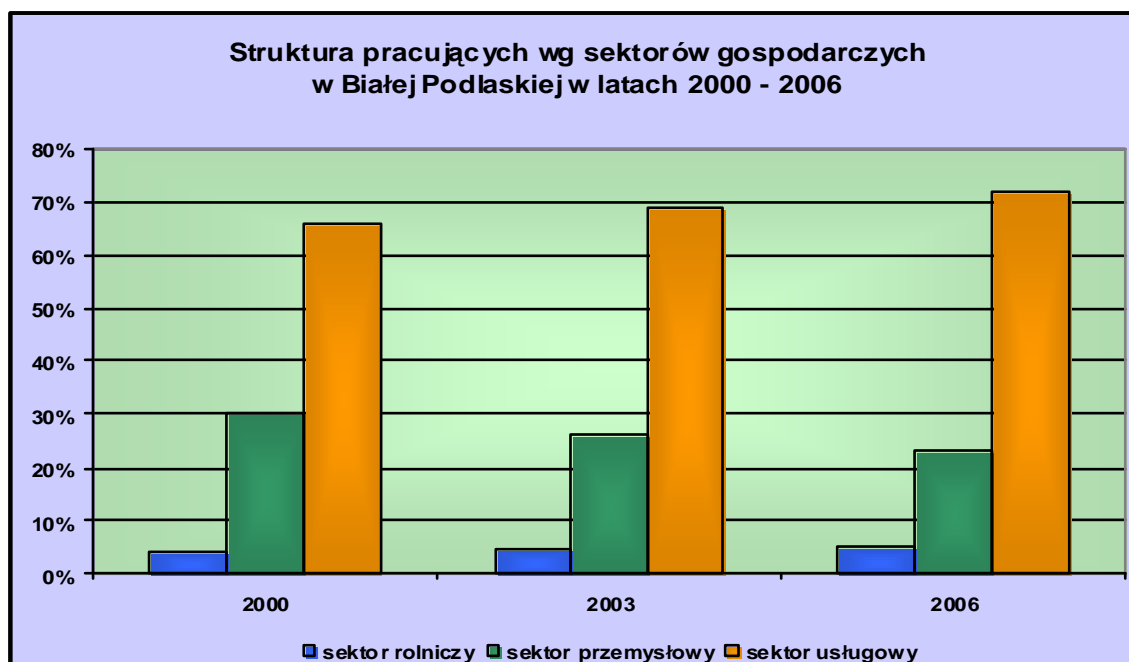
Lata 1999-2006 charakteryzowały się ciągłym spadkiem liczby pracujących w mieście Biała Podlaska. Ich liczba w 2006 r. wyniosła zaledwie 13 779 osób, co w stosunku do roku 1999 oznacza spadek o 21%. Podobna sytuacja, chociaż w znacznie mniejszym stopniu wystąpiła w województwie lubelskim (spadek o 12%) i w skali ogólnokrajowej (spadek o 10%).

W strukturze pracujących zdecydowaną większość stanowią zatrudnieni w usługach. W 2006 roku prawie 72% mieszkańców miasta pracowało w tym sektorze gospodarki. Sytuacja ta jest efektem słabości sektora przemysłowego (23% ogółu pracujących) wynikającego z braku większych zakładów działających na terenie miasta.

Analizując strukturę pracujących w mieście Biała Podlaska można zauważyć stały wzrost pracujących w sektorze usług, kosztem sektora przemysłowego przy stałym poziomie zatrudnienia w sektorze rolniczym.

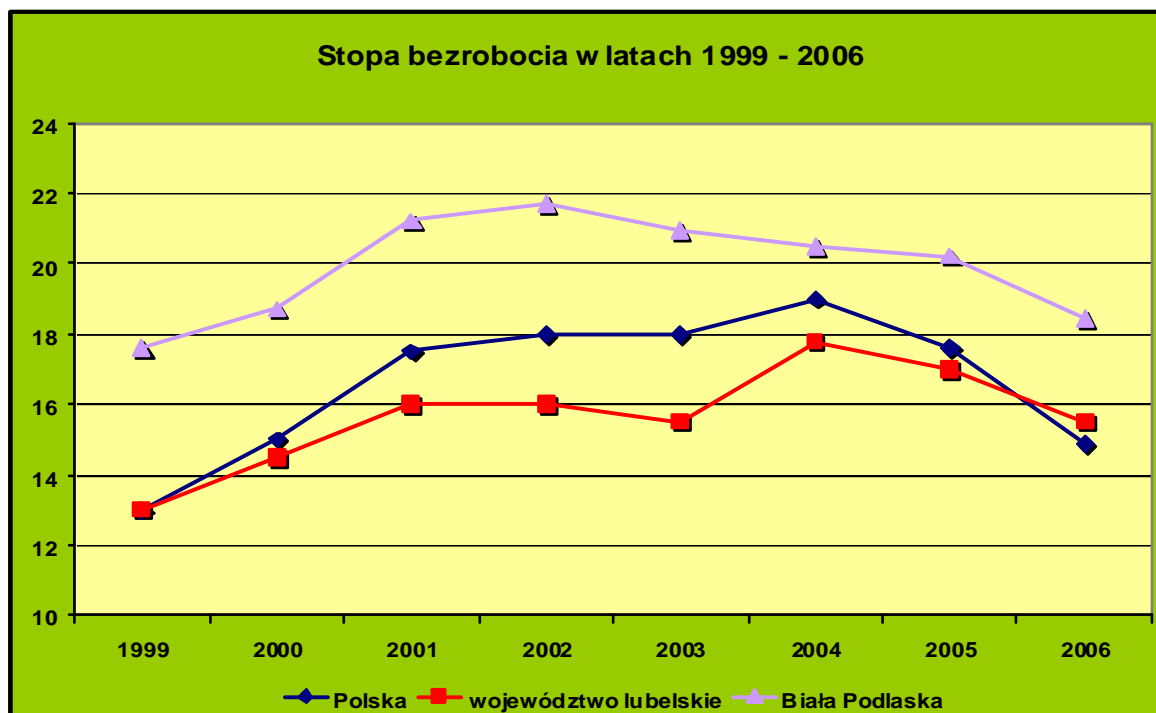
Do największych zakładów pracy w Białej Podlaskiej należy zaliczyć przede wszystkim takie przedsiębiorstwa jak: „ALU-TEAM Polska” spółka z o.o., „California Trailer”, Kociuk&Magier, Zakład Włókienniczy „BIAWENA” sp. z o.o., Przedsiębiorstwo Wielobranżowe „BUDOMEX” spółka z o.o., Przedsiębiorstwo Produkcyjne, Handlowe i Usługowe „DOMBUD” spółka z o. o.

POZIOM BEZROBOCIA I JEGO STRUKTURA

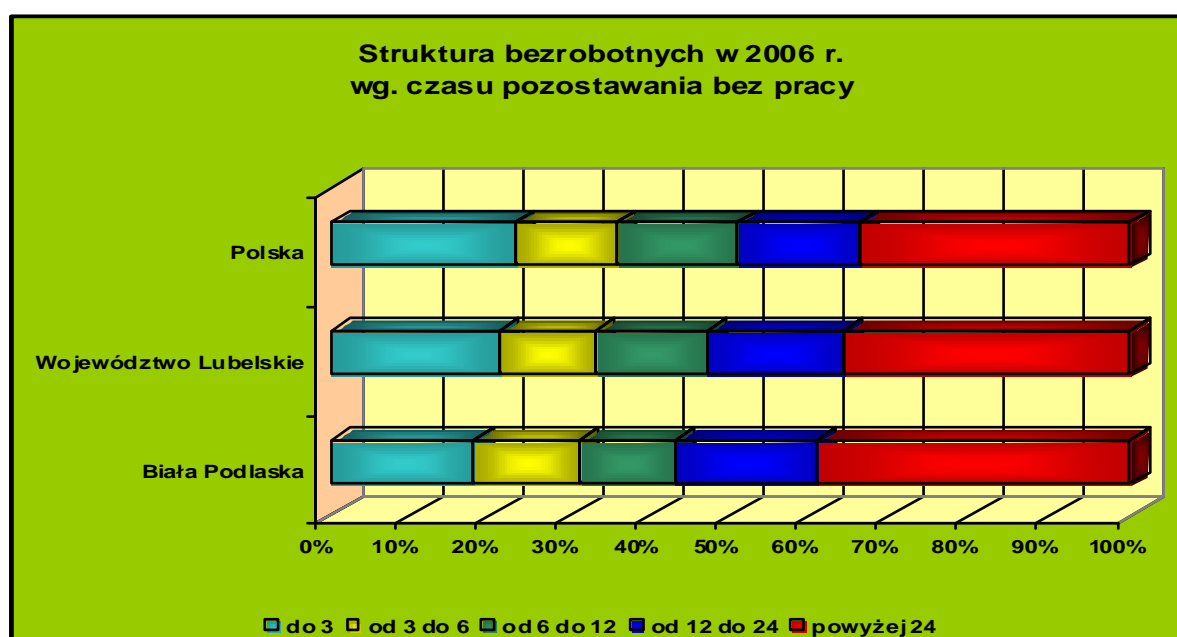
Analiza bezrobotnych zarejestrowanych w mieście Biała Podlaska w latach 1999-2006 ukazała szybki wzrost ich liczby aż do roku 2002 r. (5 163 osób), kiedy to tendencja zmieniła się i zaczęto odnotowywać powolny, lecz systematyczny, spadek bezrobocia.

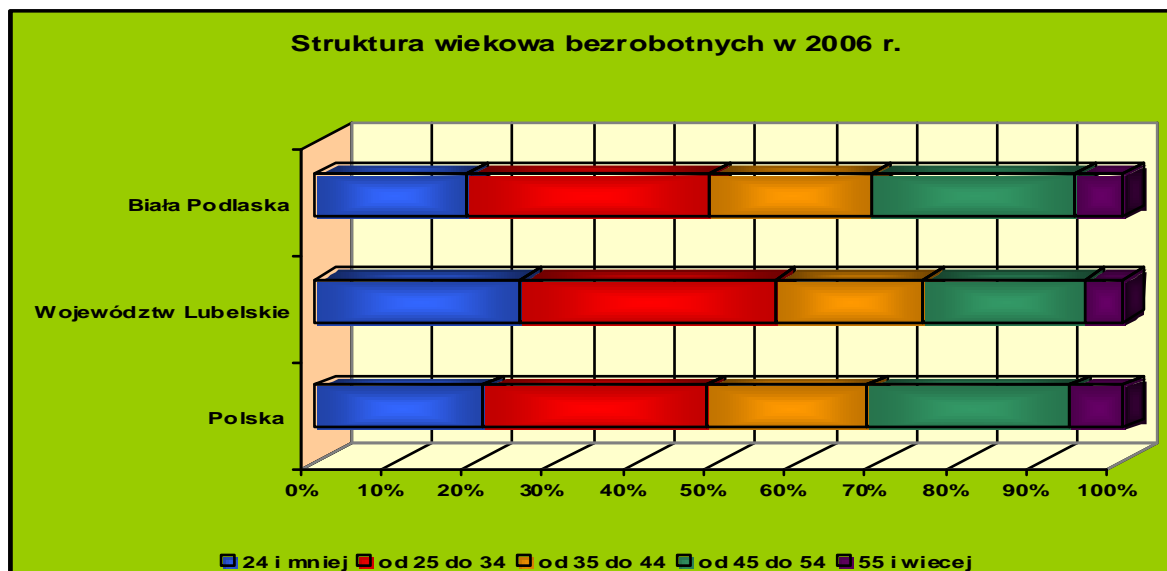
Stopa bezrobocia podawana przez Powiatowy Urząd Pracy na koniec 2006 roku w mieście Biała Podlaska wyniosła 18,4%, a zatem wskaźnik ten był wyższy o 2,9 pkt. procentowego od wskaźnika wojewódzkiego i 3,5 pkt. procentowego od wskaźnika krajowego.

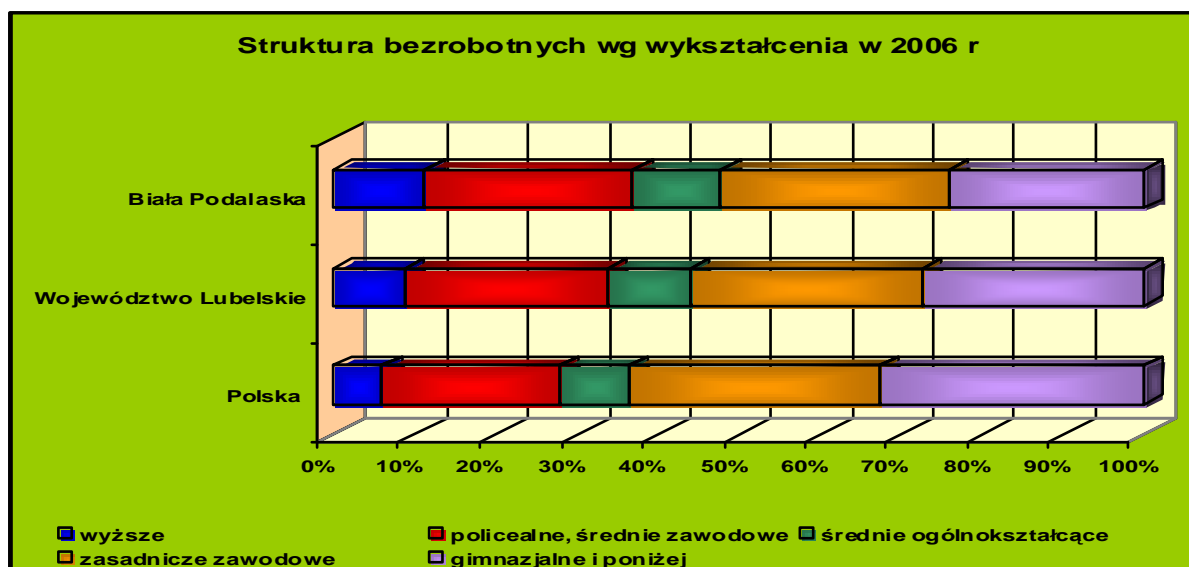
W szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy znajdują się osoby długotrwale bezrobotne. Na koniec 2006 roku prawie 40% bezrobotnych zarejestrowanych Powiatowym Urzędzie Pracy pozostawało bez pracy ponad 24 miesiące. Struktura bezrobotnych w województwie lubelskim jak i całym kraju przedstawia się bardzo podobnie. Tu także przeważają osoby długotrwale bezrobotne (województwo lubelskie - 36%, Polska - 34%). Drugą co do wielkości grupę stanowią osoby pozostające bez pracy przez okres poniżej 3 miesięcy (województwo lubelskie - 21%, Polska - 23%).

Z analizy struktury wieku bezrobotnych wynika, iż prawie połowa (49%) zarejestrowanych bezrobotnych w mieście Biała Podlaska nie przekroczyła 34. roku życia, a zdecydowana większość, bo 69% bezrobotnych jest w tzw. wieku mobilnym, tj. do 44 lat. Oznacza to, że większość zarejestrowanych bezrobotnych w mieście jest w wieku najwyższej aktywności zawodowej, wśród której dominuje młodzież. Wielkości dotyczące całego kraju wykazują niemal identyczną strukturę bezrobotnych. Sytuacja zmienia się przypadku województwa lubelskiego, tutaj zagrożenie bezrobociem wśród młodych jest jeszcze wyższe, 57% bezrobotnych nie ukończyło 34. roku życia, a ponad ¾ jest w wieku mobilnym.

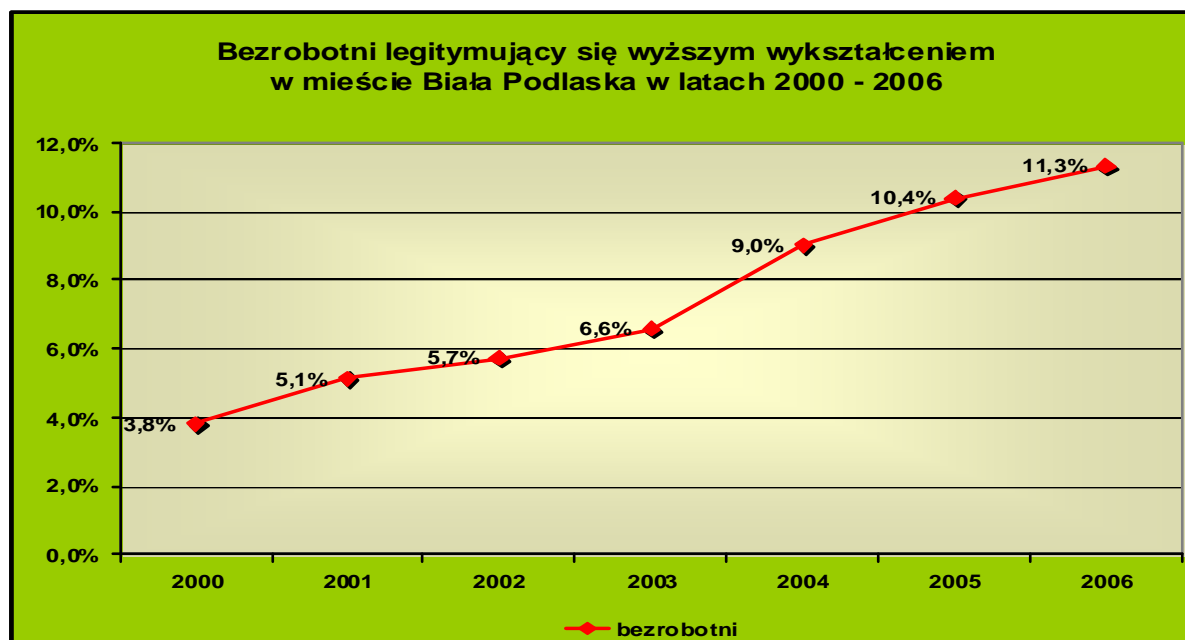

Bardzo ważnym czynnikiem pozycji na rynku pracy oraz szans na jej znalezienie jest poziom wykształcenia. Niezmiennie najliczniejszą grupę wśród bezrobotnych w mieście Biała Podlaska stanowią bezrobotni z wykształceniem zasadniczym zawodowym (28,1%) oraz gimnazjalnym i niższym (24,1%). Oznacza to, że ponad połowa (52,2%) populacji bezrobotnych to osoby, które nie posiadają wykształcenia średniego. Spośród zarejestrowanych bezrobotnych najmniejszą grupę stanowiły osoby z wykształceniem wyższym (11,3%). Podobna struktura bezrobotnych występuje zarówno w województwie lubelskim jak i całym kraju.

Porównując strukturę wykształcenia bezrobotnych, w Białej Podlaskiej odnotowuje się wyższy niż w regionie i kraju odsetek bezrobotnych z wykształceniem wyższym, średnim technicznym, policealnym i średnim ogólnokształcącym. Bezrobotni w Białej Podlaskiej są nieco lepiej wykształceni niż przeciętnie w województwie i kraju. Świadczy to z jednej strony o słabości lokalnego rynku pracy, może to być konsekwencją niedostosowania profilu kształcenia i specjalności wykształcenia do potrzeb rynku pracy. Zjawisko niewykorzystania dobrze wykształconych zasobów pracy może wskazywać na bariery, takie jak: niska mobilność przestrzenna, brak skłonności do przekwalifikowania i doskonalenia zawodowego oraz słabe umiejętności wykorzystania własnego wykształcenia.

Bardzo niepokojącym zjawiskiem występującym w mieście Biała Podlaska jest stały wzrost liczby bezrobotnych legitymujących się wyższym wykształceniem. W 2006 r. stanowili oni aż 11,3%, w stosunku do roku 2000 ich liczba wzrosła o 7,5 pkt procentowego. Tendencja ta z jednej strony wynika z faktu, iż coraz więcej osób decyduje się na zdobycie wyższego wykształcenia, z drugiej jest to efekt specyfiki nowoczesnej gospodarki, w której upowszechniają się elastyczne i czasowe formy zatrudnienia.

AKTYWIZACJA ZAWODOWA BEZROBOTNYCH⁷

Ocenia się, że nieco ponad 60% bezrobotnych aktywnie poszukuje pracy. Najpopularniejszą metodą szukania pracy są kontakty osobiste (prawie 48% ankietowanych) oraz korzystanie z usług urzędu pracy (47%). Około 35% wykorzystuje internet w poszukiwaniu pracy, zaś tylko nieco ponad 1% korzysta z prywatnych agencji pośrednictwa pracy.

Instytucje zajmujące się obsługą rynku pracy oferują różnorodne usługi skierowane do osób bezrobotnych. Do najważniejszych z nich należą: szkolenia zawodowe, szkolenia dotyczące poruszania się po rynku pracy, doradztwo zawodowe, pośrednictwo pracy, zatrudnienie

⁷ Cytowane dane w niniejszym podrozdziale pochodzą z projektu badawczego „Platforma medialna – rozwój regionalny” i opracowania pt. „Powiat bialski – analiza społeczno-gospodarcza”.

subsydiowane oraz staże. Ocenia się, że tylko około 30% bezrobotnych korzysta z bezpłatnych usług rynku pracy. Najwięcej osób (18%) korzysta z programów zatrudnienia subsydiowanego (najczęściej w formie stażu absolwenckiego). Około 10% populacji bezrobotnych uczestniczy w bezpłatnych kursach zawodowych, natomiast znacznie mniej popularne są usługi związane z pośrednictwem pracy (2,3% korzystających) oraz doradztwem zawodowym (0,7% badanych).

Główną przyczyną niekorzystania z usług instytucji rynku pracy jest brak kompleksowej informacji w tym zakresie, a także niska jakość oferowanych usług oraz ich niedostosowanie do aktualnych potrzeb osób poszukujących pracy. Jednocześnie prawie 70% bezrobotnych deklaruje swój udział w programach aktywizacji zawodowej w przyszłości. Należy więc zadbać o jak największą dostępność oraz możliwie szeroki zakres oferowanych usług na rzecz aktywizacji osób bezrobotnych.

SAMOZATRUDNIENIE ORAZ PROMOCJA PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

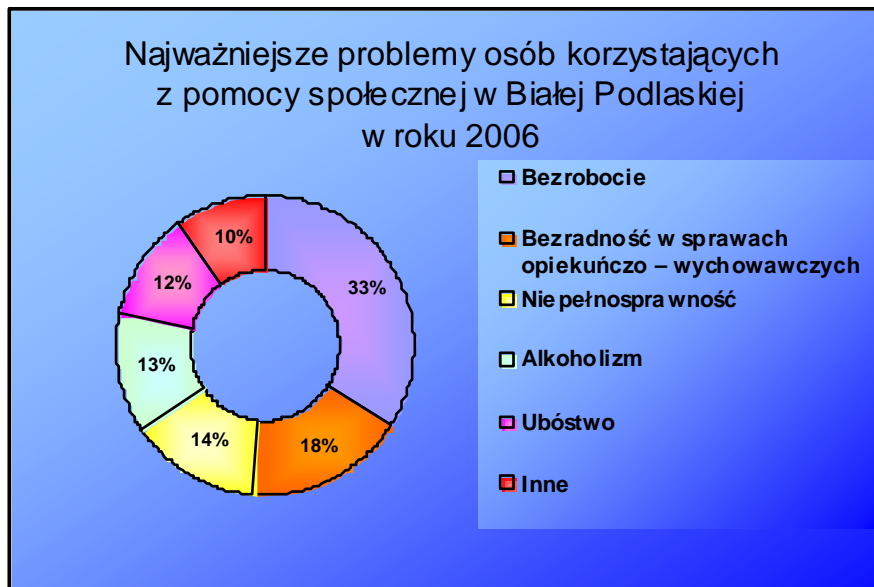
Jedną z form przeciwdziałania bezrobociu jest aktywizacja mieszkańców w zakresie samozatrudnienia i przedsiębiorczości. Jednak, jak dowodzą badania, gotowość mieszkańców miasta do podejmowania działalności na własny rachunek jest dosyć ograniczona. Ocenia się, że tylko niespełna 30% mieszkańców byłaby skłonna podjąć ryzyko założenia własnej firmy. Do głównych barier utrudniających założenie własnej firmy należy zaliczyć: brak kapitałów własnych, brak kwalifikacji i doświadczenia w prowadzeniu działalności na własny rachunek, a także brak wsparcia ze strony instytucji rynku pracy w zakresie aktywnego wspierania potencjalnych przedsiębiorców.

Dlatego też, jednym ze strategicznych kierunków działań instytucji rynku pracy i otoczenia biznesu powinien być rozwój kompleksowych instrumentów wsparcia dla osób rozpoczynających działalność gospodarczą. Usługi te powinny obejmować nie tylko bezpłatne doradztwo i szkolenia w zakresie prowadzenia własnej firmy, ale także instrumenty wsparcia finansowego, w tym system dotacji inwestycyjnych.

PROBLEMY WYKLUCZENIA SPOŁECZNEGO

Identyfikacja rzeczywistego poziomu wykluczenia społecznego i zjawisk patologicznych w środowisku miejskim jest niezwykle trudna. Jednak dzięki przeprowadzonym badaniom i obserwacjom można stwierdzić, że do najistotniejszych problemów społecznych miasta Biała Podlaska należy zaliczyć: bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, alkoholizm, niepełnosprawność.

Z powyższych problemów społecznych wiodącym jest bezrobocie. W latach 2005-2006 występowało ono jako najczęstsza przesłanka do udzielenia świadczeń z pomocy społecznej. Równie wysoko w tej statystyce rysuje się problem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego oraz alkoholizm. Są to problemy ściśle ze sobą powiązane, a nierzadko jeden prowadzi do powstania drugiego. Do rejonów, które w Białej Podlaskiej są najbardziej dotknięte powyższymi problemami zalicza się: Osiedle Centrum, Osiedle Wola, Osiedle Żwirki i Wigury, Osiedle 1000-Lecia Państwa Polskiego.

Ocenia się, że ze świadczeń pomocy społecznej korzysta około 4,7 tys. mieszkańców, co stanowi ponad 8% ogółu ludności miasta. Co roku z budżetu samorządu miejskiego na zadania w zakresie pomocy społecznej przeznaczane jest około 21 mln zł (czyli 14% wydatków budżetowych miasta).

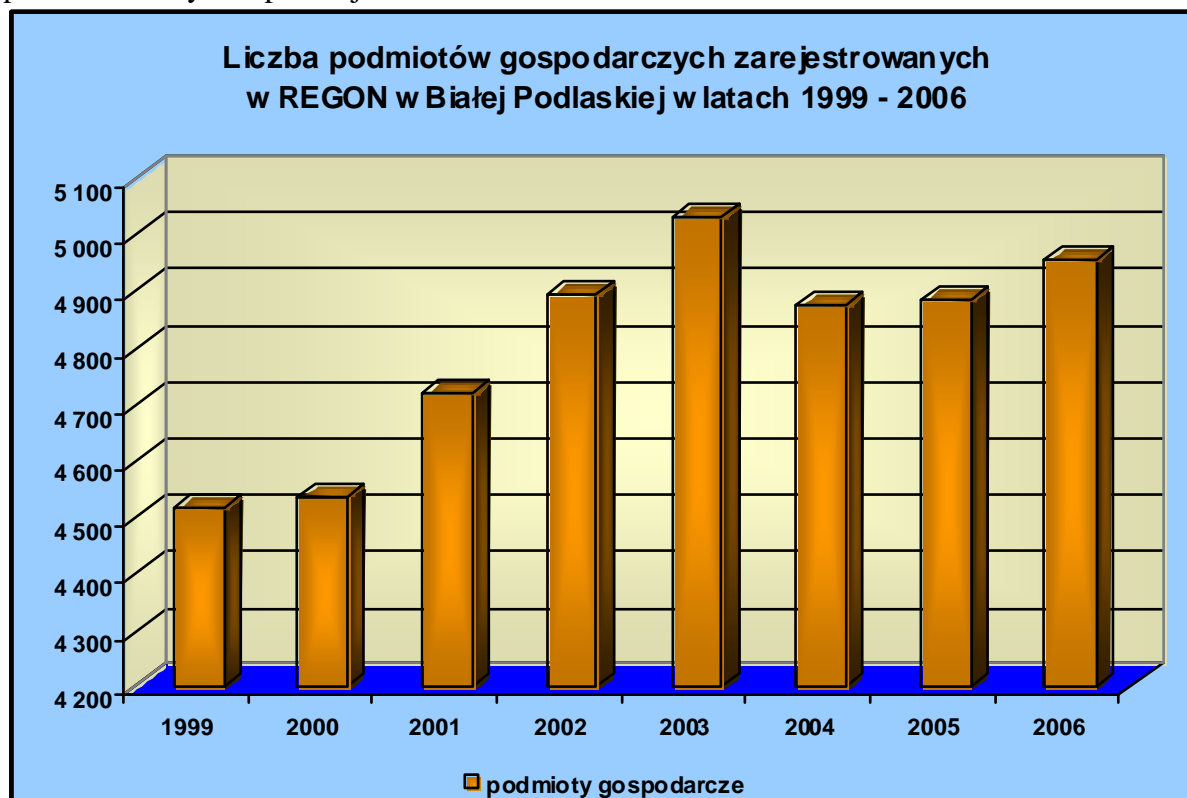
2.2.4. GOSPODARKA

Profil gospodarczy Białej Podlaskiej kształtowany jest w dużym stopniu przez położenie przygraniczne oraz brak rozwiniętego przemysłu. Dominującymi działami gospodarki są zatem usługi (w tym te rozwijane w zakresie obsługi kontaktów przygranicznych) oraz sektor budowlany.

POZIOM ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

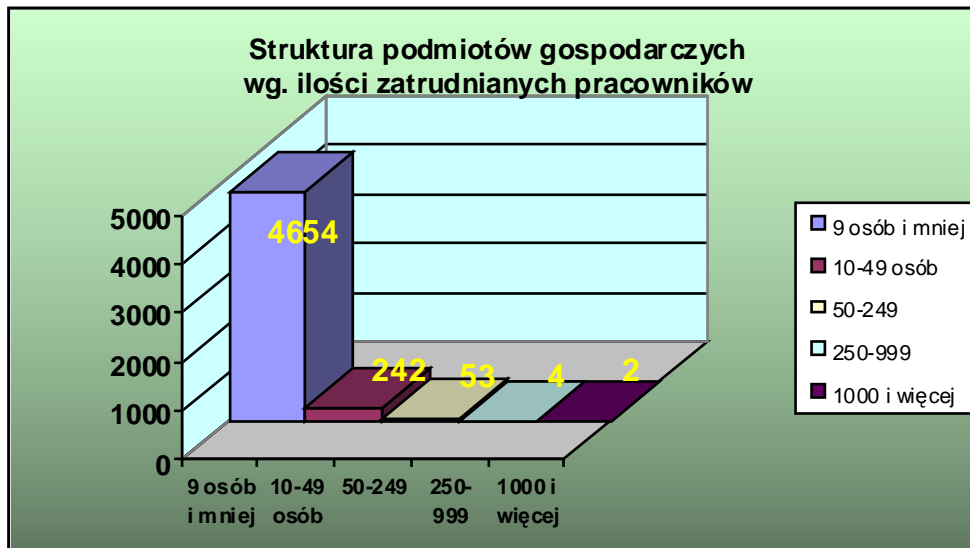
Według stanu na koniec 2006 roku w rejestrze REGON zarejestrowanych było 4 995 podmiotów gospodarczych działających na terenie miasta. W stosunku do roku 1999 liczba podmiotów wzrosła prawie o 10%. W tym samym czasie liczba podmiotów województwa lubelskiego wzrosła o 17%, a w kraju o prawie 20%. Tzw. wskaźnik przedsiębiorczości, liczony liczbą zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 1 000 mieszkańców, wynosi dla miasta Biała Podlaska 86 i jest wyższy niż średnia dla województwa (68 podmiotów), ale niższy niż średnia dla kraju (95 podmiotów).

Kształtowanie się liczby podmiotów gospodarczych na przestrzeni ostatnich 7 lat przedstawia wykres poniżej.

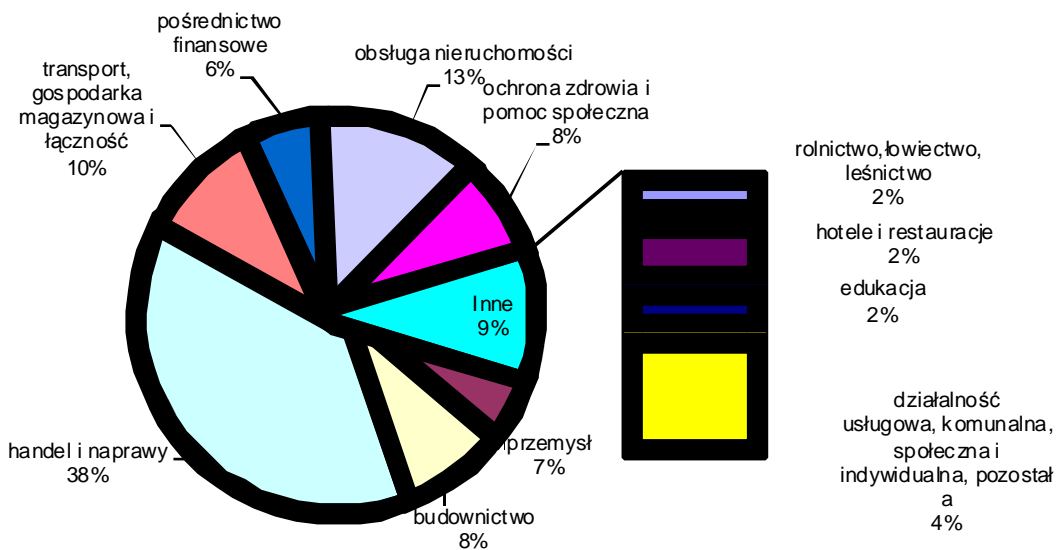
Wśród zarejestrowanych podmiotów zdecydowaną większość stanowią firmy sektora prywatnego, których udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych wynosi ponad 96%. Podobna struktura występuje w województwie lubelskim i całym kraju. Wśród podmiotów sektora prywatnego 86% to zakłady osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, 10% spółki handlowe, a pozostałe 4% spółdzielnie, stowarzyszenia i fundacje.

Pod względem wielkości zatrudnienia dominują firmy mikro zatrudniające do 9 osób, których na terenie miasta jest 4 654 jednostek (94%). W grupie przedsiębiorców zatrudniających od 10-49 osób zarejestrowanych jest 242 podmioty (5%), zaś w kategorii od 50-249 osób zarejestrowane są 53 przedsiębiorstwa (1%).

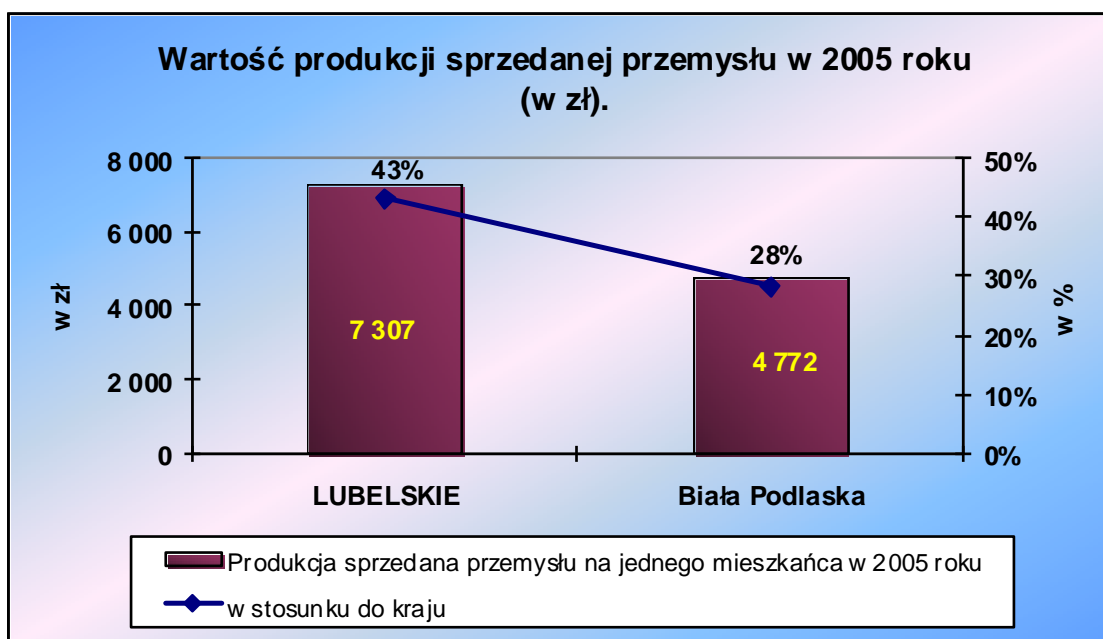
Najwięcej podmiotów gospodarczych działa w branży usługowej związanej z handlem i naprawami (47%). Istotną rolę odgrywa również branża transportowa, w której działa 10% firm oraz sektor budownictwa (9% działających przedsiębiorstw).

**Osoby fizyczne prowadzące działalność gosp. wg. sekcji PKD
- stan na 31.12.2006 r.**

Profil działalności firm wynika w dużym stopniu z położenia miasta i coraz większej jego specjalizacji w świadczeniu usług związanych z transportem, handlem i obsługą biznesu.

Udział przedsiębiorstw działających w branży przemysłowej wynosi 7% i jest nieco niższy niż średnia dla województwa (8,6%) i kraju (12%). O słabej pozycji przemysłu w strukturze lokalnej gospodarki świadczy również poziom produkcji sprzedanej przemysłu w przeliczeniu na głowę mieszkańca, który dla miasta Biała Podlaska kształtuje się na poziomie 4,7 tys. zł i jest o 45% niższy niż średnio w województwie.

Pozytywnym zjawiskiem w rozwoju lokalnej gospodarki jest duża dynamika inwestycji dokonywanych w przedsiębiorstwach. Na koniec 2006 roku wielkość inwestycji w przedsiębiorstwach w przeliczeniu na jednego mieszkańca wyniosła 1 207 zł i w stosunku do roku 2004 wzrosła o 42%. Wysoki poziom inwestycji (o 13% wyższy niż średnia w województwie) świadczy o wysokim tempie modernizacji lokalnej gospodarki i umacnianiu jej konkurencyjności.

ATRAKCYJNOŚĆ INWESTYCYJNA MIASTA

O poziomie atrakcyjności inwestycyjnej miasta świadczy między innymi obecność inwestorów zagranicznych. Na koniec 2006 roku na terenie miasta działały 62 spółki z udziałem kapitału zagranicznego (nieco ponad 7% podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego zarejestrowanych w województwie). Liczba działających firm z udziałem kapitału zagranicznego jest znacznie wyższa niż w innych miastach województwa o podobnej wielkości. Na przykład w Puławach działa tylko 18 takich podmiotów, w Zamościu – 36, zaś w Chełmie – 39.

Stosunkowo duża liczba firm z udziałem kapitału zagranicznego działających na terenie miasta świadczy o dobrej pozycji konkurencyjnej miasta w zakresie lokowania inwestycji zewnętrznych⁸. Pozycja ta wynika przede wszystkim z dobrej lokalizacji miasta (na transeuropejskim korytarzu transportowym) oraz dostępności terenów inwestycyjnych, których łączna powierzchnia szacowana jest na około 900 ha.

Na terenie miasta znajdują się dwie strefy rozwoju gospodarczego, przy czym pierwsza z nich zlokalizowana jest na terenie byłego lotniska wojskowego. Na terenie miasta znajduje się również Bialska Strefa Aktywności Gospodarczej, wydzielona przemysłowo-handlowa dzielnica miasta. Posiada doskonały dostęp komunikacyjny - bezpośrednie połączenie

⁸ Potwierdzeniem tej tezy są badania benchmarkingowe oceniające pozycję konkurencyjną miasta Biała Podlaska w zakresie lokalizacji inwestycji, Gmina Fair Play, Wyniki badań inwestorów w 2006, listopad 2006.

z drogą krajową E-30 (obwodnica miasta) i ul. Brzeską – jedną z głównych ulic miasta. Tereny strefy przeznaczone są w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego na działalność komercyjną, składowanie i magazynowanie oraz działalność produkcyjną o wysokiej intensywności zagospodarowania.

Szczegółowy wykaz terenów inwestycyjnych miasta Biała Podlaska wraz z ich krótką charakterystyką znajduje się poniżej:

- **„Lotnisko”** – teren powojkowy obejmujący 605 ha, będący własnością Skarbu Państwa. Teren posiada aktualny plan zagospodarowania przestrzennego, a w trakcie opracowywania również program rewitalizacji. Do terenu doprowadzona jest infrastruktura wodno-kanalizacyjna, energetyczna, telefoniczna oraz deszczowa. Teren posiada dobrze rozwiniętą sieć dróg wewnętrznych oraz dostęp do linii kolejowej za pośrednictwem bocznicy kolejowej.
- **„SAS” + „MEBLE”** – teren przemysłowy o powierzchni około 41 ha, będący własnością prywatną. Teren jest zainwestowany w około 75%. Część terenu posiada obowiązujący plan zagospodarowania przestrzennego, część jest w trakcie opracowywania. Do terenu doprowadzona jest infrastruktura wodno-kanalizacyjna, energetyczna, telefoniczna, deszczowa oraz ciepła. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego zakłada pełne uzbrojenie terenu.
- **„BIAWENA”** – teren przemysłowy o powierzchni około 45 ha, będący własnością osób fizycznych i prawnych. Teren zainwestowany jest w około 75%. Nie posiada aktualnego planu zagospodarowania przestrzennego. Do terenu doprowadzona jest infrastruktura wodno-kanalizacyjna, energetyczna, telefoniczna, deszczowa, ciepła i gazowa.
- **„FD 3”** – teren przemysłowy o powierzchni około 14 ha, będący własnością osób fizycznych. Teren zainwestowany jest w około 80%. Nie posiada obowiązującego planu zagospodarowania przestrzennego. Do terenu doprowadzona jest infrastruktura wodno-kanalizacyjna, energetyczna, telefoniczna, deszczowa i ciepła.
- **„Północna”** – teren istniejącej strefy przedsiębiorczości o powierzchni około 80 ha, będący własnością Gminy Miejskiej Biała Podlaska, Skarbu Państwa oraz osób prywatnych. Teren zainwestowany jest w około 35%. Teren posiada aktualny plan zagospodarowania przestrzennego. Do terenu doprowadzona jest infrastruktura wodno-kanalizacyjna, energetyczna, telefoniczna, deszczowa oraz ciepła. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego zakłada pełne uzbrojenie terenu.
- **„Solidarności”** – obszar planowanej strefy przedsiębiorczości o powierzchni około 76 ha, będący własnością osób fizycznych i prawnych. Teren zainwestowany w około 5%. W trakcie opracowania znajduje się miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego. Do terenu doprowadzona jest infrastruktura: energetyczna i telefoniczna. Projekt planu przewiduje pełne uzbrojenie w infrastrukturę techniczną oraz budowę dróg.
- **„Langiewicza”** – obszar planowanej strefy przedsiębiorczości o powierzchni około 35 ha, będący własnością osób fizycznych i prawnych. Stopień zainwestowania terenu wynosi 10%. Teren posiada obowiązujący miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego. Do terenu doprowadzona jest infrastruktura kanalizacji sanitarnej, energetyczna i telefoniczna. Plan miejscowy przewiduje pełne uzbrojenie terenu w infrastrukturę techniczną oraz realizację układu komunikacyjnego.

Biała Podlaska stanowi również zaplecze dla funkcjonującej w pobliżu infrastruktury przejść granicznych, w tym przede wszystkim Wolnego Obszaru Celnego, kolejowego terminalu przeładunkowego w Małaszewiczach i terminalu drogowego dla TIR-ów w Koroszczynie.

Nieodzownym elementem kształtującym klimat inwestycyjny miasta są działające instytucje i organizacje o charakterze biznesowo-gospodarczym. Oprócz tak ważnych instytucji w zakresie rozwoju wymiany handlowej ze Wschodem jak Urząd Celny czy też Konsulat Republiki Białoruś, istotny wpływ na kształtowanie atrakcyjności inwestycyjnej miasta mają także instytucje otoczenia biznesu jak: Białkopodlaska Izba Gospodarcza, Lubelska Fundacja Rozwoju, Fundacja Rozwoju Lubelszczyzny, Cech Rzemieślników i Przedsiębiorców. Działalność tych instytucji przyczynia się do rozwoju przedsiębiorczości i ogólnej poprawy konkurencyjności lokalnej gospodarki.

Rozwój sektora turystyki może być jedną z form wzmocnienia lokalnej gospodarki i tworzenia nowych miejsc pracy. Liczne walory przyrodnicze i kulturowe miasta stanowią dobrą podstawę do rozwoju różnych form turystyki i rekreacji. Niestety, pomimo licznych predyspozycji do rozwoju różnych form turystyki, miasto Biała Podlaska wciąż postrzegane jest jako obszar mało atrakcyjny i przyjazny dla turystów. Do głównych czynników ograniczających rozwój sektora turystyki w mieście należy zaliczyć ciągle niezadawalający poziom podstawowej infrastruktury, w tym przede wszystkim bazy gastronomicznej i noclegowej, niezbędnej do stworzenia kompleksowej oferty turystycznej i zapewnienia zadawalającej jakości usług. Na terenie miasta funkcjonuje 17 obiektów zbiorowego zakwaterowania (w tym 3 hotele), które łącznie oferują 753 całorocznych miejsc noclegowych. W roku 2006 z miejsc tych skorzystało około 21 tys. turystów, w tym prawie 7 tys. turystów zagranicznych.

Zgodnie z opracowaną koncepcją rozwoju turystyki w województwie lubelskim⁹, Biała Podlaska została wskazana jako jedno z 10 miast w województwie, na bazie których powinny być tworzone tzw. **punktowe produkty turystyczne regionu**. Za podstawę do wypromowania miasta jako krajoznawczego produktu turystycznego o randze ponadregionalnej uznano przede wszystkim bogate walory historyczne miasta z cennymi zabytkami architektury (w tym zabytkowy układ urbanistyczny miasta wraz z licznymi obiektami zabytkowymi) oraz walory kulturowe (w tym cykliczne i okazjonalne imprezy i wydarzenia kulturalne).

Dodatkowo miasto powinno wziąć aktywny udział w tworzeniu turystycznego produktu liniowego *Szlak Rezydencji Magnackich*. Produkt ten przeznaczony na rynek regionalny i krajowy będzie budowany na bazie walorów historycznych obejmujący pałace i rezydencje w miejscowościach: Lublin (pałace: Sobieskich, Lubomirskich, Rafała Leszczyńskiego, Lubienieckich, Czartoryskich), Opole Lubelskie (pałace: Lubomirskich, Tarłów), Puławy (pałace: Czartoryskich i Marynki), Kozłówka (pałac Zamoyskich), Lubartów (pałac Sanguszków), Kock (pałac Anny Pauliny Jabłonowskiej), Czemierniki (rezydencja Henryka Firleja), Radzyń Podlaski (barokowa rezydencja Potockich), Jabłoń (neogotycki pałac Zamoyskich), Międzyrzec Podlaski (pałac Potockich), Biała Podlaska (pozostałości renesansowego zamku Radziwiłłów).

W celu zrealizowania wyżej zarysowanych koncepcji rozwoju turystyki w regionie i uczynienia z miasta ważnego ośrodka obsługi ruchu turystycznego, należy dążyć do dalszego rozwoju infrastruktury turystycznej w mieście i powiecie, a także doprowadzić do powstania kompleksowej oferty turystycznej, zdolnej przyciągnąć i zatrzymać na dłużej turystów. Działaniom tym winna towarzyszyć aktywna promocja miasta w zakresie oferowanych usług i produktów turystycznych. Promocja atrakcji turystycznych miasta powinna odbywać się przede wszystkim w ramach tworzonego ogólnokrajowego systemu promowania turystyki i rekreacji.

2.2.5. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

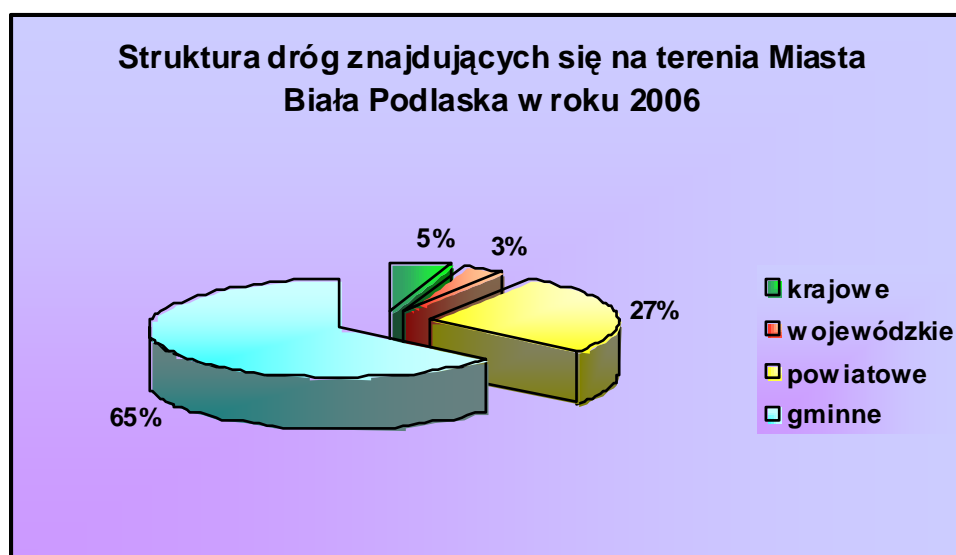
⁹ Plan marketingu turystyki w województwie lubelskim na lata 2007-13, Biuro Planowania Przestrzennego, grudzień 2007.

Wyposażenie miasta w podstawową infrastrukturę techniczną decyduje w dużym stopniu o jakości życia mieszkańców i wpływa na atrakcyjność inwestycyjną miasta. Poniżej dokonano krótkiej analizy głównych elementów składowych infrastruktury technicznej w mieście.

INFRASTRUKTURA DROGOWA

System komunikacyjny miasta składa się z dwóch podukładów (południowego i północnego) połączonych czterema mostami przez rzekę Krznię. Układ w południowej części miasta ma charakter zwichrowanego rusztu prostokątnego, natomiast w północnej części jest to układ promienisto-obwodnicowy, zamknięty od północy obwodnicą stanowiącą ciąg drogi krajowej nr 2. Charakterystyczną cechą układu wewnętrznego ulic jest brak w jego strukturze ulic dwujezdniowych, poza jedną ulicą i nielicznymi, bardzo krótkimi odcinkami w rejonie skrzyżowań, oraz znaczny udział (ok. 33%) dróg o nawierzchni gruntowej, których łączna długość wynosi 70 km.

W mieście znajduje się ponad 360 ulic o łącznej długości 214 km. Na wewnątrzmijski układ drogowo-uliczny składa się: 11 km dróg krajowych, 7 km dróg wojewódzkich, 55 km dróg powiatowych oraz 142 km dróg gminnych.

W granicach miasta znajduje się ciąg drogi krajowej Nr 2 Świecko – Poznań – Warszawa – Terespol. Droga ta zaliczona jest do sieci dróg międzynarodowych jako odcinek drogi E-30 – Berlin – Warszawa – Moskwa. Droga ta stanowi obecnie obwodnicę miejską przenoszącą ruch ciężki o charakterze tranzytowym. Średnioroczne dobowe natężenie ruchu na obwodnicy w granicach miasta, wg GDDP szacuje się na około 400 p/h, w którym 17% stanowi ruch ciężki.

Przez miasto Biała Podlaska przebiega również droga wojewódzka Nr 811-812 łącząca miasta Krasnystaw i Białystok. Obecnie jest to jedna z najbardziej obciążonych ruchem dróg w mieście, na której natężenie pojazdów samochodowych w godzinach szczytu popołudniowego przekracza 1100 p/h.

W skład miejskiej infrastruktury drogowej wchodzi również obiekty inżynierskie (w tym 8 mostów), parkingi oraz przydrożna infrastruktura oświetleniowa. Na terenie miasta znajduje się ponad 9 tys. miejsc parkingowych.

Tabela 2. Parkingi publiczne na terenie miasta Biała Podlaska w 2006 roku

Parkingi na terenie miasta Biała Podlaska - miejskie	
Parkingi	Ilość miejsc
wydzielone dla samochodów osobowych	1150
w tym gruntowe	75
przyuliczne	1700
w tym gruntowe	100
dla samochodów ciężarowych	brak

Problem z parkowaniem występuje w obrębie centrum miasta oraz w pobliżu obiektów handlowych i usługowych.

Parametry techniczne oraz stan większości dróg nie odpowiada występującemu i ciągle zwiększającemu się obciążeniu ruchem. Brakuje również infrastruktury towarzyszącej, jak ścieżki rowerowe czy też utwardzone pobocza lub systemy odwodnień. Potrzeby modernizacyjne i remontowe na drogach miejskich do 2015 r. oceniane są na poziomie **250 mln zł**. Przy możliwych rocznych wydatkach budżetu miasta na ten cel w wysokości około **15 mln zł** oznacza to, że działania te zajmą ok. **17 lat**. Dlatego też niezmiernie ważną kwestią będzie skuteczne pozyskiwanie środków zewnętrznych, które z pewnością przyspieszą proces modernizacji infrastruktury drogowej w mieście.

INFRASTRUKTURA MIEJSKIEGO TRANSPORTU PUBLICZNEGO

Na terenie Białej Podlaskiej komunikacja zbiorowa organizowana jest przede wszystkim przez Miejski Zakład Komunikacyjny (MZK), obsługujący 17 linii o łącznej długości 190 km. Dodatkowo usługi w zakresie transportu zbiorowego na terenie miasta oferuje jedna firma prywatna obsługująca dwie linie komunikacyjne.

Z roku na rok odnotowuje się spadek ilości osób korzystających ze transportu zbiorowego. W 2006 r. MZK przewiózł około 4,9 mln pasażerów, co w porównaniu z rokiem poprzednim oznacza spadek o 100 tys. osób.

Jakość taboru będącego w dyspozycji MZK ulega systematycznej poprawie. Dzięki dokonywanym w ostatnich latach inwestycjom nastąpiła znaczna poprawa stanu technicznego pojazdów oraz obniżenie się średniego wieku taboru transportowego (z 14 do 11 lat).

Oprócz sukcesywnej odnowy taboru autobusowego Miejski Zakład Komunikacyjny stara się modernizować infrastrukturę przystankową. Dzięki dofinansowaniu środkami z Unii Europejskiej udało się w ciągu ostatnich lat zmodernizować ponad połowę przystanków i wiat autobusowych.

INFRASTRUKTURA KOLEJOWA

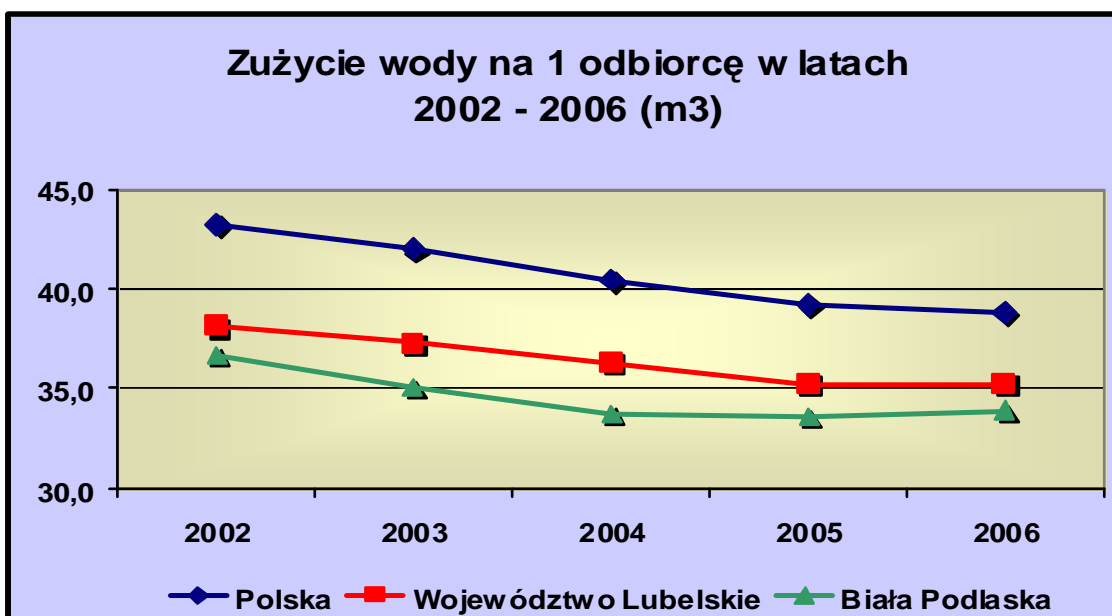
Kolej obsługuje miasto zasadniczo trzema rodzajami ruchu pasażerskiego: międzynarodowym, dalekobieżnym i regionalnym. W ruchu międzynarodowym funkcjonują bezpośrednie połączenia z Moskwą i Mińskiem. W ruchu dalekobieżnym Biała Podlaska połączona jest bezpośrednio z takimi miastami jak Warszawa, Kraków i Szczecin. W ruchu regionalnym przewóz podróżnych odbywa się na wschód w kierunku Terespoła oraz na zachód w kierunku Międzyrzecza Podlaskiego i Łukowa.

W roku 2007 rozpoczęto modernizację odcinka magistrali kolejowej E-20, należącego do części II Paneuropejskiego Korytarza Transportowego Zachód - Wschód łączącego Berlin z Moskwą. Prace na odcinku Międzyrzec Podlaski-Biała Podlaska, których wartość robót wynosi prawie 50 mln euro, pozwolą na zwiększenie do 160 km/h prędkości osiąganych przez pociągi (obecnie średnia prędkość pociągu wynosi 50 km/h), co w efekcie skróci czas przejazdu i zwiększy konkurencyjność transportu kolejowego.

GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA

Za zaopatrzenie miasta w wodę odpowiada komunalne przedsiębiorstwo Białskie Wodociągi i Kanalizacja „WOD-KAN” Sp. z o.o. Ze zbiorczej sieci wodociągowej korzysta 86,4 % mieszkańców miasta. Odsetek ten jest o 7 pkt. procentowych niższy w porównaniu ze średnią dla miast województwa lubelskiego i o 8,5 pkt. procentowych w przypadku średniej krajowej dla miast. Nieco ponad 90% zużywanego wody wykorzystywane jest przez gospodarstwa domowe.

Na koniec 2006 zużycie wody na 1 odbiorcę wyniosło 33,9 m³. W porównaniu z rokiem 2002 nastąpił spadek o 2,8 m³ (tj. o 7,6%). Podobną tendencję można było zaobserwować w województwie (spadek o 7,3%) i kraju (spadek o 11,1%).

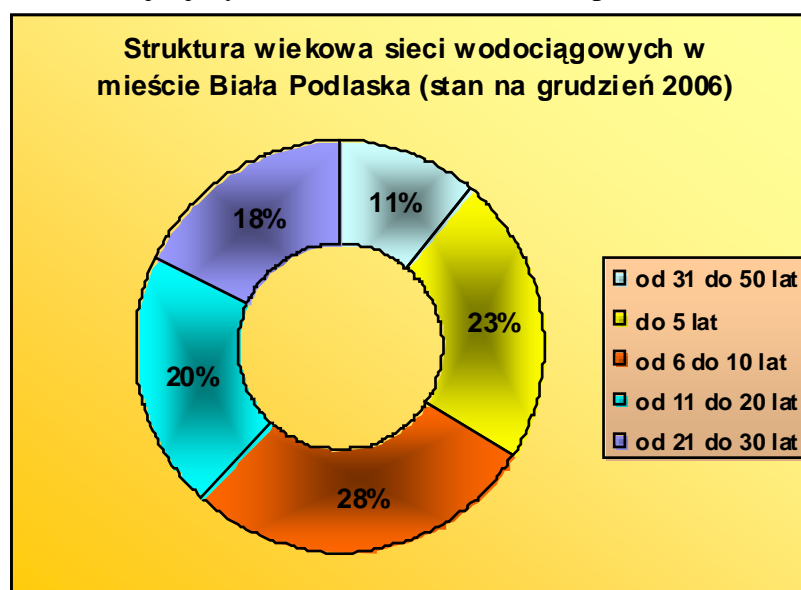

Miejski system wodociągowy zasilany jest z dwóch stacji uzdatniania wody zlokalizowanych przy ul. Narutowicza i Sitnickiej, które zaopatrują w wodę całe miasto oraz 900 odbiorców znajdujących się na terenie otaczającej gminy wiejskiej. Łączna wydajność stacji wynosi około 6,75 tys. m³/dobę.

Tabela 4. Struktura produkcji dobowej wody w latach 2005-2006 w mieście Biała Podlaska.

Produkcja dobową ujęć wody w tys. m ³ /dobę		
ujęcie	2005 rok	2006 rok
SUW "Narutowicza"	4,340	4,719
SUW "Sitnicka"	2,054	2,033
Ogółem	6,394	6,752

Na koniec 2006 roku całkowita długość sieci wodociągowej w Białej Podlaskiej wynosiła 241,2 km i w stosunku do roku poprzedniego wzrosła o 16,7 km. Istniejąca sieć wodociągowa, mimo wieloletniego użytkowania, nie budzi większych zastrzeżeń. Wiek większości sieci znajdujących się na terenie miasta nie przekracza 10 lat.

Z sieci kanalizacyjnej na koniec 2006 roku korzystało 79,2 % mieszkańców miasta. Odsetek ten jest niższy o 5,9 pkt. procentowych w stosunku do miast województwa lubelskiego i o 5,6 pkt. w odniesieniu do średniej dla miast w kraju. Ocenia się, że w ciągu doby wytwarzanych jest około 6 tys. m³ ścieków, w tym 71% to ścieki komunalne powstające w gospodarstwach domowych.

Tabela 5. Ilość ścieków wprowadzanych do kanalizacji ściekowej (w tys. m³/dobę)

Wyszczególnienie	2005	2006
Gospodarstwa domowe	4,28	4,32
Przemysł i inni odbiorcy	1,74	1,77
Ogółem	6,02	6,09

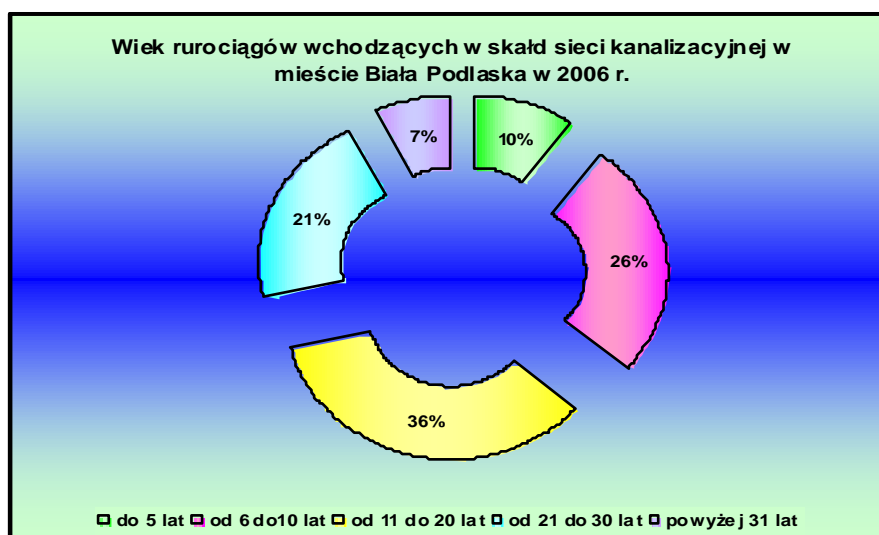
Długość sieci kanalizacyjnej w mieście ulega systematycznemu zwiększeniu. W latach 2005/2006 wzrost ten wyniósł 21 km.

Tabela 6. Długość sieci kanalizacyjnych w Białej Podlaskiej w latach 2005/2006

Długości sieci kanalizacyjnych w km		
Wyszczególnienie	2005	2006
Kanalizacja deszczowa	33,5	35,5
Kanalizacja ściekowa	126,1	140,8
Przyłącza kanalizacji ściekowej	44,5	48,8
Ogółem	204,1	225,1

Pomimo stałej rozbudowy sieci wodno-kanalizacyjnej w mieście, w najbliższych latach należy zadbać o jej dalszy rozwój. W ciągu najbliższych dziesięciu lat uzupełnienia sieci wodociągowej i kanalizacyjnej będą wymagały takie osiedla jak: Glinki, Podmiejska, Kosynierów, Rataja, Północna, Błonie, Warszawska, Słoneczne Wzgórze, Pieńki, Żwirki i Wigury, Mieszkańska, Lotnisko, Sielczyk, Białka, Kolonia Francuska oraz Prochownia.

Miejska sieć kanalizacyjna jest siecią stosunkową starą (ponad 57% rurociągów jest eksploatowana powyżej 10 lat).

W mieście funkcjonuje jedna oczyszczalnia ścieków, której przepustowość wynosi 12 000 tys. m³/dobę. W roku 2006 wykorzystanie oczyszczalni wynosiło 76% mocy przerobowej. W stosunku do roku 2005 odsetek ten wzrósł o 3,5 pkt. procentowego. W najbliższych latach oczyszczalnia będzie wymagała działań modernizacyjnych na niektórych obiektach o wartości ok. 1,5 mln zł.

Polityka cenowa przedsiębiorstwa Białskie Wodociągi i Kanalizacja „WOD-KAN” Sp. z o.o. w zakresie świadczonych usług wodno-kanalizacyjnych jest bardzo stabilna.

Tabela 7. Ceny netto (zł/m³) za zaopatrzenie w wodę i odprowadzenie ścieków w latach 2005/2006.

taryfy za usługi w latach		
Dostawa wody na cele:	2005	2006
gospodarstw domowych	1,63	1,68
produkcji	1,66	1,71
pozostałe	1,68	1,73
odbiór ścieków z		
gospodarstw domowych	2,62	2,62
pozostałych	4,55	4,55
ścieki dowożone na zlewnię	9,69	9,69

GOSPODARKA ODPADAMI KOMUNALNYMI

Na stan środowiska i atrakcyjność inwestycyjną znacząco wpływa gospodarka odpadami. Ocenia się, że w roku 2006 zebrano 13 042,7 Mg odpadów komunalnych, z czego aż 79% stanowiły odpady niesegregowane. W porównaniu do roku poprzedniego nastąpił spadek zebranych odpadów aż o 19%. Jednak długofalowe prognozy zakładają wzrost masy wytwarzanych odpadów komunalnych w mieście (średnio o 1,5% do roku 2014)¹⁰.

Tabela 8. Wielkość i struktura odpadów komunalnych w mieście Biała Podlaska w latach 2005 -2006.

Rodzaje odpadów	2005		2006	
	w Mg	%	w Mg	%
Niesegregowane odpady komunalne	11 189,4	69,4	10 303,0	79,0
Skratki	42,8	0,3	75,0	0,6
Odpady betonu oraz gruz betonowy z rozbiórek i remontów	203,0	1,3	232,0	1,8
Ustabilizowane komunalne odpady ściekowe	4 289,0	26,6	2 188,0	16,8
Zawartość piaskowników	315,5	2,0	188,2	1,4
Zmieszane odpady opakowaniowe	81,9	0,5	56,5	0,4
Ogółem	16 121,6	100,0	13 042,7	100,0

Na terenie miasta Biała Podlaska prowadzona jest selektywna zbiórka odpadów komunalnych. W roku 2006 odzyskano prawie 433 tony surowców wtórnych (makulatura, szkło, tworzywa sztuczne). W stosunku do roku poprzedniego ilość ta wzrosła o 21%.

Tabela 9. Wielkość i struktura odzyskanych surowców wtórnych w mieście Biała Podlaska.

Rodzaje odpadów	2005		2006	
	w Mg	%	w Mg	%
Makulatura	241,2	67,6	285,9	66,0
Szkło	83,9	23,5	122,6	28,3
Tworzywa sztuczne	31,8	8,9	24,4	5,6
Ogółem	356,9	100,0	432,9	100,0

Do roku 2006 odpady komunalne były deponowane na składowisku w Kaliłowie (powierzchnia 4,78 ha). W roku 2007 nastąpiło zamknięcie tego wysypiska i rozpoczęcie procesu jego rekultywacji. Jednocześnie rozpoczęto eksploatację nowego składowiska, zlokalizowanego na terenie miasta i obejmującego powierzchnię 2,85 ha.

Budowa i rozpoczęcie eksploatacji nowego składowiska odpadów komunalnych jest częścią planowanego do wdrożenia modelu kompleksowego zagospodarowania odpadów stałych wytwarzanych w miastach: Biała Podlaska, Międzyrzec Podlaski i Terespol oraz gminach: Biała Podlaska, Leśna Podlaska, Konstancynów, Piszczac, Łomazy, Rossosz, Wisznice, Rokitno, Zalesie, Drelów, Janów Podlaski oraz Trzebieszów. Model ten został szczegółowo określony w Planie gospodarki odpadami dla miasta Biała Podlaska na lata 2004-2014. W ramach planowanych inwestycji planuje się między innymi budowę Zakładu Zagospodarowania Odpadów (ZZO) na bazie istniejącego składowiska odpadów w Białej Podlaskiej. Nowy ZZO będzie spełniał szereg nowych funkcji, takich jak: sortowanie, kompostowanie, magazynowanie odpadów przeznaczonych do odzysku i dalszego unieszkodliwiania innego niż składowanie, przyjmowanie i rozdrabianie odpadów budowlanych i wielko gabarytowych.

¹⁰ Plan gospodarki odpadami dla miasta Biała Podlaska na lata 2004-2014

INFRASTRUKTURA ELEKTROENERGETYCZNA

Dostawcą energii elektrycznej dla Białej Podlaskiej są Lubelskie Zakłady Energetyczne LUBZEL S.A., Zakład Energetyczny Biała Podlaska. System elektroenergetyczny miasta ma dwa główne punkty zasilania (GPZ), położone przy ul. Kąpielowej i ul. Sitnickiej. Do GPZ-ów doprowadzona jest energia elektryczna napowietrznymi liniami 110 kV z Międzyrzecza, Łosic, Hołowczyc i Wólki Dobryńskiej. Następuje w nich transformacja napięcia z sieci WN (110 kV) na średnie napięcie (SN) – o wartości 15 kV oraz jego rozdzielanie na poszczególne ciągi sieciowe. Siecią SN zasilane są stacje transformatorowe 15/0,4 kV, zasilające odbiorców. Kilka zakładów przemysłowych, np. ZPW Biawena, BFM, posiada stacje transformatorowe we własnej eksploatacji, zasilane z ciągów średniego napięcia energetyki zawodowej.

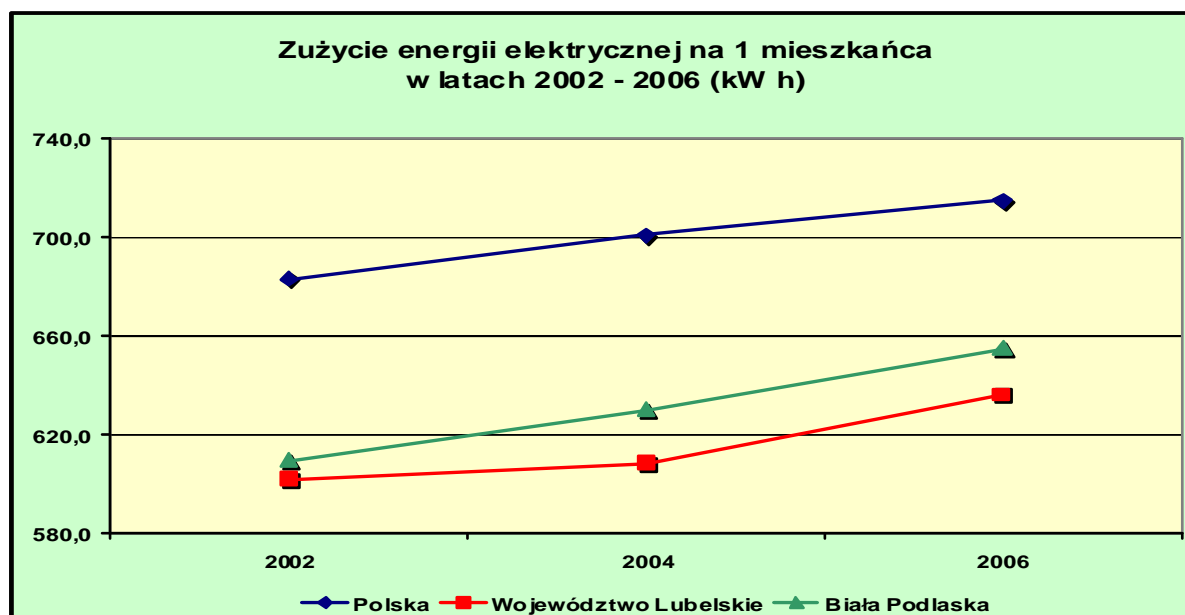
Sieć SN na terenie miasta jest w przeważającej większości siecią kablową. Sieć niskiego napięcia (NN) w osiedlach wielorodzinnych i centrum miasta jest siecią kablową, natomiast w osiedlach o zabudowie jednorodzinnej jest siecią napowietrzną.

W wyniku modernizacji urządzeń poprawiono w ostatnich latach warunki napięciowe na liniach NN na terenie miasta. Aktualnie nie występują obwody linii NN o zaniżonych napięciach. Zmniejszeniu uległa awaryjność na urządzeniach SN i NN spowodowana planową i systematyczną wymianą awaryjnych elementów sieci elektroenergetycznej. Niemniej w dalszym ciągu należy dążyć do poprawy wskaźników awaryjności na liniach NN poprzez kontynuację przebudowy sieci napowietrznej na kablową lub napowietrzną izolowaną.

Na koniec 2006 roku w mieście Biała Podlaska 19,9 tys. gospodarstw domowych korzystało z energii elektrycznej. W stosunku do roku 2001 nastąpił wzrost liczby odbiorów energii elektrycznej o 7%. Podobną tendencję można było zaobserwować w województwie lubelskim (wzrost o 9%) oraz kraju (wzrost o 6%).

Wraz ze wzrostem liczby odbiorców zwiększało się również zużycie energii elektrycznej przypadające na jednego mieszkańca. W 2006 roku przeciętny mieszkaniec miasta Biała Podlaska zużył 655 kWh energii elektrycznej. W stosunku do roku 2002 oznaczało to zwiększenie zużycia o 7,5%. Podobna tendencja występuje w województwie lubelskim (wzrost o 5,7%), a także kraju (wzrost o 4,6%).

W strukturze zużycia energii elektrycznej przeważają odbiorcy przemysłowi, którzy w 2006 roku zgłosili zapotrzebowanie na ponad 45 tys. MWh, co stanowiło prawie 44% ogólnego zapotrzebowania na energię elektryczną. W latach 2002–2006 można było zaobserwować stały wzrost zużycia energii elektrycznej przez gospodarstwa domowe, przy jednoczesnym spadku zużycia przez odbiorców przemysłowych.

Tabela 10. Wielkość zużycia energii elektrycznej w mieście Biała Podlaska w latach 2004 -2006

Wyszczególnienie	Zużycie energii elektrycznej	
	Rok 2004	Rok 2006
	[MWh]	[MWh]
Gospodarstwa domowe	36 377	37 064
Odbiorcy komunalni	16 295	17 026
Odbiorcy przemysłowi	47 704	45 017
Oświetlenie ulic	3 458	3 601
Łącznie	103 834	102 708

INFRASTRUKTURA CIEPŁOWNICZA

Miasto Biała Podlaska zaopatrywane jest w ciepło przez Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. Spółka posiada dwa źródła ciepła: Ciepłownię K – 1 przy ul. Orzechowej o łącznej mocy zainstalowanej 69,07 MW oraz Ciepłownię K – 2 przy ul. Okopowej o mocy zainstalowanej 8,7 MW, stanowiącą „zimną rezerwę” dla układu ciepłowniczego.

W roku 2006 w stosunku do roku poprzedniego nastąpił 5% wzrost długości sieci ciepłowniczej, przy jednoczesnym 5% spadku długości instalacji odbiorczych. Analizowany okres pozwala zauważyć znaczny wzrost znaczenia sieci preizolowanych, które w roku 2006 stanowiły już 44% całego systemu. Wypierają one tradycyjne sieci kanałowe, których długość w ostatnich dwóch latach spadła o 7%.

Tabela 11. Wielkość i struktura systemu ciepłowniczego miasta Biała Podlaska w latach 2005-2006

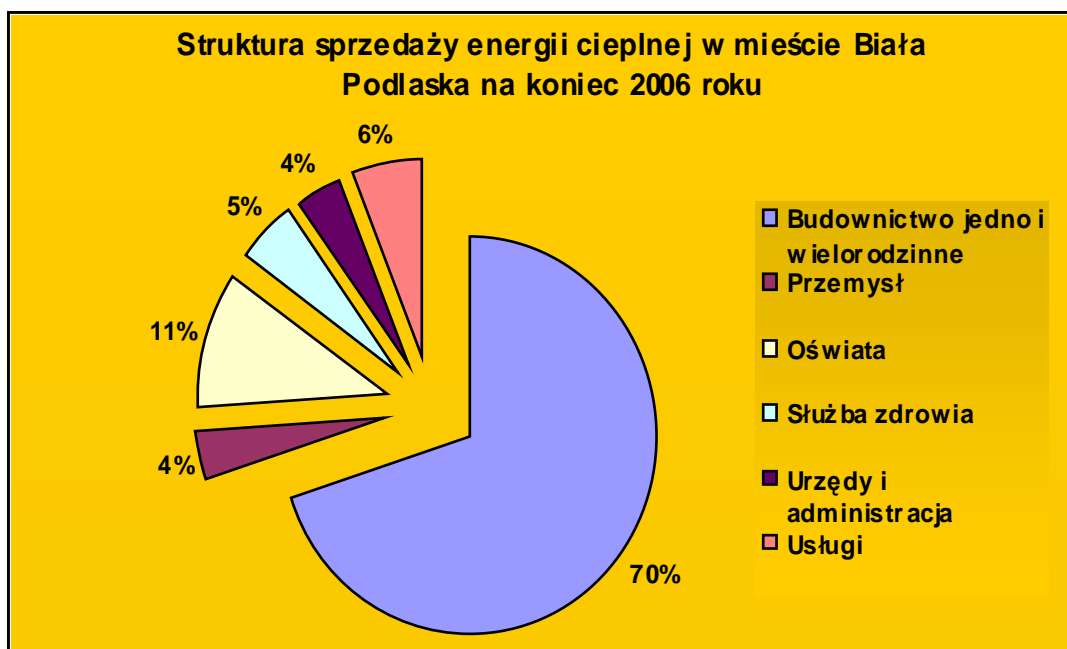
Rodzaje sieci ciepłej	Długość sieci ciepłowniczej [km]		Długość instalacji odbiorczych [km]	
	2005	2006	2005	2006
Kanałowa	20,3	18,9	8,8	7,7
Napowietrzna	2,0	2,0	0,0	0,0
Preizolowana	13,0	16,2	9,2	9,4
Ogółem	35,3	37,1	18,0	17,1

Miejska sieć ciepłownicza pracuje w układzie pierścieniowym. Zgodnie z przyjętym systemem pracy w okresie zimowym prowadzona jest eksploatacja systemu ciepłowniczego z regulacją ilościowo-jakościową, natomiast latem stosowana jest regulacja ilościowa. Podstawowe sieci wysokich parametrów systemu ciepłowniczego budowane w latach 1977-88 zostały wykonane w systemie sieci kanałowych. W wielu wypadkach znacznie przewymiarowanych w stosunku do potrzeb.

Ta sytuacja powiększa straty przesyłowe systemu. W 2006 roku pojemność układu sieci ciepłowniczej wynosiła 3 235,46 m³, straty przesyłowe 10%, ubytki wody 0,76% do przepływu wody.

W ciągu ostatnich lat zapotrzebowanie odbiorców na energię ciepłą w Białej Podlaskiej stopniowo maleje. Na koniec 2006 r. spadek ten wynosił 4,3% w stosunku do roku poprzedniego. Przyczyną takiego zjawiska jest coraz bardziej racjonalne gospodarowanie ciepłem przez odbiorców, nowoczesne technologie ocieplania budynków oraz wzrost liczby budynków poddawanych termomodernizacji.

Wśród odbiorców największe zapotrzebowanie zgłasza budownictwo jedno i wielorodzinne. W 2006 roku aż 70% sprzedawanej energii trafiało właśnie do tej grupy.

INFRASTRUKTURA GAZOWA

Do Białej Podlaskiej gaz doprowadzany jest gazociągiem z Hołowczyc. Miasto zasilane jest gazem ziemnym wysokometanowym GZ-50 o wartości opałowej 34,332 MJ/Nm³

(rurociągiem wysokiego ciśnienia Ø 150, poprzez stację redukcyjną I° o wydajności

9000 Nm³/h). Stacja ta zlokalizowana jest na obrzeżach wsi Sławacinek Stary. Możliwości przepływu stacji redukcyjnej I° wynoszą 9000 Nm³/h. Miasto wykorzystuje je w niespełna 25% (godzinowe zapotrzebowanie gazu jest na poziomie 2000 Nm³).

Na terenie miasta funkcjonują dwa systemy zasilania odbiorów: sieć rozdzielcza średniego ciśnienia oraz sieć rozdzielcza niskiego ciśnienia. Sieć średniego ciśnienia charakteryzuje się jednostronnym zasilaniem miasta (nitka Ø200 od stacji redukcyjnej I°, wzdłuż ulicy Warszawskiej i Żurawiej). Sieć niskiego ciśnienia gazu zasilana jest z dwóch stacji redukcyjnych II°: przy ul. Warszawskiej, o przepustowości – 1500 Nm³/h oraz przy ul. Janowskiej, o przepustowości – 1200 Nm³/h.

Na infrastrukturę sieci gazowej w mieście składa się sieć średniego ciśnienia (ok. 55 km), sieć niskiego ciśnienia (ok. 14 km), przyłącza średniego ciśnienia (ok. 32 km), przyłącza niskiego ciśnienia (ok. 7,6 km). Z ogólnej liczby 2,766 istniejących przyłączy domowych gazu, 790 przyłączy jest niewykorzystywanych.

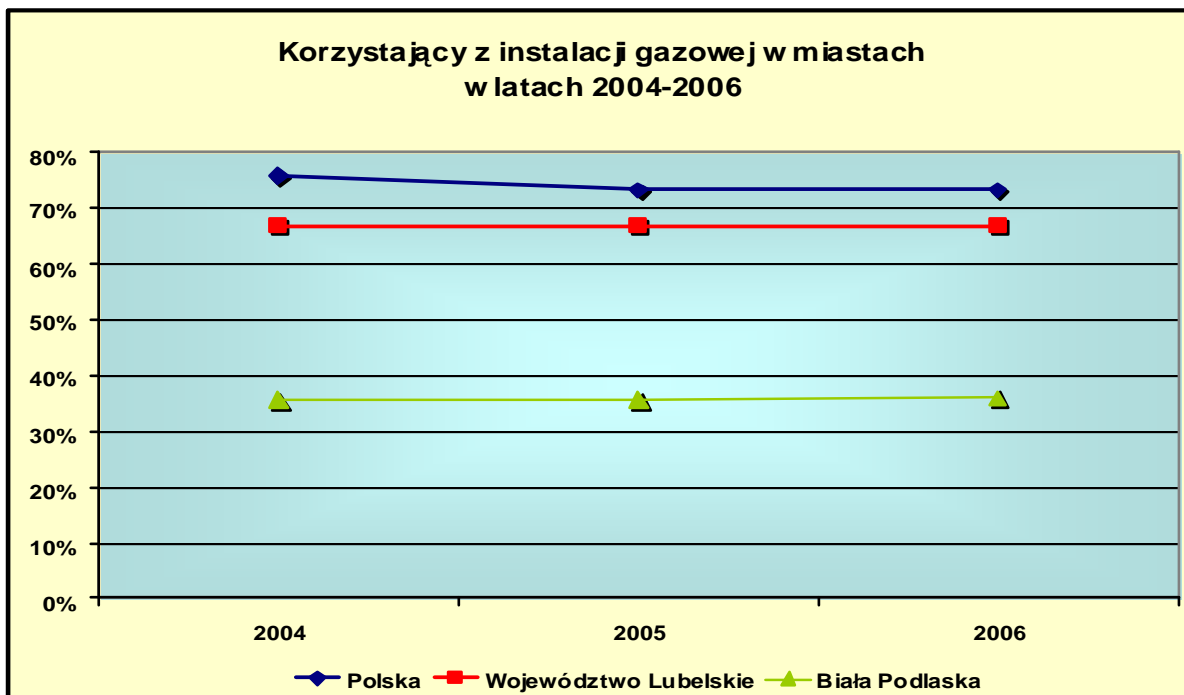
Biała Podlaska posiada jednego przemysłowego odbiorcę gazu PPHU-Wola Pasze. Odbiorcy indywidualni zużywają gaz na cele bytowe, przygotowania ciepłej wody i ogrzewania pomieszczeń. Stosunkowo mała liczba odbiorców gazu jest w sferze usług.

Sieć gazowa obejmuje głównie północne rejony miasta. Osiedla położone na południe od linii kolejowej, poza elektroenergetyczną infrastrukturą techniczną, nie są uzbrojone, ani w centralną sieć ciepłą, ani gazową. Z uwagi na zwartość zabudowy Osiedla Grzybowa i Pieńki, gazyfikacja tego rejonu miasta poprowadzona będzie na bazie gazociągu średniego ciśnienia Ø 160 w ul. Świerkowej. Gazyfikacja pozostałej części miasta, na południe od torów kolejowych, wymagałyby domknięcia pierścienia zasilającego tą część z gazociągu biegnącego wzdłuż Al. 1000-lecia.

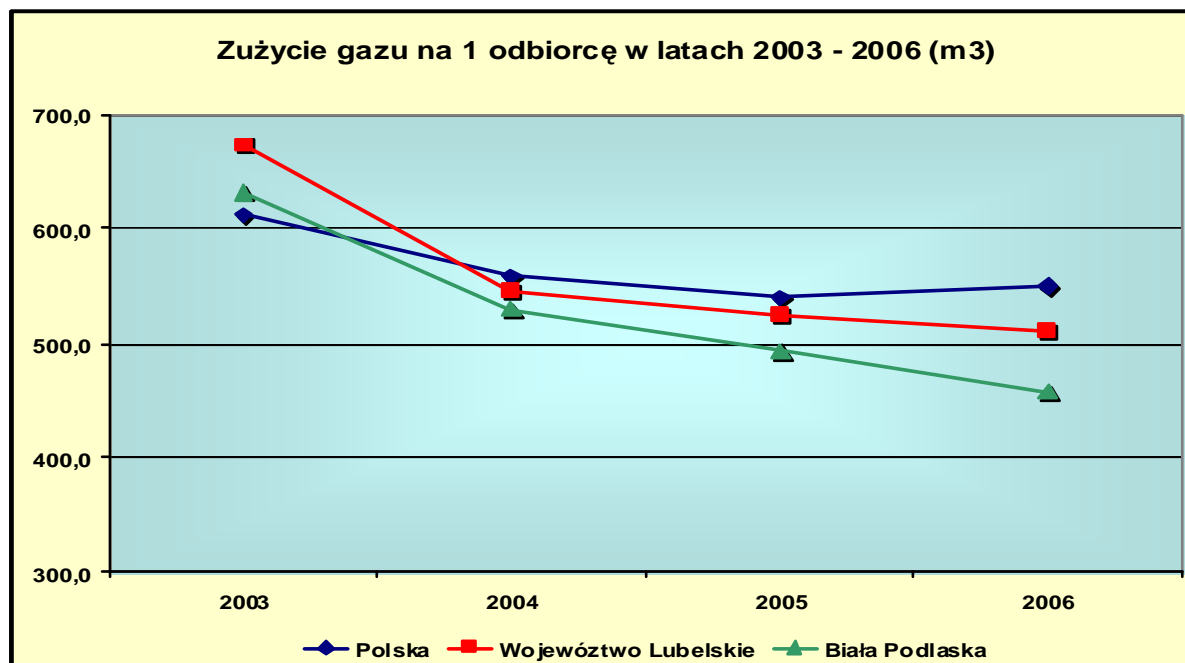
W najbliższym czasie planuje się inwestycje w zakresie gazyfikacji w następujących częściach miasta:

- Roboty modernizacyjne polegające na wykonaniu połączenia sieci gazowej w ul. Janowska, Terebelska, Anny Jagiellonki, Zygmunta Starego. Radziwiłłowska,
- Budowa gazociągu w ul. Terebelskiej w kierunku Rakowisk,
- Budowa gazociągu w ul. Sidorskiej,
- Budowa gazociągu w ul. Brzeskiej – Północnej,
- Gazyfikacja terenów osiedli „Pieńki”, „Osiedle za torami”.

Poziom gazyfikacji miasta Biała Podlaska jest dość niski i wynosi jedynie 36%, to znacznie mniej aniżeli w miastach województwa lubelskiego 67% i miastach całego kraju 73%.

W 2006 roku zużycie gazu na 1 odbiorcę w mieście Biała Podlaska wyniosło 457 m³, co oznaczało spadek w stosunku do roku 2003 o ponad 27%, podobna tendencja wystąpiła zarówno w województwie lubelskim – spadek 24%, jak i w całym kraju spadek 10%. Zmniejszenie zużycia gazu związane jest głównie ze wzrostem cen na ten nośnik energii w ciągu ostatnich lat.

INFRASTRUKTURA TELEKOMUNIKACYJNA

Usługi telekomunikacyjne i Internet na terenie miasta dostarczane są głównie za pośrednictwem T.P. S.A., z wykorzystaniem własnej infrastruktury (kanalizacja, okablowanie, urządzenia). Pozostali operatorzy korzystają z infrastruktury T.P. S.A. Najbardziej powszechny dostęp do Internetu na terenie miasta oferowany jest przez operatora prywatnego „Radiówka 2,4”.

Miasto ukończyło realizację projektu *E-MIASTO Biała Podlaska*, polegającego na wybudowaniu infrastruktury światłowodowej sieci szkieletowej w oparciu o lokalizację jednostek podległych i jednostek użyteczności publicznej. Uruchomiono 10 punktów publicznego dostępu do Internetu (infomaty) i 3 punkty typu *hot spot* zlokalizowane: w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej, w Zamiejscowym Wydziale Akademii Wychowania Fizycznego oraz przy Placu Wolności.

Dalszy rozwój społeczeństwa informacyjnego na terenie miasta będzie uzależniony od ograniczenia bariery ekonomicznej w dostępie do Internetu poprzez rozbudowę publicznej infrastruktury dostępu do szerokopasmowego Internetu. Działaniu temu powinien towarzyszyć proces promocji wykorzystania technologii teleinformacyjnych i uczenia się mieszkańców jak korzystać z tych usług.

2.2.6. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

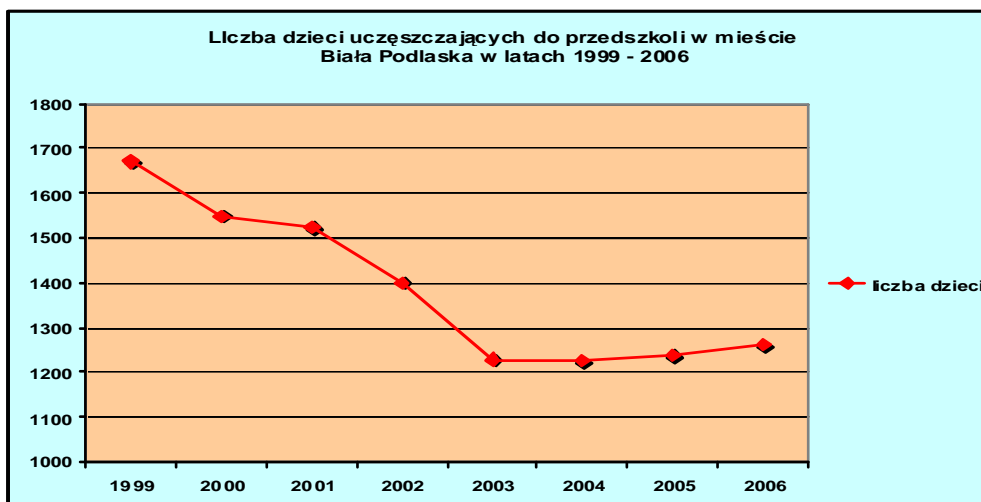
Infrastruktura społeczna jest to zespół urządzeń publicznych zaspokajających potrzeby socjalne, oświatowe i kulturalne ludności. Do infrastruktury społecznej zaliczamy infrastrukturę z zakresu oświaty i wychowania, kultury, ochrony zdrowia i opieki społecznej, wypoczynku i kultury fizycznej oraz bezpieczeństwa. Od stanu infrastruktury społecznej zależy jakość życia mieszkańców i ich szanse rozwoju.

INFRASTRUKTURA EDUKACYJNA

Miasto dysponuje dobrze rozwiniętą siecią placówek oświatowo-wychowawczych, pozwalającą na prowadzenie procesu kształcenia na wszystkich poziomach nauczania, odpowiadającą jednocześnie rzeczywistemu zapotrzebowaniu na usługi edukacyjne. Na terenie miasta funkcjonują 62 szkoły i placówki, w tym 44 publiczne, dysponujące 299 salami dydaktycznymi, 124 pracownikami przedmiotowymi oraz 29 bibliotekami szkolnymi z 19 czytelniami. Uczniowie korzystają z żywienia w 13 stołówkach szkolnych, zaś zajęcia sportowe i rekreacyjne odbywają się w 13 salach gimnastycznych oraz na 33 boiskach szkolnych. W 7 szkołach funkcjonują sale do gimnastyki korekcyjnej. Zajęcia nauki pływania odbywają się na 2 krytych pływalniach. Opiekę i wychowanie uczniom w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania zapewnia Bursa Szkolna, dysponująca 198 miejscami oraz internat przy Zespole Szkół Zawodowych nr 1 z liczbą 96 miejsc. Dopelnieniem świadczenia usług edukacyjnych jest Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, obejmująca swoim działaniem 15 843 dzieci i młodzieży szkół publicznych i niepublicznych.

EDUKACJA PRZEDSZKOLNA

W roku szkolnym 2006/2007 w Białej Podlaskiej funkcjonowało 11 przedszkoli (w tym 1 niepubliczne). W stosunku do roku 1999 ich liczba zmalała o 3 (spadek o 21%). Podobny trend, zmniejszania się liczby przedszkoli obserwuje się na poziomie województwa (spadek o 5%) i kraju (spadek o 11%). W roku szkolnym 2006/2007 r. do przedszkoli w Białej Podlaskiej uczęszczało 1243 dzieci. Na jedno przedszkole przypadało 113 dzieci (województwo lubelskie – 90, kraj – 87), a na jeden oddział 26 dzieci, o 4 więcej niż w kraju i województwie. Ogółem we wszystkich placówkach zatrudnionych było 117 nauczycieli, z czego 90% posiadało wyższe wykształcenie.

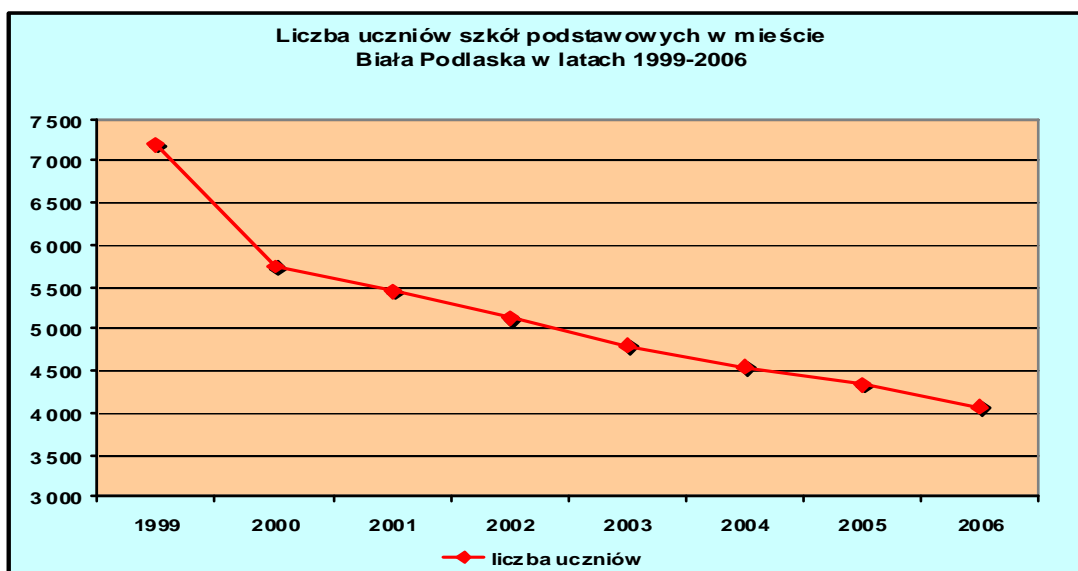

Spadek liczby dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w analizowanym okresie, spowodowany był zarówno niżem demograficznym, jak też zmniejszeniem zapotrzebowania na opiekę przedszkolną często w związku z trudną sytuacją materialną rodziców. Od 2004 r. odnotowuje się powolny wzrost liczby przedszkolaków.

SZKOLNICTWO PODSTAWOWE

W mieście Biała Podlaska funkcjonuje 8 szkół podstawowych. Liczba ta na przestrzeni ostatnich ośmiu lat nie uległa zmianie. W tym samym okresie liczba podstawówek zarówno w województwie lubelskim, jak i całym kraju zmalała o około 20%. Największy spadek liczby uczniów (tak w województwie lubelskim, jak też w całym kraju) nastąpił w 1999 r. w związku z wprowadzeniem reformy szkolnictwa i zmniejszeniu ilości klas w szkołach podstawowych z ośmiu do sześciu. W roku szkolnym 2006/2007 do białskich szkół podstawowych uczęszczało 4368 uczniów.

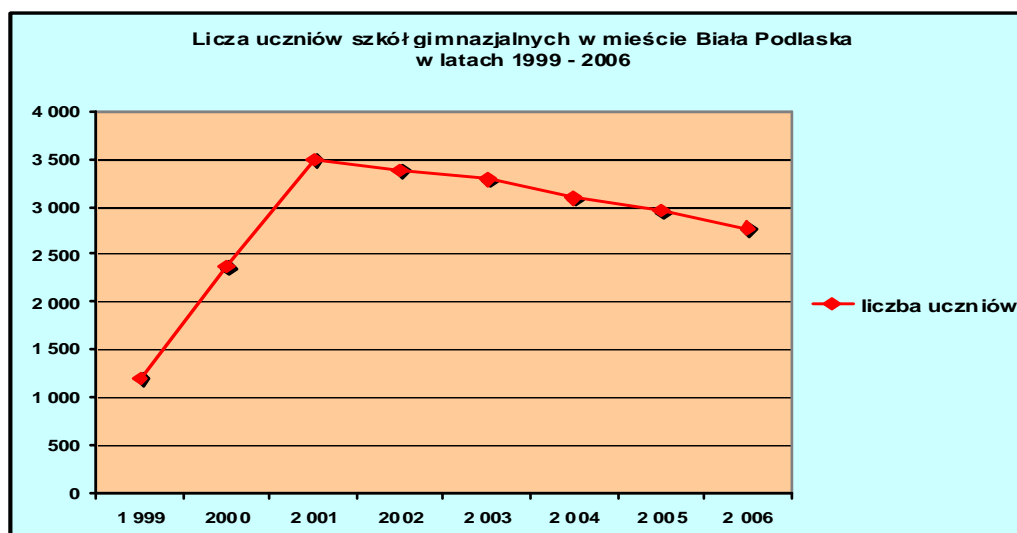
W roku szkolnym 2006/2007 w jednym oddziale w szkołach podstawowych uczyło się średnio 26 uczniów. Pomimo większej niż w województwie (18) i kraju (20) liczby dzieci w oddziale – wyniki sprawdzianu umiejętności przeprowadzonego na zakończenie szkoły podstawowej, wskazują na wysoki poziom nauczania i są wyższe od wyników województwa i kraju. Nie bez znaczenia w przebiegu procesu dydaktycznego jest także poziom wykształcenia nauczycieli. Z 357 zatrudnionych w roku szkolnym 2006/2007 pedagogów, 98% posiadało wykształcenie wyższe.

Wszystkie szkoły podstawowe posiadają pracownie komputerowe z dostępem do internetu. Nasylenie komputerami jest porównywalne ze średnimi wskaźnikami w kraju i województwie. Łącznie pracownie komputerowe w szkołach podstawowych dysponują 260 komputerami, z czego 84% podłączonych jest do internetu. Średnio na jeden komputer podłączony do internetu przypada 18 uczniów.

SKOLNICTWO GIMNAZJALNE

W latach 1999-2006 liczba gimnazjów w mieście Biała Podlaska wzrosła z 6 do 8 (wzrost o 33%), podobnie tendencję wzrostową można odnotować w województwie lubelskim – wzrost o 23% jak i całym kraju – wzrost o 16%.

Wraz ze wzrostem liczby gimnazjów rosła liczba uczących się w nich dzieci. W roku szkolnym 2006/2007 w bialskich gimnazjach uczyło się ich prawie 2,8 tys. Wzrost liczby dzieci uczęszczających do gimnazjów w latach 1999-2001 spowodowany był zmianą organizacji szkolnictwa w kraju i przechodzeniem szkół do nowego modelu kształcenia. Nasylenie gimnazjów, czyli uruchomienie pełnego cyklu kształcenia, nastąpiło dopiero w roku 2001. Kolejne lata przyniosły stopniowy spadek liczby uczniów spowodowany zmianą sytuacji demograficznej.

Na jedno gimnazjum w Białej Podlaskiej w roku szkolnym 2006/2007 przypadało 346 uczniów (województwo lubelskie – 219, Polska – 239). Odziały liczyły średnio po 27 dzieci (o 3 więcej aniżeli w województwie i kraju).

Wszystkie szkoły gimnazjalne posiadają pracownie komputerowe z dostępem do internetu. Podobnie, jak w przypadku szkół podstawowych, nasycenie komputerami jest porównywalne ze średnimi wskaźnikami w kraju i województwie. Łącznie w gimnazjach są 163 komputery, z czego 86% podłączonych jest do internetu. Średnio na jeden komputer podłączony do internetu przypada niecałe 18 uczniów.

W roku szkolnym 2006/2007 w szkołach gimnazjalnych w Białej Podlaskiej pracowało 244 nauczycieli, wszyscy posiadali wykształcenie wyższe. Wykształcenie i kwalifikacje nauczycieli przekładają się na wysoki poziom nauczania w szkołach, o czym świadczą wyniki egzaminu gimnazjalnego, podobnie jak w przypadku szkół podstawowych, wyższe aniżeli w województwie i kraju.

SZKOLNICTWO PONADGIMNAZJALNE

W roku szkolnym 2006/2007 na terenie miasta działało 31 szkół ponadgimnazjalnych, w tym 16 publicznych i 15 niepublicznych, w których uczyło się prawie 6 160 uczniów. W okresie tym zatrudnionych było 701 nauczycieli, z czego ponad 99% posiadało wyższe wykształcenie.

Tabela 12. Szkoły ponadgimnazjalne w mieście Biała Podlaska w roku szkolnym 2006/2007

Szkoły ponadgimnazjalne w roku szkolnym 2006/2007		
Wyszczególnienie	Publiczne	Niepubliczne
Liczba szkół	16	15
Liczba uczniów	5 161	996
Liczba absolwentów -2006/2007	1 666	333
Przeciętna liczba uczniów w klasie	29,5	24,9
Liczba uczniów z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego	40	0
Liczba nauczycieli	397	121
Z wyższym wykształceniem	390	121

Stażysta	22	15
Kontraktowy	66	18
Mianowany	191	65
Dyplomowany	118	23

KSZTAŁCENIE SPECJALNE I INTEGRACYJNE

Miasto Biała Podlaska prowadzi kształcenie specjalne na wszystkich etapach edukacji. Na terenie miasta funkcjonują 4 placówki z oddziałami integracyjnymi na poziomie edukacji przedszkolnej i podstawowej (w szkołach masowych uczy się 120 uczniów z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego). Dla uczniów o głębszych stopniach upośledzenia prowadzone są szkoły specjalne: podstawowa, gimnazjum oraz ponadgimnazjalna szkoła specjalna przysposabiająca do pracy. W roku szkolnym 2006/2007 we wszystkich szkołach specjalnych uczyło się 143 uczniów.

SZKOLNICTWO WYŻSZE

Ważnym elementem systemu edukacji jest infrastruktura szkolnictwa wyższego. W roku akademickim 2006/2007 na terenie miasta funkcjonowały 4 uczelnie wyższe, kształcące ponad 8 tys. studentów.

Tabela 13. Szkolnictwo wyższe w roku akademickim 2006/2007

Szkolnictwo wyższe w roku akademickim 2006/2007								
Wyszczególnienie	Studenci				Absolwenci 2005/2006			
	ogółem	w tym kobiety	z liczby ogółem		ogółem	w tym kobiety	z liczby ogółem	
			na studiach stacjonarnych	cudzoziemcy			na studiach stacjonarnych	cudzoziemcy
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej	4331	2413	3366	3	925	519	295	-
Akademia Wychowania Fizycznego w Warszawie, Zamiejscowy Wydział Wychowania Fizycznego w Białej Podlaskiej	2661	753	1766	10	592	195	323	-
Kolegium Licencjackie Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej	714	496	580	1	259	196	194	-
Politechnika Radomska Wydział Transportu, Zajęcia Terenowe w Białej Podlaskiej	411	31	-	-	43	4	-	-
Ogółem	8117	3693	5712	14	1819	914	812	-

Większość kształcących się w białskich uczelniach to słuchacze kierunków humanistycznych.

Tabela nr 14. Kierunki realizowanych studiów w roku akademickim 2006/2007 (liczba studentów)

Kierunek realizowanych studiów w roku akademickim 2006/2007	studia stacjonarne	studia niestacjonarne
Państwowa Wyższa szkoła Zawodowa im. Papieża Jana Pawła II		
Informatyka	465	99
Filologia (j. angielski, j. niemiecki, j. rosyjski)	467	63
Turystyka i Rekreacja	726	212
Pielęgniarstwo	343	44
Pedagogika	752	314
Zarządzanie i Marketing	498	233
Kosmetyka	29	-
Socjologia	86	-
Kolegium Licencjackie Uniwersytetu Marii Curie – Skłodowskiej		
Filologia (polska, slawistyka)	205	27
Historia	113	-
Socjologia	159	107
Pedagogika specjalna	103	-
Zamiejscowy Wydział Wychowania Fizycznego		
Wychowanie Fizyczne	1251	807
Turystyka i Rekreacja	420	88
Fizjoterapia	95	-
Politechnika Radomska Wydział Transportu – Zajęcia Terenowe w Białej Podlaskiej		
Transport	-	272
Elektrotechnika	-	139

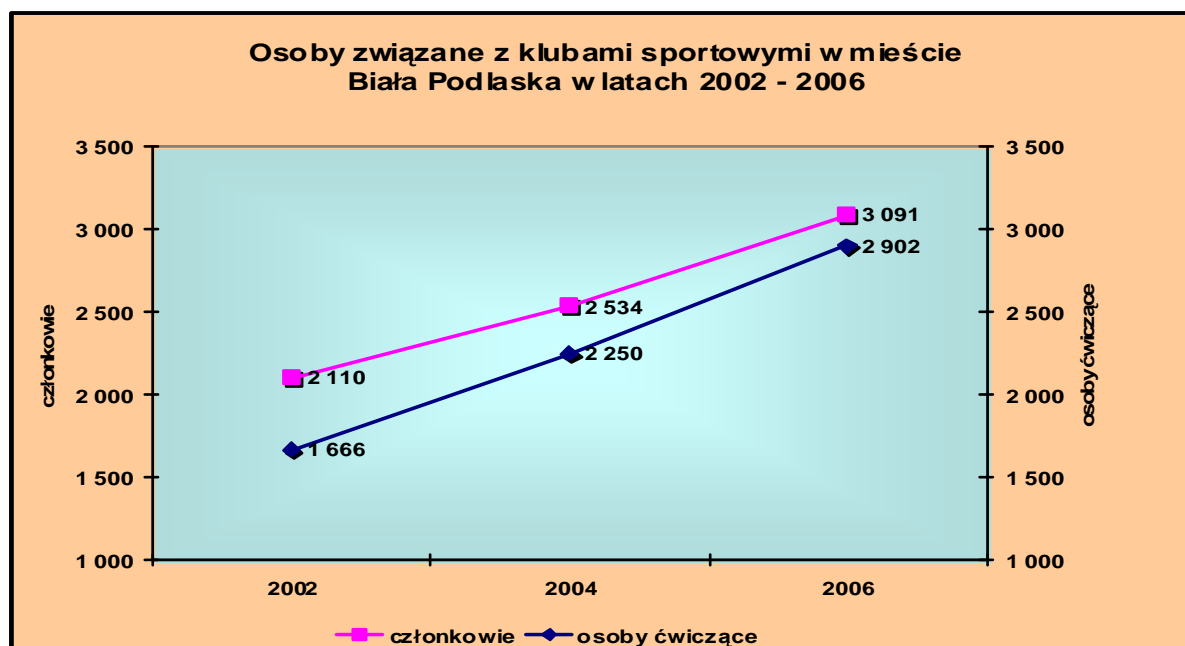
W roku akademickim 2006/2007 bialskie uczelnie zatrudniały 595 wykładowców, z czego 87 posiadało tytuł profesora.

INFRASTRUKTURA SPORTOWA

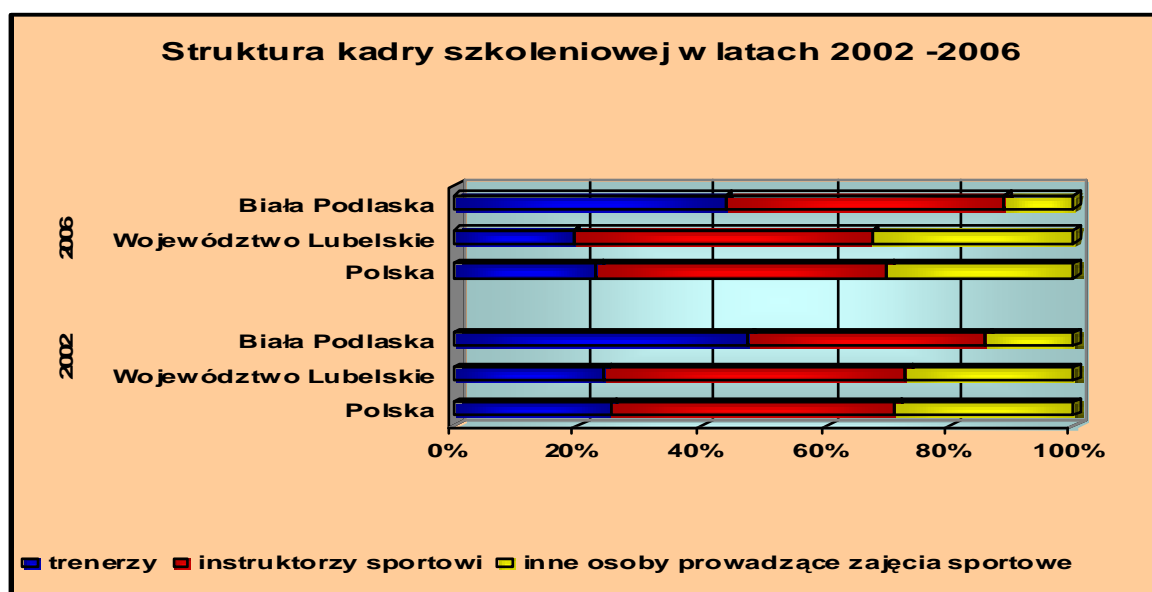
Jednym z ważnych zadań samorządu lokalnego jest rozwój kultury fizycznej i upowszechnianie sportu. Odbywa się to między innymi poprzez wspieranie działalności klubów sportowych oraz rozbudowę różnego rodzaju urządzeń i obiektów sportowych oraz działalność klas sportowych.

Na koniec 2006r. na terenie miasta Biała Podlaska funkcjonowało 26 klubów sportowych, których liczba w stosunku do roku 2002 wzrosła o 9 (czyli o 53%). Tendencja ta miała miejsce również w województwie lubelskim (zwiększenie o 59%) jak i w całym kraju (wzrost o 48%).

Wraz ze wzrostem liczby klubów nastąpiło zwiększenie liczby członków oraz osób ćwiczących. Liczba członków w 2006 roku w stosunku do roku 2002 zwiększyła się o 46%, a osób ćwiczących o 74%. Podobne zmiany zaszły w województwie lubelskim gdzie wzrosty wynosiły odpowiednio 25% i 35% oraz w kraju 33% i 41%.

Szybki wzrost liczby ćwiczących przełożył się na powiększenie kadry szkoleniowej. W latach 2002-2006 nastąpił wzrost kadry szkoleniowej o 33% w Białej Podlaskiej (47% w województwie lubelskim).

Omówiona powyżej sytuacja w zakresie kultury fizycznej świadczy o tym, że na przestrzeni ostatnich lat rośnie zainteresowanie uprawianiem sportu. Niewątpliwie korzystny wpływ na to zjawisko ma postrzeganie sportu jako czynnika kształtującego zdrowie i osobowość oraz rozwijająca się infrastruktura sportowa.

W skład bazy sportowo-rekreacyjnej miasta wchodzi między innymi takie obiekty jak:

- stadion lekkoatletyczny o wymiarach olimpijskich,
- dwa stadiony piłkarskie (przy MKS Podlasie oraz Wydziale Zamiejscowym Wychowania Fizycznego w Białej Podlaskiej)

- hala lekkoatletyczna (przy Wydziale Zamiejscowym Wychowania Fizycznego w Białej Podlaskiej),
- trzy pływalnie kryte, w tym jedna z aquaparkiem,
- przyшкоlne hale sportowe (19 obiektów),
- boiska do gry w piłkę nożną (13), koszykową (9), siatkową (3) oraz ręczną (8)
- korty tenisowe (8),
- siłownie (5).

INFRASTRUKTURA KULTURY

Biała Podlaska jako stolica Południowego Podlasia należy do głównych ośrodków życia kulturalno-artystycznego województwa lubelskiego. Według stanu na koniec 2006 roku na terenie miasta funkcjonowało 6 samorządowych instytucji kultury z których trzy (Miejska Biblioteka Publiczna, Miejski Ośrodek Kultury, Muzeum Południowego Podlasia) zostały przejęte w związku z reformą administracyjną państwa z dniem 1 stycznia 1999 r. Pozostałe to osiedlowe kluby kultury prowadzące głównie działalność na rzecz mieszkańców poszczególnych osiedli mieszkaniowych.

Podstawowym zadaniem realizowanym przez samorządowe instytucje kultury jest: rozwój zainteresowań i edukacja kulturalna, promocja czytelnictwa oraz rozbudzanie zainteresowań i wiedzy o regionie. Zadania te realizowane są w oparciu o pracę zespołów i grup amatorskiego ruchu artystycznego, kół zainteresowań, organizację lekcji bibliotecznych i muzealnych oraz cieszących się dużym zainteresowaniem konkursów, wystaw i imprez promujących dorobek kulturalny miasta i jego mieszkańców.

Jedną z głównych instytucji kultury w mieście jest *Muzeum Południowego Podlasia*, posiadające około 45 tys. eksponatów, na które składają się między innymi bogate kolekcje numizmatyczna i medalierstwa oraz malarstwa. Muzeum posiada jedną z największych i najwartościowszych w Polsce (licząca ponad 1400 obiektów) kolekcję ikon rosyjskich z XVII – XIX wieku. Ważną częścią zbiorów są obiekty związane z ikonografią artystyczną miasta i regionu. Obok działalności naukowo-badawczej, konserwatorskiej i gromadzenia zbiorów muzeum prowadzi szeroką działalność oświatowo-edukacyjną, organizując liczne lekcje muzealne, konkursy, prelekcje i pogadanki, projekcje filmowe. Średniorocznie muzeum odwiedza około 24 tys. osób.

Ważną rolę w działalności kulturalno-edukacyjnej pełni również *Miejska Biblioteka Publiczna*, która realizuje zadania w zakresie zaspokajania potrzeb czytelniczych, informacyjnych i edukacyjnych mieszkańców miasta Biała Podlaska i Powiatu Bialskiego. Wchodząc do ogólnopolskiej sieci bibliotecznej oferuje dogodny dostęp do zbiorów i usług bibliotecznych w ramach miejskiej sieci bibliotek składającej się z biblioteki głównej, 6 filii miejskich, 3 oddziałów dla dzieci oraz wydzielonego oddziału zbiorów specjalnych dla osób słabowidzących. Stanowi centrum wiedzy o regionie, prowadzi własną działalność wydawniczą, której celem jest dokumentacja i promocja piśmiennictwa regionalnego. W ramach działalności ponadlokalnej, biblioteka sprawuje nadzór merytoryczny nad siecią bibliotek publicznych powiatu bialskiego, udzielając im pomocy metodycznej i szkoleniowej. Poza podstawową działalnością biblioteka prowadzi działania edukacyjno-oświatowe, promujące książkę i czytelnictwo. Organizuje lekcje biblioteczne, spotkania literackie, konkursy czytelnicze i wystawy. Dzięki wprowadzeniu zintegrowanego systemu obsługi czytelników, istnieje możliwość sprawdzania konta czytelniczego i rezerwacji wypożyczeń drogą internetową.

Tabela 15. Wskaźnik zasięgu czytelnictwa w latach 2002 - 2006

	2002	2003	2004	2005	2006
Polska	19,60	19,82	19,79	19,25	18,40
Województwo Lubelskie	20,08	21,10	20,03	19,80	19,01
Biała Podlaska	36,04	36,88	34,16	34,67	30,97

Kluczową rolę w rozwoju kultury pełni także *Miejski Ośrodek Kultury (MOK)*, który prowadzi szeroką działalność w zakresie upowszechniania różnych dziedzin kultury, w tym plastyki, teatru, tańca, muzyki, fotografii, itd. Wśród podejmowanych inicjatyw znajdują się między innymi takie jak: zespół tańca ludowego „Biawena, zespół wokalny „Brevis”, kapela ludowa „Podlasiacy”, młodzieżowe koło plastyczne „Gwasz”, koło plastyczne „Kreska”, Fotoklub Podlaski, Podlaski Klub Kolekcjonera, teatr „Elipsa”.

Miejski Ośrodek Kultury promuje dorobek kulturalny miasta i regionu, umożliwiając prezentację i konfrontację dorobku artystycznego zespołów i twórców nieprofesjonalnych, organizując przeglądy, konkursy, plenery i warsztaty. Należą do nich między innymi: Bialskie Spotkania Zespołów Teatralnych, Podlaski Jarmark Folkloru, Ogólnopolski Turniej Tańców Narodowych w Formie Towarzyskiej, turniej recytatorski „Magiczny teatr słowa, czyli rekonesans po najnowszej literaturze polskiej”.

Oprócz tradycyjnych form artystyczno-edukacyjnych MOK prowadzi działalność impresaryjną. Organizuje koncerty i recitale, prezentując znanych wykonawców polskiej estrady. Realizuje imprezy o charakterze festynów kulturalnych umożliwiające integrację i wypoczynek mieszkańcom miasta i okolic. Oferuje odpłatne usługi plastyczne, transportowe, reklamowe, organizację imprez okolicznościowych, nagłośnienie imprez, wynajem pomieszczeń, wypożyczanie dziecięcych strojów karnawałowych. Prowadzi działalność wydawniczą, dokumentując dorobek kulturalny i artystyczny miasta.

Ważnym uzupełnieniem działalności MOK są *osiedlowe kluby i domy kultury*. Na terenie miasta funkcjonują trzy tego typu instytucje (*ODK na Osiedlu Jagiellońskim, OKK Eureka, Klub Kultury „Piast”*). Działalność domów kultury koncentruje się głównie na edukacji i zaspokajaniu różnorodnych potrzeb kulturalnych mieszkańców. Osiedlowe instytucje kultury prowadzą liczne zespoły artystyczne oraz organizują ważne imprezy kulturalne. Dla przykładu w roku 2006 osiedlowe domy kultury zorganizowały 505 imprez, które zgromadziły prawie 100 tys. uczestników.

Na terenie miasta funkcjonują także cztery galerie:

- *Galeria Podlaska* Miejskiego Ośrodka Kultury – najbardziej znana, organizuje wystawy indywidualne twórców polskich i zagranicznych oraz promuje twórczość miejscowych artystów. Organizuje plenery i spotkania artystów oraz prowadzi działalność edukacyjną.
- *Galeria „Ulica Krzywa”* – prezentuje ciekawe wystawy związane z historią miasta i regionu, podejmuje ciekawe inicjatywy tj. organizację „Jarmarku Św. Michała”, kiermasze promujące oryginalne potrawy i wypieki z regionu,
- *Galeria Staroświecka* – pierwszy prywatny antykwariat w Białej Podlaskiej zajmujący się obrotem dzieł sztuki,
- *Galeria autorska Janusza Maksymiuka* – prezentuje współczesne malarstwo autorów wywodzących się z Podlasia.

INFRASTRUKTURA OCHRONY ZDROWIA

W 2006 roku Narodowy Fundusz Zdrowia (NFZ) przeznaczył na usługi medyczne w Białej Podlaskiej ponad 50 mln zł, z czego największą część (39,8 mln zł) stanowiło leczenie szpitalne oraz podstawowa opieka zdrowotna (9,5 mln zł).

Tabela 16. Wydatki NFZ na usługi medyczne w mieście Biała Podlaska w latach 2005/2006

Rodzaj świadczeń	2005	2006
Leczenie szpitalne	36 971	38 767
Podstawowa opieka zdrowotna	8 462	9 440
Ambulatoryjna opieka specjalistyczna	4 760	5 808
Programy profilaktyczne	341	323

W latach 2005-2006 na terenie miasta zrealizowano szereg programów profilaktyki zdrowotnej mających na celu poprawę istniejącego stanu zdrowia mieszkańców. Działania te były finansowane zarówno ze środków wewnętrznych (budżetu miasta), jak i zewnętrznych (Urząd Marszałkowski, NFZ).

Tabela 17. Wybrane programy zdrowotne realizowane ze środków wewnętrznych w latach 2005-2006

Nazwa Programu Zdrowotnego	Populacja objęta programem		Koszt Programu (w zł)	
	2005	2006	2005	2006
Gminny program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych	3 400	4 500	452 000	486 694
Profilaktyka raka piersi	250	250	5 200	6 000
Profilaktyka i rehabilitacja osób niewidzących i słabowidzących	40	40	4 000	4 000
Profilaktyka i rehabilitacja dzieci niesłyszących i niedosłyszących	160	180	6 500	4 500
Profilaktyka i rehabilitacja osób dorosłych niesłyszących i niedosłyszących	286	280	3 500	3 500
Rehabilitacja i promocja zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowym	65	65	50 500	48 000
Profilaktyka i rehabilitacja psychofizyczna osób chorych na stwardnienie rozsiane	60	65	5 000	6 000
Promocja zdrowia i edukacja zdrowotna	270	-	1 700	-

Tabela 18. Wybrane programy zdrowotne realizowane ze środków zewnętrznych w mieście w latach 2005-2006

Rok	Nazwa programu	Jednostka finansująca	Ilość badań	Kwota w zł
2005	Program profilaktyczny w zakresie wczesnego wykrywania raka szyjki macicy	Urząd Marszałkowski	266	11 970
2005	Program profilaktyczny w zakresie wczesnego wykrywania raka sutka	Urząd Marszałkowski	325	26 000
2005	Program profilaktyczny w zakresie wczesnego wykrywania raka jelita grubego	Urząd Marszałkowski	106	16 960
2005	Program profilaktyczny raka piersi	NFZ	1 100	79 200
2005	Program profilaktyczny raka szyjki macicy	NFZ	986	15 776
2005	Program profilaktyczny raka szyjki macicy	NFZ	3 470	72 870
2006	Program zdrowotny w zakresie wczesnego wykrywania raka	Urząd	55	9 900

	prostaty	Marszałkowski		
2006	Program profilaktyki raka szyjki macicy	Urząd Marszałkowski	1 797	63 644
2006	Program profilaktyki raka piersi	Urząd Marszałkowski	1 073	82 270

Na koniec 2006 w Białej Podlaskiej funkcjonowało 9 Niepublicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej (NZOZ), które udzieliły ponad 520 tys. porad. Zatrudnienie kadr medycznych udzielających świadczenia w NZOZ utrzymuje się na podobnym poziomie (w roku 2006 w stosunku do roku poprzedniego zwiększyła się jedynie ilość lekarzy rodzinnych i pediatrów).

Tabela 19. Zatrudnienie kadr medycznych udzielających świadczenia w NZOZ w latach 2005-2006

	Liczba ogółem		Ilość podopiecznych przypadających na 1 osobę	
	2005	2006	2005	2006
Lekarze rodzinni	31	32	1804	1780
Pediatrzy	17	18	1380	1378
Pielegniarki	41	41	2132	2187
Pielegniarki środowiskowo-rodzinne	37	37	2037	2016
Położne środowiskowo-rodzinne	10	10	4013	4007

Ilość pacjentów w stosunku do lat poprzednich utrzymuje się na podobnym poziomie. Pacjenci przyjmowani są w dniu zgłoszenia się do lekarza, łącznie z wizytami domowymi. Czas oczekiwania na poradę lekarską waha się w granicach od 15 minut do 2 godzin. Znacznie gorsza sytuacja występuje w przypadku usług specjalistycznych, tutaj okres oczekiwania sięga nawet jednego roku.

Tabela 20. Czas oczekiwania na usługę specjalistyczną

Nazwa komórki organizacyjnej/procedury	Średni czas oczekiwania w dniach	
	2005	2006
Poradnia alergologiczna dla dzieci	117	177
Poradnia gastroenterologiczna	102	154
Hospicjum domowe	197	0
Zakład Rehabilitacji	76	43
Oddział Rehabilitacji	0	177
Oddział Urazowo-Ortopedyczny	127	0
Oddział Okulistyczny	152	98
Zakład opiekuńczo leczniczy	400	365
Zabiegi w zakresie soczewki	-	146
Endoprotezoplastyka stawu biodrowego	-	128
Leczenie WZW interferonem	-	365

Na terenie miasta funkcjonuje jeden szpital (Wojewódzki Szpital Specjalistyczny w Białej Podlaskiej), który w 2006 r. zatrudniał 1047 pracowników. W stosunku do roku poprzedniego zatrudnienie zmniejszyło się o 34 osoby, z czego aż 11 stanowili lekarze.

Tabela 21. Stan zatrudnienia w Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym w Białej Podlaskiej w latach 2005-2006

Grupa zawodowa	Zatrudnienie wg grup zawodowych w 2005r.	Zatrudnienie wg grup zawodowych w 2006r.
Lekarze	133	122
Pielęgniarki	455	453
Położne	54	59
Wyższy personel medyczny	36	34
W tym: mgr pielęgniarstwa	9	9
rehabilitanci	5	5
analitycy	5	4
farmaceuci	5	2
Inny średni personel medyczny	108	107
Niższy	30	28
Administracja	78	76
Gospodarczy i obsługa	162	146
Personel techniczny	25	22
Zatrudnienie ogółem	1081	1047

Na koniec 2006 roku w szpitalu znajdowało się 638 łóżek. Biorąc pod uwagę kontrakt zawarty z NFZ i wykupione usługi kontraktowe oraz posiadaną liczbę łóżek na poszczególnych oddziałach, liczba miejsc na oddziałach była wystarczająca. Natomiast pod względem zapotrzebowania pacjentów skierowanych na planowe leczenie ilość ta nie była wystarczająca, co skutkowało występowaniem okresowych kolejek pacjentów oczekujących na przyjęcie do szpitala.

W roku 2006 w oddziałach Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego hospitalizowanych było 24,7 tys. osób. W stosunku do roku poprzedniego liczba pacjentów wzrosła o 5%. Najwięcej osób korzystało z oddziałów ginekologiczno-położniczego (4 tys. pacjentów) i chorób wewnętrznych (2,5 tys. pacjentów).

Tabela 22. Wielkość i struktura osób hospitalizowanych w Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym w Białej Podlaskiej w latach 2005-2006

Nazwa Oddziału	Liczba osób hospitalizowanych w 2005 roku	Liczba osób hospitalizowanych w 2006 roku
O/ Chorób Wewnętrzny	2387	2502
O/Chirurgiczny	1854	1873
O/Ginekologiczno - Położniczy	3823	4013
O/Pediiatrii i Rehabilitacji Dziecięcej	1207	1261
O/Otolaryngologiczny	1347	1496
O/Obserwacyjno - Zakaźny	790	839
O/Ftyzjopulmonologiczny	973	986
O/Neurologiczny	1571	1662
O/Kardiologiczny	1637	1753
O/Urologiczny	1614	1683

O/Urazowo - Ortopedyczny	1272	1284
O/Anestezjologii i Intensywnej Terapii	187	200
O/Neonatologiczny	1467	1500
O/Okulistyczny	805	934
O/Onkologiczno - Geriatryczny	1373	1478
O/Opieki Paliatywnej	341	339
Oddział dla Przewlekłe Chorych	456	475
O/Rehabilitacyjny	274	351
Zakład Opiekuńczo - Lecznicy	42	49
Ogółem	23420	24678

Wojewódzka Stacja Pogotowia Ratunkowego i Transportu Sanitarnego w Białej Podlaskiej posiada 13 karet (8 wypadkowych i 5 reanimacyjnych). W 2006 roku ambulanse wyjeżdżały 5 863 razy do potrzebujących, w porównaniu z rokiem poprzednim liczba ta zmniejszyła się o 8%.

Na koniec 2006 roku w mieście funkcjonowało 25 aptek, które zatrudniały 100 farmaceutów, z czego 49 posiadało tytuł magistra farmacji. W stosunku do roku 1999 ich liczba wzrosła o 47%. Podobna tendencja utrzymuje się zarówno w województwie lubelskim (wzrost o 29%) jak i całym kraju (wzrost o 31%).

Tabela 23. Liczba aptek w latach 1999 - 2006

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Polska	7 875	8 318	9 014	9 332	9 583	9 758	10 019	10 341
Województwo Lubelskie	608	642	672	718	725	747	760	787
Biała Podlaska	17	17	17	18	21	23	25	25

INFRASTRUKTURA POMOCY SPOŁECZNEJ

Zgodnie z zapisem w ustawie o pomocy społecznej „pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi”.

Główną jednostką świadcząca pomoc społeczną na terenie miasta jest **Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej** (MOPS). W ramach swoich kompetencji i zadań Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Białej Podlaskiej realizuje między innymi następujące zadania:

- wdrażanie gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych,
- udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków osobom bez dochodów lub o dochodach niższych niż ustawowe kryterium oraz osobom o zasobach pieniężnych nie wystarczających na zaspokojenie niezbędnych potrzeb życiowych,
- opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny,

- współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową,
- prowadzenie specjalistycznego poradnictwa,
- organizowanie opieki w rodzinach zastępczych,
- zapewnienie opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodziców, w szczególności przez prowadzenie ośrodka adopcyjno-opiekuńczego,
- pomoc w integracji ze środowiskiem osób mających trudności w przystosowaniu się do życia,
- prowadzenie ośrodka interwencji kryzysowej.

Na realizację powyższych zadań z budżetu Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w 2006 roku wydatkowano 5 741 tys. zł. Kwota ta była o 22% wyższa w porównaniu z rokiem poprzednim.

Tabela 24. Wielkość i struktura wydatków MOPS w Białej Podlaskiej w latach 2005-2006

Budżet Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej	2005	2005	2006	2006
	tys. zł	%	tys. zł	%
ogółem	4 703,1	100,0	5 741,0	100,0
zadania własne gminy	2 946,2	62,6	3 711,2	64,6
zadania zlecone gminie	717,3	15,3	888,7	15,5
zadania własne powiatu	846,6	18,0	851,9	14,8
zadania zlecone powiatowi	158,0	3,4	168,0	2,9
zadania realizowane przez powiat w drodze porozumień między JST	35,1	0,7	121,2	2,1

Łącznie ze świadczeń pomocy społecznej w ramach zadań własnych i zleconych, w 2005 roku skorzystało 1336 rodzin liczących 4484 osoby, co stanowiło 7,8% mieszkańców Białej Podlaskiej. W roku 2006 roku liczba rodzin wzrosła do 1455 liczących 4756 osób, co stanowi ponad 8% ogólnej liczby mieszkańców Białej Podlaskiej.

Oprócz działalności MOPS, na terenie miasta działają również inne jednostki organizacyjne pomocy społecznej. Jednym z ważniejszych jest **ośrodek adopcyjno-opiekuńczy**. Ośrodek jest jednostką budżetową i zadania swoje wykonuje nieodpłatnie. Do jego podstawowych działań należy:

- pozyskiwanie i szkolenie osób zgłaszających gotowość przysposobienia dziecka oraz kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej albo prowadzenia placówki rodzinnej,
- gromadzenie informacji o dzieciach, które mogą być przysposobione lub umieszczone w rodzinie zastępczej,
- dobór rodziny adopcyjnej właściwej ze względu na potrzeby dziecka,
- prowadzenie pomocy psychologicznej, poradnictwa pedagogicznego i prawnego dla rodziców dzieci umieszczonych w placówkach rodzinnych oraz rodzin zastępczych,
- działalność edukacyjna i upowszechniająca rodzinne formy opieki zastępczej.

Ośrodek realizując swoje zadania współpracuje w szczególności z jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej, innymi ośrodkami adopcyjno-opiekuńczymi, placówkami opiekuńczo-wychowawczymi, sądami rodzinnymi, instytucjami oświatowymi,

zakładami opieki zdrowotnej, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi działającymi na rzecz dziecka i rodziny.

Inną ważną placówką społeczną, mającą swoją siedzibę na terenie miasta Biała Podlaska, jest ośrodek wsparcia – *Środowiskowy Dom Samopomocy*. Ośrodek jest jednostką organizacyjną pomocy społecznej pobytu dziennego, funkcjonującą jako ośrodek wsparcia dla osób chorych psychicznie i upośledzonych umysłowo. Podstawowym zadaniem placówki jest podtrzymywanie i rozwijanie umiejętności niezbędnych w samodzielnym życiu oraz przywrócenie możliwości pełnienia ról społecznych u osób będących uczestnikami organizowanych terapii.

Ważnym elementem infrastruktury pomocy społecznej jest również *Ośrodek Interwencji Kryzysowej (OIK)*. Jego prowadzenie powierzone zostało Stowarzyszeniu Pomocy Rodzinie, Profilaktyki i Terapii w Konstancy nowie, funkcjonującemu przy Wojewódzkim Ośrodku Pomocy Rodzinie „SENS” im. Janusza Dziedzica.

Głównym zadaniem OIK jest podejmowanie interdyscyplinarnych działań na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu, których celem jest przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej. Ośrodek realizuje swoje cele poprzez: prowadzenie terapii indywidualnej i grupowej, tworzenie grup wsparcia oraz realizacji programów szkoleniowych, terapeutycznych, profilaktycznych i edukacyjnych.

INFRASTRUKTURA BEZPIECZEŃSTWA PUBLICZNEGO

O poziomie bezpieczeństwa publicznego decyduje w dużym stopniu stan infrastruktury i wyposażenia będącego w posiadaniu policji i straży pożarnej. Nad bezpieczeństwem mieszkańców miasta czuwa Komenda Miejska Policji, w której zatrudnionych jest 190 funkcjonariuszy. Na wyposażeniu policji znajduje się 31 radiowozów i 2 motocykle.

W Komendzie Miejskiej Policji w 2006 roku wszczęto 2491 postępowań przygotowawczych i zakończono 2710. W zakończonych postępowaniach stwierdzono ogółem 2484 przestępstwa. W kategorii „przestępczość kryminalna” stwierdzono 842 przestępstwa, z czego 444 to kradzieże cudzej rzeczy, 236 – kradzieże z włamaniem, 8 kradzieży samochodów, 82 przestępstwa z kategorii rozbojów i wymuszeń rozbójniczych, 45 z kategorii bójek i pobic, 27 przestępstw z kategorii uszczerbek na zdrowiu.

W kategorii „przestępczość gospodarcza” stwierdzono 283 przestępstwa, głównie oszustwa i przestępstwa przeciwko obrotowi gospodarczemu. W kategorii bezpieczeństwo w ruchu drogowym w mieście Biała Podlaska odnotowano 73 wypadki drogowe oraz 710 kolizji. Największa ilość wypadków zaistniała w miesiącach letnich, natomiast najmniej wypadków było w okresie zimowym. Największe zagrożenie wypadkami drogowymi istniało na obwodnicy miasta oraz ulicach: Janowskiej, Sidorskiej i Terebelskiej. W minionym roku policjanci w Białej Podlaskiej ujawnili 24847 różnego rodzaju wykroczeń. W odniesieniu do roku 2005 Komenda Miejska odnotowała spadek przestępstw o 2,3%.

Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej w Białej Podlaskiej stanowi trzon wojewódzkiego systemu ratowniczo-gaśniczego. Obszar działania Komendy obejmuje miasto Biała Podlaska oraz gminy: Biała Podlaska, Rokitno, Janów Podlaski, Konstancy now, Leśna Podlaska, Łomazy, Rozkosz, Wisznice, Sosnówka. Komenda zatrudnia 60 strażaków

pracujących w systemie zmianowym oraz dwóch dowódców jednostki w systemie 8-godzinnym.

W skład podstawowego wyposażenia ratowniczego Komendy Miejskiej PSP wchodzi między innymi: 5 samochodów gaśniczych, 7 samochodów specjalistycznych, łódź motorowa, 2 pompy do wody, skokochron do ratowania, zaporę wodną, zestawy hydrauliczne do ratownictwa drogowego, zestawy do ratownictwa medycznego, agregaty prądotwórcze, zestaw pił spalinowych do cięcia betonu i stali, kombinezony gazoszczelne, pompy do substancji chemicznych i węglowodorowych, przyrządy kontrolno-pomiarowe do substancji niebezpiecznych.

W 2006 roku w mieście Biała Podlaska odnotowano 228 pożarów, w tym 222 małych (o powierzchni do 70 m²), 5 średnich (o powierzchni od 71 do 300 m²) i 1 duży (o powierzchni od 301 do 1000 m²). W stosunku do lat poprzednich liczba pożarów w mieście wykazuje tendencję malejącą.

W celu dalszej poprawy poziomu bezpieczeństwa mieszkańców, należy przede wszystkim zadbać o lepsze wyposażenie służb policji i straży pożarnej w niezbędny sprzęt, a także zwiększyć świadomość mieszkańców w zakresie wspólnych działań na rzecz zapobiegania pospolitym przestępstwom i różnego rodzaju zagrożeniom. W tym celu należy kontynuować programy i przedsięwzięcia realizowane przez Komendy Miejskie Policji i Państwowej Straży Pożarnej, a także Referat Zarządzania Kryzysowego.

2.2.7. JAKOŚĆ RZĄDZENIA

Zdolność miasta do skutecznego rządzenia i przewycięzania problemów rozwojowych stanowi obecnie jedno z głównych wyzwań samorządów lokalnych w Polsce. W niniejszej analizie skoncentrowano się na krótkim omówieniu czterech najważniejszych czynników decydujących o jakości rządzenia i zarządzania miastem, tj.: jakości kadr administracyjnych, zdolności inwestycyjnej miasta, zaangażowaniu kapitału społecznego w proces współrządzenia oraz stosowaniu praktyk planowania strategicznego i promowania miasta na forum krajowym i międzynarodowym, również w ramach prowadzonej przez miasto współpracy międzynarodowej.

ADMINISTRACJA I JAKOŚĆ KADR

O jakości funkcjonowania administracji lokalnej decydują w dużym stopniu zatrudnieni pracownicy oraz poziom ich wykształcenia i wiedzy. Na koniec października 2007 roku w Urzędzie Miasta było zatrudnionych 212 pracowników, z czego aż 69% posiadało wykształcenie wyższe. Wykształceniem policealnym legitymowało się 8,6% pracowników, zaś średnim – prawie 20% zatrudnionych. Warty odnotowania jest również wysoki odsetek pracowników (prawie 18%) podnoszących swoje kwalifikacje poprzez system kursów i studiów podyplomowych.

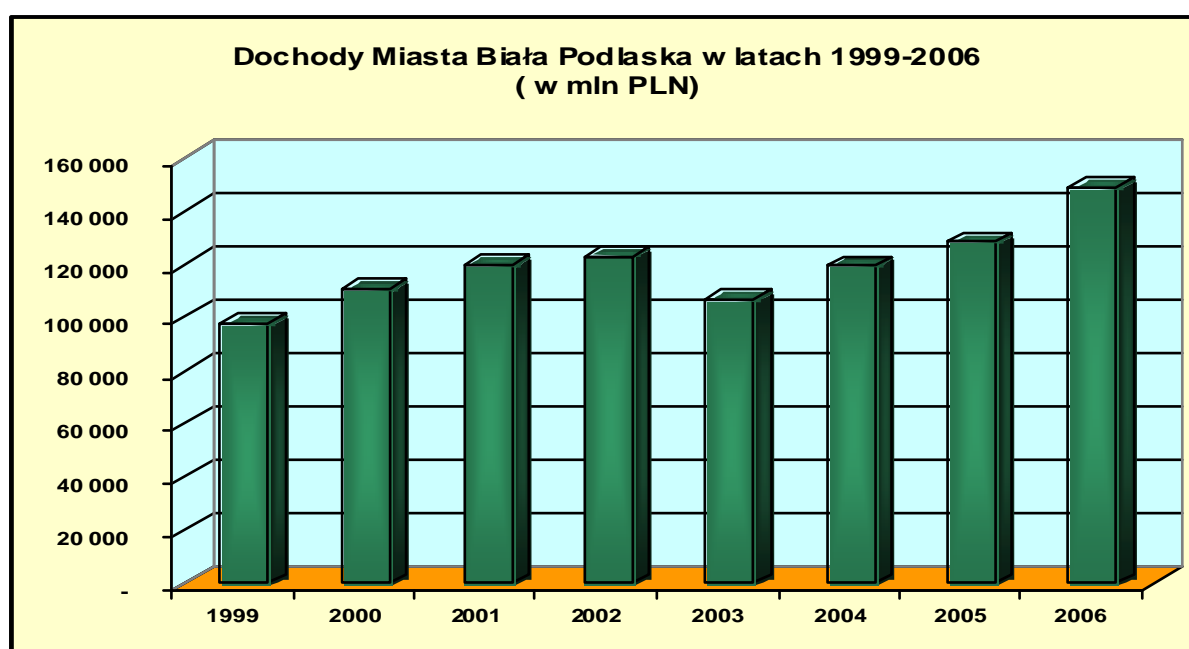
Potwierdzeniem wysokiej jakości funkcjonowania administracji miejskiej mogą być liczne certyfikaty i nagrody przyznane miastu na przestrzeni ostatnich lat. Na szczególną uwagę zasługuje uzyskanie przez miasto we wrześniu 2005 roku certyfikatu ISO 9001:2000. Wymagana jakość pracy Urzędu Miejskiego nadzorowana jest w systemie corocznym przez firmę *TUV Cert Rheinland Polska*. W lipcu 2008 zostanie przeprowadzony audyt sprawdzający celem przedłużenia ważności certyfikatu o kolejne 3 lata.

Innym ważnym certyfikatem potwierdzającym wysoką jakość pracy Urzędu Miejskiego jest certyfikat *Gmina Przyjazna Inwestorowi*. Uzyskany w październiku 2007 certyfikat zaświadcza między innymi o spełnieniu standardów międzynarodowych w zakresie pozyskiwania inwestorów zewnętrznych, posiadaniu wykwalifikowanej i profesjonalnej kadry, odpowiadającej wymogom i oczekiwaniom inwestorów, a także gwarantuje przyjazny klimat i profesjonalną obsługę.

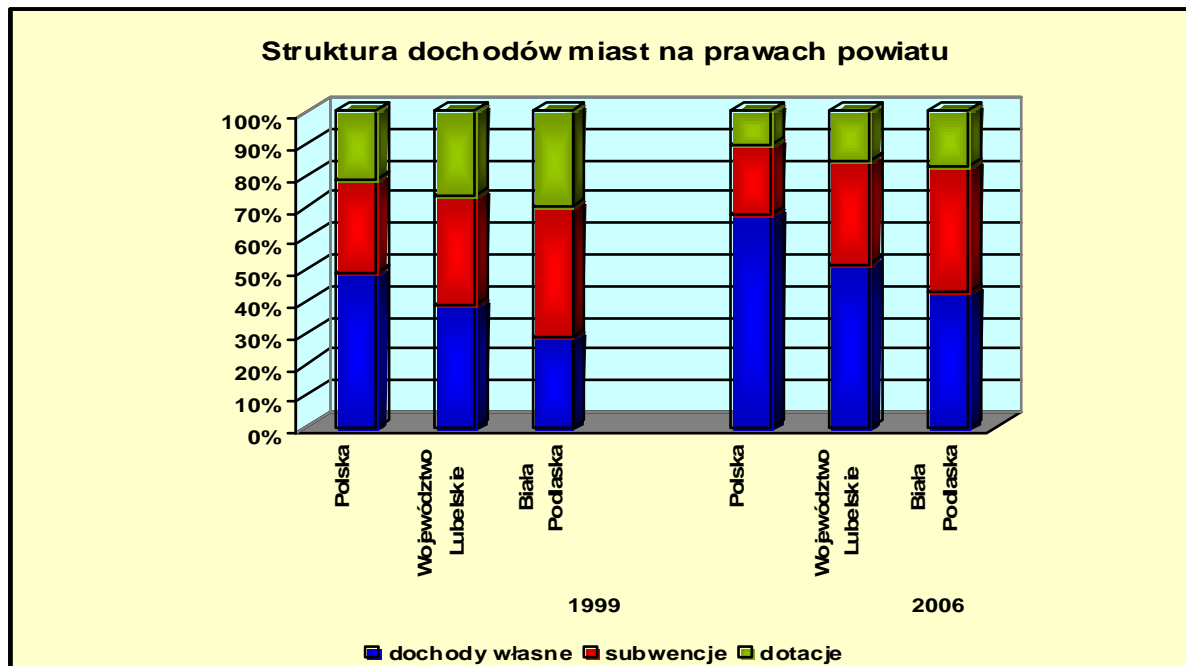
Miasto posiada również certyfikat "*Gmina Fair Play*" przyznawany w ogólnopolskim konkursie organizowanym przez Krajową Izbę Gospodarczą i Instytut Badań Nad Demokracją i Przedsiębiorstwem Prywatnym. Certyfikatem wyróżniane są z reguły samorządy tworzące jak najlepsze warunki do prowadzenia działalności gospodarczej oraz inwestowania.

ANALIZA ZDOLNOŚCI INWESTYCYJNEJ MIASTA

Zdolność finansowa miasta do inwestowania uzależniona jest głównie od wielkości dochodów oraz struktury wydatków w budżecie miasta. W ciągu ostatnich lat można zaobserwować stały wzrost dochodów budżetu miasta Biała Podlaska. Wielkość tych dochodów w roku 2006 wyniosła prawie 150 mln zł i wzrosła w porównaniu z rokiem 1999 o 52 mln zł (tj. 53%). Wzrost dochodów miast powiatowych w województwie lubelskim był jeszcze wyższy i wyniósł w omawianym okresie 63% (przy jeszcze większym wzroście w kraju wynoszącym aż 111%).

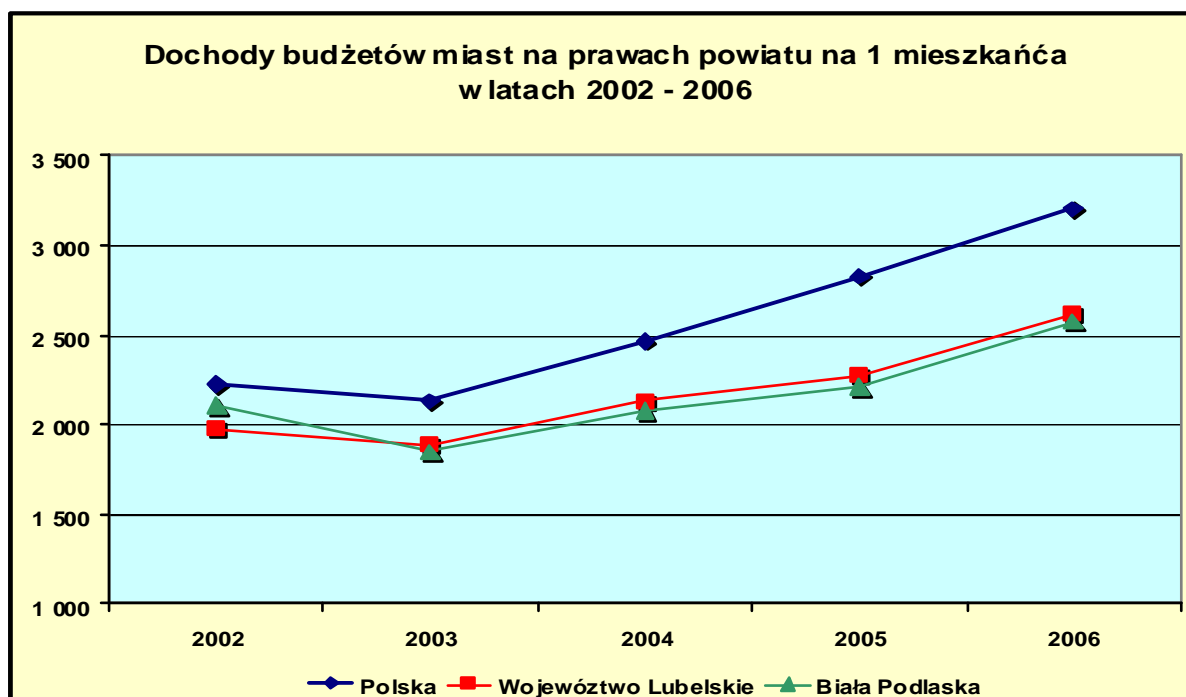

W 2006 roku w dochodach miasta Biała Podlaska największą rolę odgrywały dochody własne stanowiące prawie 43%, drugim pod względem wielkości działem dochodów były subwencje (40%), a resztę stanowiły dotacje. Struktura dochodów miast powiatowych województwa lubelskiego jak i całego kraju charakteryzuje się większym udziałem dochodów własnych (Polska - 67%, województwo lubelskie - 52%), a znacznie mniejszym subwencji (Polska - 22%, województwo lubelskie - 32%).

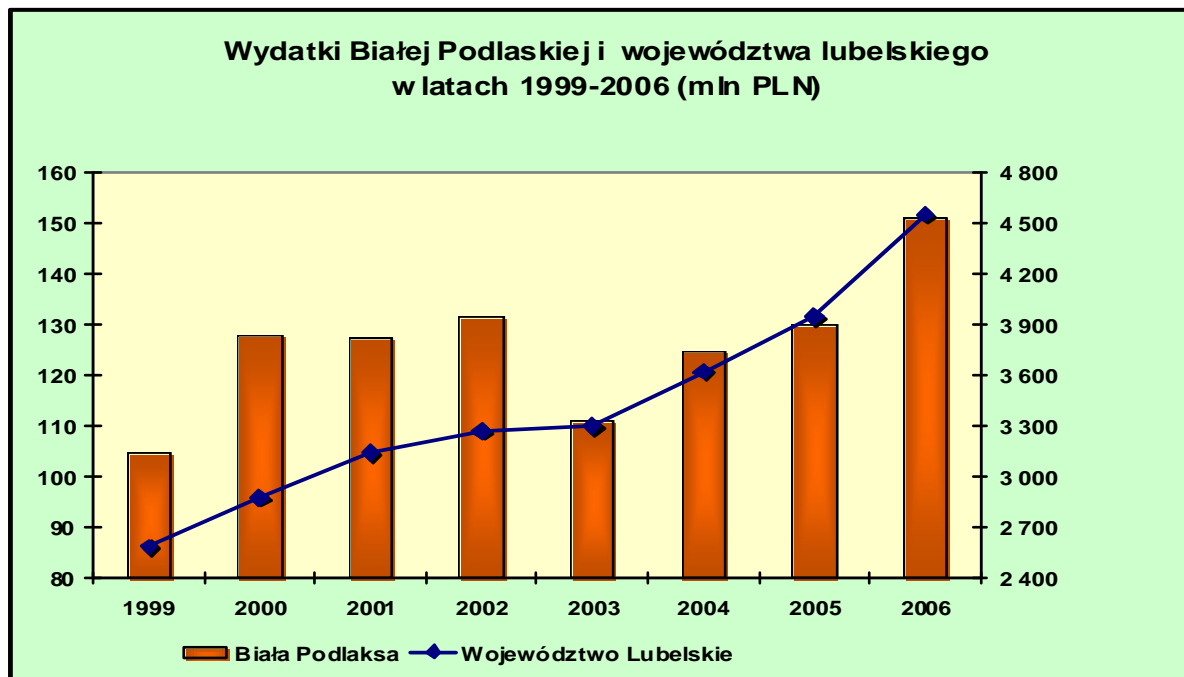

W stosunku do roku 1999 struktura dochodów miasta Biała Podlaska uległa znaczącym przemianom, znacząco wzrósł udział dochodów własnych (o 15 pkt. procentowych), przy jednoczesnym spadku dotacji (o 13 pkt.) i subwencji (o 2 pkt.).

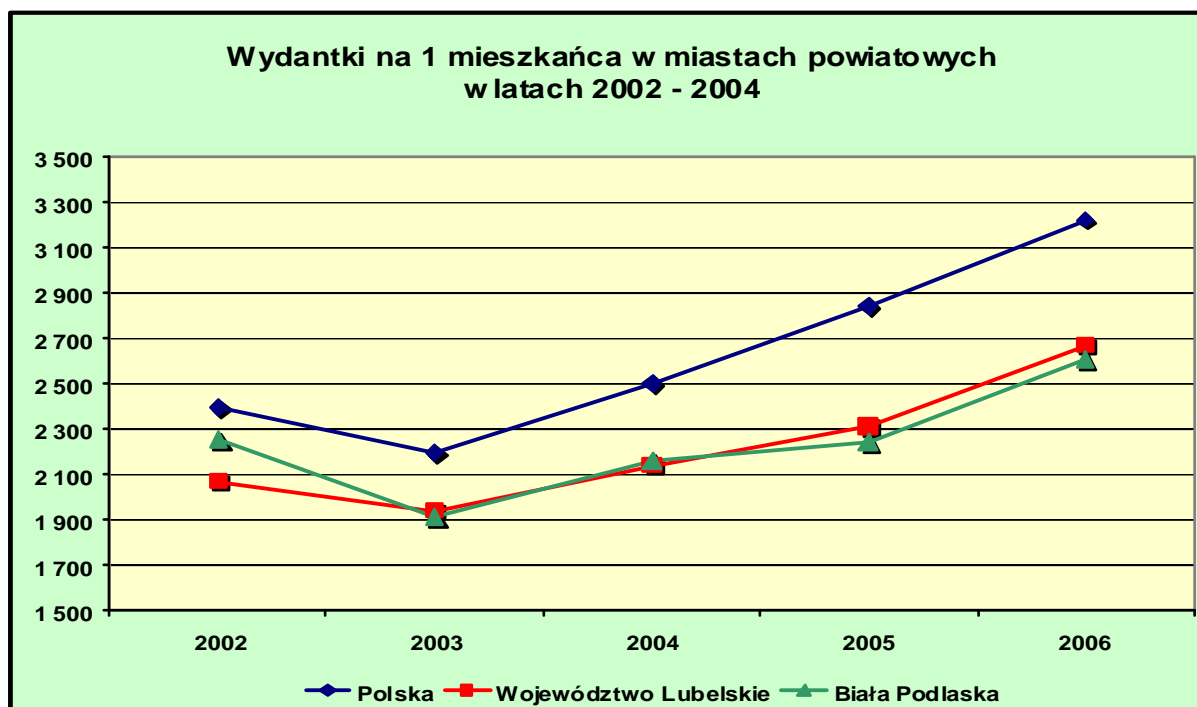
W 2006 roku dochód budżetu miasta w Biała Podlaska na 1 mieszkańca wyniósł 2573 zł i był niższy od dochodu innych miast powiatowych województwa lubelskiego o 41 zł (2,5%), a miast powiatowych w kraju o 632 zł (20%).

W 2006 roku wydatki miasta Biała Podlaska wyniosły prawie 151 mln zł, co oznacza wzrost w stosunku do roku 1999 o 44%. W tym samym czasie wydatki województwa lubelskiego wzrosły o ponad 76%, a krajowe o 106%

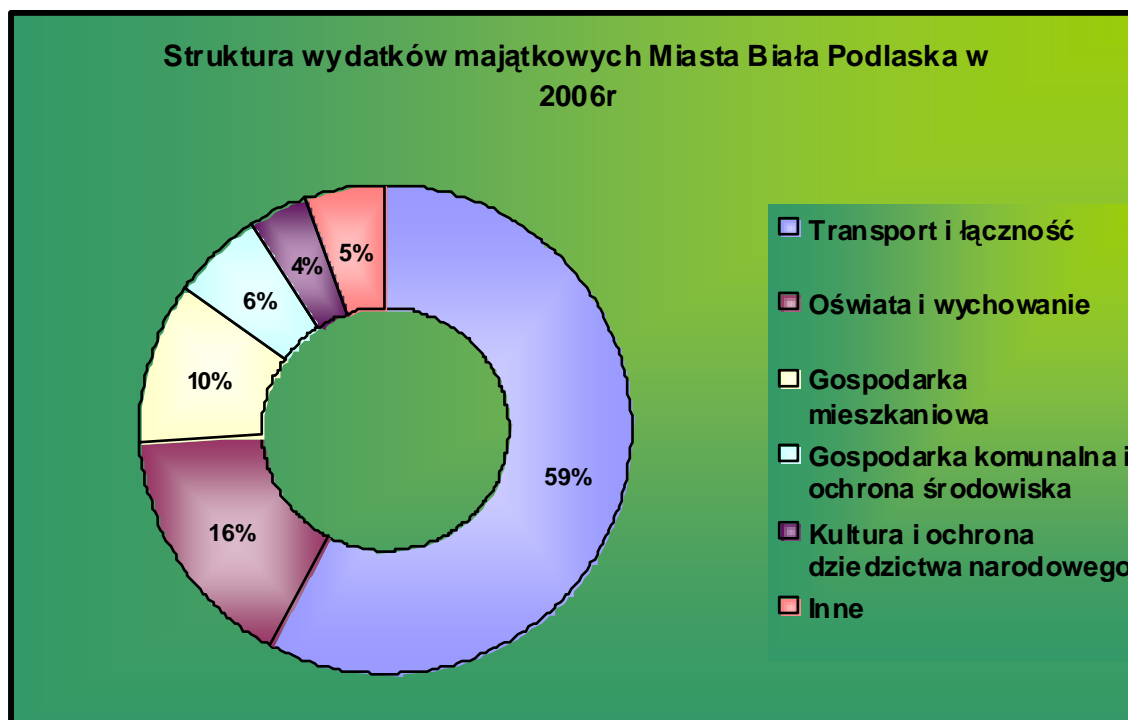

Wydatki budżetu miasta w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 2602 zł i były niższe od wydatków miast powiatowych województwa lubelskiego o 62 zł (2,3%) oraz o 623 zł (19%) od wydatków miast powiatowych kraju.

Głównym elementem wydatków według działów klasyfikacji budżetowej w roku 2006 była oświata i wychowanie, na którą przeznaczono 64,5 mln zł, czyli 42,7% ogółu wydatków miasta. Kolejne pozycje zajęły pomoc społeczna (14,2%) oraz transport i łączność (12,4%).

W roku 2006 wydatki majątkowe wyniosły 22,7 mln zł, co stanowiło 15% ogółu wydatków miasta. Spośród wszystkich wydatków majątkowych realizowanych przez miasto zdecydowana większość środków przeznaczana jest na finansowanie zadań w zakresie transportu i komunikacji (głównie inwestycje drogowe), które absorbują ponad połowę środków przeznaczanych na inwestycje (57,8%). Ważną pozycję wśród wydatków inwestycyjnych zajmują także zadania z zakresu oświaty i wychowania oraz gospodarki mieszkaniowej.

Ujemna różnica między dochodami i wydatkami budżetowymi określa wysokość deficytu budżetowego. Na koniec 2006 roku wielkość tego deficytu była na poziomie 6,9 mln zł. Istnienie deficytu powoduje konieczność zewnętrznego zwrotnego zasilania w środki finansowe.

Tabela 25. Stan zobowiązań długoterminowych Miasta Biała Podlaska w latach 2005 – 2006

Wyszczególnienie	2005		2006	
	tys. zł	%	tys. zł	%
Zadłużenie	47 264	100	52 420	100
Kredyty i pożyczki	13 264	28	22 400	43
Obligacje	34 000	72	30 000	57

Miasto Biała Podlaska prowadzi stabilną politykę finansową odnośnie zaciągania zobowiązań długoterminowych. Corocznie opracowywana jest analiza zdolności kredytowej, która pozwala ustalić maksymalne wydatki majątkowe poprzez prognozę poziomu środków na sfinansowanie deficytu, poziomu kredytowania oraz obsługi zadłużenia. Ponieważ wolne środki na inwestycje w ramach danego roku są relatywnie niskie, aby zrealizować niezbędne i pilne potrzeby miasta w zakresie wydatków majątkowych istnieje konieczność ustalenia, jakie są możliwości zwiększenia nakładów inwestycyjnych poprzez wykorzystanie zewnętrznych (zwrotnych i bezzwrotnych) środków finansowych.

Tabela 26. Źródła finansowania deficytu budżetowego Miasta Biała Podlaska w latach 2005- 2006

Lp.	Wyszczególnienie	Plan na 2005	Wykonanie 2005	Plan na 2006	Wykonanie 2006
A	Dochody ogółem:	128 264 086	128 271 885	148 023 975	149 281 032
B	Wydatki ogółem:	132 858 341	129 757 680	156 206 726	150 963 763
I.	Wynik finansowy (A-B)	-4 594 255	-1 485 795	-8 182 751	-1 682 731
II.	Źródła finansowania deficytu budżetowego:	15 994 255	15 899 901	17 524 351	17 528 458
	Kredyty bankowe i pożyczki	3 625 000	3 524 000	14 500 000	14 500 000
	Obligacje	10 000 000	10 000 000	0	0
	Prywatyzacja majątku	0	6 646	0	4 107
	Inne	2 369 255	2 369 255	3 024 351	3 024 351
III.	Spłaty rat kredytów i pożyczek	1 900 000	1 900 000	5 341 600	5 326 800
IV.	Wykup obligacji	9 500 000	9 500 000	4 000 000	4 000 000
V.	Stan środków na koniec okresu	4 594 255	4 499 901	8 182 751	8 201 658

Jednym z głównych czynników zwiększających zdolność inwestycyjną miasta są środki dostępne w ramach programów pomocowych (krajowych i unijnych). W latach 2000-2006 na działania inwestycyjne udało się miastu pozyskać środki na poziomie ponad **55 mln zł**. Głównymi źródłami dofinansowania były programy przedakcesyjne (w tym program PHARE – 12,2 mln zł) oraz strukturalne (w tym Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego – 43,2 mln zł).

KAPITAŁ SPOŁECZNY

Jakość kapitału społecznego i jego zaangażowanie w proces zarządzania wspólnotą miejską jest obecnie jednym z głównych przejawów dobrego rządzenia na poziomie lokalnym. Zwykle kapitał społeczny oceniany jest w takich kategoriach jak: aktywność obywatelska (mierzona między innymi udziałem mieszkańców w wyborach i organizacjach społecznych), zaradność mieszkańców (połączona z chęcią współpracy i pomagania innym, np. w ramach wolontariatu), pozytywny stosunek do demokracji i samorozwoju, poziom wzajemnego zaufania i bezpieczeństwa mieszkańców (również socjalnego), dbanie o dobro wspólne oraz niski poziom występowania przestępstw i patologii społecznych.

Trudno jest jednoznacznie ocenić jakość kapitału społecznego w mieście. Wydaje się, że jest on jednak stosunkowo wysoki. Za takim stwierdzeniem przemawiają następujące argumenty:

- wysoki poziom wykształcenia radnych miasta (21 ma wykształcenie wyższe),
- stosunkowo duża liczba działających organizacji pozarządowych (w KRS zarejestrowanych jest 108 stowarzyszeń i 11 fundacji),
- spore zaangażowanie mieszkańców miasta w życie społeczno-kulturalne (np. duża ilość działających zespołów artystycznych i klubów sportowych, itd.),
- wysoka aktywność gospodarza mieszkańców miasta (mierzona między innymi poziomem przedsiębiorczości i samozatrudnienia)
- wysoka frekwencja wyborcza w wyborach samorządowych (w 2006 najwyższa ze wszystkich powiatów grodzkich województwa lubelskiego).

PRAKTYKA PLANOWANIA STRATEGICZNEGO

O jakości rządzenia decyduje w dużym stopniu praktyka planowania strategicznego i jakość przygotowanych dokumentów. Miasto Biała Podlaska ma większość wymaganych prawem dokumentów strategicznych. Ogólna polityka rozwoju miasta prowadzona jest w oparciu o strategię opracowaną w 2000 roku. Politykę przestrzenną miasta określa *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Biała Podlaska z dnia 18 kwietnia 2000r.*, uwzględniające strategię rozwoju miasta. Studium nie stanowi prawa miejscowego, ale jego zapisy są wiążące dla władz miasta przy sporządzaniu planów miejscowych. Do połowy czerwca 2007 roku uchwalono miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego o łącznej powierzchni 1510 ha, co stanowi 30,6% powierzchni miasta.

Sprawy związane z ochroną środowiska zostały szczegółowo uregulowane w dwóch dokumentach, tj. *Programie ochrony środowiska dla miasta Biała Podlaska na lata 2001-10* oraz *Planie gospodarki odpadami dla miasta Biała Podlaska na lata 2004-2008*. Zaś kwestie zatrudnienia i rozwoju lokalnego rynku pracy zostały ujęte w *Strategii działań na rzecz zatrudnienia w mieście Biała Podlaska i powiecie bialskim na lata 2005-2015*. Główne kierunki polityki społecznej zostały zawarte w *Strategii rozwiązywania problemów społecznych miasta Biała Podlaska na lata 2004-2008*, zaś ramy współpracy miasta z organizacjami pozarządowymi wyznacza corocznie aktualizowany *Program współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz kościelnymi osobami prawnymi i jednostkami organizacyjnymi w ramach działalności pożytku publicznego gminy miejskiej Biała Podlaska*.

Niestety brak jest precyzyjnych danych na temat stopnia realizacji poszczególnych programów. W przyszłości należy zatem zwrócić większą uwagę na system wdrażania i monitorowania opracowanych dokumentów planistycznych.

DZIAŁALNOŚĆ PROMOCYJNA MIASTA

Miasto od wielu lat podejmuje szereg działań związanych z szeroko rozumianą promocją walorów gospodarczych, turystycznych i kulturalnych Białej Podlaskiej, zarówno w kraju, jak i za granicą. Działalność promocyjna miasta prowadzona jest w ramach ściśle określonej polityki, której głównym celem jest wypromowanie odpowiedniej marki miasta, pozyskanie inwestorów oraz efektywna promocja gospodarcza i turystyczna miasta.

Działania promocyjne skierowane są przede wszystkim do następujących grup docelowych:

- inwestorów zewnętrznych, zainteresowanych inwestowaniem w Polsce Wschodniej, w tym małych i średnich firm produkcyjnych i usługowych, działających w Polsce lub za granicą, poszukujących miejsca na lokalizację nowych inwestycji lub przeniesienia istniejącego zaplecza produkcyjnego,
- turystów, w tym turystów tranzytowych przejeżdżających przez miasto,
- mieszkańców miasta, w tym przedstawicieli kultury i lokalnego biznesu,
- przedstawicieli firm poszukujących kontaktów handlowych, w szczególności w takich branżach jak: logistyczna, budowlana, drzewna, przemysłu lekkiego, włókienniczego
- polskich organizacji na szczeblu krajowym i regionalnym, zajmujących się sprawami promocji gospodarczej i inwestycji (np. Urząd Marszałkowski, Państwowa Agencja

Informacji i Inwestycji Zagranicznych, Agencja Rozwoju Regionalnego, Krajowa Izba Gospodarcza, Lubelska Fundacja Rozwoju, itd.),

- środowisk polonijnych, w tym przede wszystkim z USA.

Do najczęstszych form i działań promocyjnych miasta należy wymienić:

- dystrybucja wielojęzycznych materiałów promocyjnych (m.in. informatora turystycznego, mapy miasta, folderu z ofertami inwestycyjnymi, filmu promocyjnego),
- aktywna promocja miasta w ogólnopolskich i lokalnych mediach oraz specjalistycznych publikacjach (np. *Panorama Miast Polskich*, *Polish Business Magazine*, *BMB Promotion*),
- promocja miasta jako centrum kulturalno-edukacyjnego regionu (organizowanie imprez o znaczeniu ponadregionalnym: „Podlaska Jesień Teatralna”, „Biała Blues”, „Jarmark Św. Michała”, „Podlaski Jarmark Folkloru”, „Skarby Kultury Podlasia” oraz promocja produktów regionalnych)
- promocja miasta na własnych i specjalistycznych stronach internetowych (np. www.bialapodlaska.pl, www.inwestycje.bialapodlaska.pl, www.coi.lubelskie.pl, www.gminy.pl, www.paiz.gov.pl, www.ofertyinwestycyjne.pl)
- wydawanie własnej gazetki lokalnej „Białczanin”, która oprócz zadań informacyjnych, pełni również ważną rolę w zakresie promocji miasta,
- udział przedstawicieli miasta w licznych konferencjach oraz imprezach gospodarczych (np. *Międzynarodowe Targi Inwestycyjne w Poznaniu*, *Targi Nieruchomości i Inwestycji w Warszawie*),
- udział miasta w różnych inicjatywach społecznych i konkursach (m.in. w udział w konkursach: *Bezpieczna Gmina*, *Teraz Polska dla gmin*, *Gmina Fair Play*),
- sprawowanie przez Prezydenta Miasta honorowego patronatu nad najważniejszymi imprezami organizowanymi w mieście (np. w 2006 roku patronatem Prezydenta zostało objętych ponad 60 imprez kulturalno-sportowych).

WSPÓŁPRACA MIASTA NA FORUM KRAJOWYM I MIĘDZYNARODOWYM

Od wielu lat Biała Podlaska wykazuje dużą aktywność w zakresie rozwijania kontaktów współpracy międzynarodowej. Odbywa się to zarówno w ramach podpisanych umów partnerskich, jak i poprzez udział w realizacji konkretnych projektów międzynarodowych. Miasto ma podpisane trzy umowy partnerskie, w tym jedną z miastem francuskim (Niort) oraz dwie z partnerami z Białorusi (Brześć, Baranowicze).

Zakres współpracy z miastami partnerskimi jest dosyć szeroki i nie ogranicza się tylko do wymiany wiedzy i doświadczeń na poziomie urzędniczym. W coraz większym zakresie do współpracy angażowane są konkretne instytucje (szkoły, ośrodki kultury, organizacje społeczne oraz przedsiębiorcy). Finansowanie konkretnych projektów współpracy jest w coraz większym stopniu możliwe ze środków unijnych. W latach 2000-2006 z udziałem miasta udało się zrealizować kilkanaście projektów współfinansowanych między innymi z takich programów unijnych jak: PHARE CBC, Interreg IIIA oraz TACIS.

Najważniejsze ze zrealizowanych projektów to:

- **Utworzenie Ośrodka Francuskiego Deux – Sevres w Białej Podlaskiej** (rok 2001) na mocy porozumienia Gminy Miejskiej Biała Podlaska z Departamentem Deux – Sevres (Francja) oraz Stowarzyszeniem Deux – Sevres – Region Biała Podlaska. Ośrodek zajmuje się promowaniem kultury francuskiej oraz koordynacją działań

Stowarzyszenia. Gmina Miejska Biła Podlaska przekazała lokal na potrzeby działalności ośrodka, zobowiązała się również do utrzymywania go i finansowania działalności biura.

- ***"Sztuka nie zna granic. Międzynarodowy plener malarsko-fotograficzny Biła Podlaska - Baranowicze oczami artystów"*** zrealizowany w partnerstwie z miastem Baranowicze (Białoruś) w ramach Programu PHARE 2001 "Fundusz Małych Projektów Polska Granica Wschodnia" w okresie od listopada 2003 do czerwca 2004. Kwota dofinansowania ze środków UE wyniosła 87,5 tys. zł.
- ***„Folklor nie zna granic - Międzynarodowy Rok Folkloru na Podlasiu”*** zrealizowany w ramach Programu PHARE 2002 „Funduszu Małych Projektów - Polska Granica Wschodnia” w okresie od września 2005 do sierpnia 2006 w partnerstwie z miastem Baranowicze (Białoruś). Projekt stanowił roczne przedsięwzięcie z zakresu promocji kultury pogranicza (impresje kulturalne, warsztaty, publikacje). Dofinansowanie wyniosło 112,6 tys. zł.
- ***”Blżej wschodu – partnerstwo nie zna granic. Bialska inicjatywa na rzecz poprawy warunków przekraczania wschodniej granicy Unii Europejskiej ”*** (maj – grudzień 2005) współfinansowany ze środków Fundacji im. Stefana Batorego w ramach konkursu „Przyjazna granica”. Projekt był realizowany w partnerstwie z Obwodem Brzeskim, obejmował badania ankietowe na polsko-białoruskich przejściach granicznych, opracowanie raportu „Monitoring polsko-białoruskich przejść granicznych”, organizację spotkań roboczych i konferencji. Dofinansowanie ze środków Fundacji wyniosło 30 tys. zł.
- ***„Budowanie partnerstwa na rzecz rozwoju turystyki w regionie Biła Podlaska – Brześć”*** (rok 2007 - 2008) współfinansowany ze środków EFRR w ramach Programu Sąsiedztwa Polska-Białoruś-Ukraina INTERREG IIIA/TACIS CBC 2004-2006, realizowany w partnerstwie z Obwodem Brzeskim (Białoruś). Celem projektu jest stworzenie strategii rozwoju turystyki dla przedmiotowego obszaru, nawiązanie kontaktów oraz podniesienie kwalifikacji pracowników instytucji, organizacji i przedsiębiorstw turystycznych. Zgodnie z umową o dofinansowanie udział środków EFRR ma wynieść 328,2 tys. zł.

Miasto jest również aktywne jeżeli chodzi o uczestnictwo w krajowych organizacjach zrzeszających samorządy lokalne. Od 1992 roku jest aktywnym członkiem Związku Miast Polskich, a w listopadzie 2005 przystąpiło do Stowarzyszenia Samorządów Euroregionu Bug.

2.3. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT jest podsumowaniem mocnych i słabych stron miasta wynikających z uwarunkowań wewnętrznych oraz szans i zagrożeń zdeterminowanych w dużej mierze przez czynniki zewnętrzne. Poniżej skoncentrowano się na wyszczególnieniu najważniejszych elementów analizy SWOT, które uznano za kluczowe dla strategicznych kierunków rozwoju miasta.

Wyszczególnione siły i słabości obejmują głównie zagadnienia, które korzystnie lub negatywnie wyróżniają miasto Biła Podlaska na tle innych miast o porównywalnej wielkości i potencjale rozwojowym. Zagadnienia te uznano za strategiczne, zakładając jednocześnie, że powinny one znaleźć swoje bezpośrednie odzwierciedlenie w strategicznych i operacyjnych celach strategii. Problemy czy też kwestie o charakterze mniej strategicznym pozostawiono poza ramami analizy SWOT, wychodząc z założenia, że ich rozwiązywanie

bądź reagowanie na nie należy do zadań administracji publicznej i będzie się odbywać w trybie obowiązujących kompetencji niezależnie od przyjętej strategii.

PRZESTRZEŃ I ŚRODOWISKO			
Siły	Słabości	Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Korzystne położenie geograficzne (międzynarodowe szlaki komunikacyjne, bliskość przejść granicznych), ▪ Zabytkowe obiekty, unikalne w skali kraju, ▪ Duże powierzchnie zielone w centrum i na obrzeżach miasta, ▪ Miasto położone w regionie o dobrze zachowanym środowisku przyrodniczym, ▪ Duże rezerwy gruntów, ▪ Przebiegający przez miasto korytarz ekologiczny – dolina rzeki Krzny (pozwalający na swobodny przepływ zewnętrznych mas powietrza – przewietrzanie i oczyszczanie miasta), ▪ Duże zasoby wód podziemnych o wysokiej jakości 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Niewykorzystany potencjał terenów zielonych, ▪ Zdegradowane zasoby kultury materialnej, ▪ Linia kolejowa stanowiąca barierę dzielącą miasto na część południową i północną, ▪ Zanieczyszczenie miasta niską emisją, ▪ Rozproszona zabudowa miasta (wysokie koszty uzbrojenia terenu), ▪ Brak terenów rekreacyjnych, ▪ Niska jakość wód powierzchniowych, ▪ Wymagający usprawnienia system zarządzania odpadami, ▪ Brak dbałości o estetykę miasta, ▪ Nieracjonalny system oznakowania miasta, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Realizacja programu Rewitalizacji Miasta, ▪ Rozwój funkcji ponadregionalnych miasta, ▪ Poprawa dostępności komunikacyjnej miasta poprzez planowaną budowę autostrady A2 (Berlin – Warszawa – Białą Podlaską – Terespol – Brześć - Moskwa) oraz modernizację linii kolejowej E20 (Warszawa – Terespol – Brześć – Moskwa), ▪ Zagospodarowanie obszaru istniejącego lotniska, ▪ Możliwość wykorzystania doliny Krzny do celów rekreacyjnych i wypoczynku, ▪ Możliwość wykreowania atrakcyjnego produktu turystycznego na bazie zespołu pałacowo – parkowego, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Marginalizacja znaczenia miasta na skutek peryferyjnego położenia województwa (z dala od centrów rozwoju, na zewnętrznych granicach Unii Europejskiej)
SPOŁECZEŃSTWO I INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA			
Siły	Słabości	Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Korzystna struktura wiekowa mieszkańców miasta, ▪ Wysoki stopień skolaryzacji mieszkańców miasta, ▪ Dobre warunki mieszkaniowe, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Odpływ z miasta młodych i dobrze wykształconych ludzi, ▪ Niska aktywność społeczna, brak liderów życia społecznego, ▪ Duża ilość osób korzystających 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rozwój niepublicznych instytucji rynku pracy, ▪ Rozwój kształcenia ustawicznego, ▪ Rozwój systemu kształcenia na poziomie wyższym (m.in. poprzez 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Utrzymująca się emigracja ludzi młodych i wykształconych, ▪ Zwiększające się obszary wykluczenia społecznego prowadzące do coraz większych

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dobrze rozwinięty system edukacji na wszystkich szczeblach nauczania, ▪ Upowszechnione umiejętności posługiwania się Internetem, ▪ Wysoki poziom bezpieczeństwa społecznego, ▪ Bogata i interesująca historia miasta, ▪ Wysoki potencjał intelektualny mieszkańców ▪ Zwiększający się poziom bezpieczeństwa publicznego możliwy m.in. dzięki sprawnym i mobilnym jednostkom straży pożarnej wchodzącym w skład Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego 	<p>z pomocy społecznej,</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Brak koordynacji działań instytucji rynku pracy, ▪ Niedostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy, ▪ Słaba promocja imprez kulturalnych, ▪ Niskie zaangażowanie mieszkańców w życie kulturalne, ▪ Słabo rozwinięty sektor organizacji pozarządowych oraz brak sprawnych mechanizmów jego wsparcia, ▪ Utrudniony dostęp mieszkańców do infrastruktury sportowej, ▪ Słaby dostęp do specjalistycznych usług medycznych, ▪ Wysokie wskaźniki bezrobocia oraz niekorzystna struktura bezrobocia. ▪ Słabe wyposażenie policji w niezbędny sprzęt i środki ▪ Niedostateczne wyposażenie jednostek ratowniczo-gaśniczych w nowoczesną infrastrukturę (baza lokalowa, sprzęt, systemy komunikacji, itd.) 	<p>lepsze wykorzystanie funkcjonujących uczelni, wprowadzenie studiów na poziomie magisterskim, itd.),</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Wdrożenie aktywnych programów integracji społecznej i rozwiązywania problemów społecznych przy wsparciu Europejskiego Funduszu Społecznego, ▪ Stworzenie oferty dla ludzi bezrobotnych z wyższym wykształceniem 	<p>wydatków w budżecie miasta,</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Nasilająca się konkurencja w obszarze szkolnictwa wyższego
GOSPODARKA			
Siły	Słabości	Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Funkcjonowanie na terenie miasta instytucji o znaczeniu ponadregionalnym istotnych z punktu widzenia działalności 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Niski wskaźnik przedsiębiorczości, ▪ Brak dużych i renomowanych firm (lokomotywy rozwoju), wokół których można byłoby budować 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rozwój turystyki w oparciu o kompleksową i atrakcyjną ofertę turystyczną, ▪ Napływ nowych inwestycji 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Brak działań inwestycyjnych o charakterze regionalnym, które mogłyby poprawić atrakcyjność miasta,

<p>gospodarczej (Izba Celna, Konsulat Republiki Białoruś),</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Silne tradycje wymiany handlowej ze wschodem, ▪ Dobrze rozwinięta sieć instytucji otoczenia biznesu, ▪ Dobrze rozwinięty system usług transportowych, 	<p>sieci kooperacyjne,</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Słabo rozwinięta sieć kooperacji firm (większość działa w układzie lokalnym), ▪ Zbyt mały odsetek firm działających w sektorze produkcji i usług, ▪ Niski poziom innowacyjności lokalnej gospodarki, ▪ Niedostatecznie rozwinięty system pozyskiwania inwestorów zewnętrznych, ▪ Słabo wykorzystywany potencjał turystyczny miasta, ▪ Niska atrakcyjność inwestycyjna miasta 	<p>i technologii opartych na rozwijającej się infrastrukturze teleinformatycznej,</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Uruchomienie podstrefy Suwalskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, ▪ Wdrożenie systemu aktywizacji gospodarczej miasta (system zachęt i wsparcia przedsiębiorców), ▪ Rozwój wymiany gospodarczej ze Wschodem, ▪ Specjalizacja lokalnej gospodarki w zakresie świadczenia kompleksowych usług związanych z obsługą kontaktów w układzie transgranicznym, ▪ Rozwój małej przedsiębiorczości jako efekt realizacji Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Utrzymująca się tendencja niedostatecznego dofinansowania działań promocji gospodarczej miasta, ▪ Pogłębiający się kryzys w relacjach gospodarczych Polski z Białorusią i Rosją, ▪ Ograniczenie handlu i przedsiębiorczości przygranicznej miasta w związku z włączeniem obszaru Polski do strefy Schengen,
INFRASTRUKTURA TECHNICZNA			
Siły	Słabości	Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Funkcjonowanie nowoczesnej oczyszczalni ścieków (posiadające znaczne rezerwy przepustowości) ▪ Eksploatacja nowoczesnego składowiska odpadów na terenie miasta, ▪ Dobrze rozwinięta infrastruktura społeczeństwa informacyjnego, ▪ Istniejące lotnisko przygotowane do przyjęcia każdego typu jednostki 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Brak parkingów w centrum miasta, ▪ Wysoki odsetek dróg nieutwardzonych w sieci drogowej ▪ Uciążliwy ruch tranzytowy w układzie północ-południe, ▪ Utrudnienia komunikacyjne spowodowane brakiem bezkolizyjnych skrzyżowań z obwodnicą miasta, ▪ Niedostatecznie rozwinięty system 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wdrożenie zintegrowanego systemu gospodarki odpadami, ▪ Realizacja planów budowy autostrady A2, ▪ Modernizacja linii kolejowej E20, ▪ Produkcja energii ze źródeł odnawialnych i w skojarzeniu, ▪ Rozwój usług społeczeństwa informacyjnego w oparciu o dobrze rozwiniętą infrastrukturę 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Niedostosoowanie planów finansowych zawartych w programach pomocowych UE na lata 2007-2013 do potrzeb inwestycyjnych miasta, ▪ Pogorszenie stanu infrastruktury drogowej spowodowane wzrastającą eksploatacją przy niewystarczających nakładach finansowych na remonty i nowe

powietrznej, <ul style="list-style-type: none"> ▪ Duże rezerwy mocy w zakresie produkcji i odbioru użytkowego wody, ciepła, ścieków. 	kanalizacji deszczowej, <ul style="list-style-type: none"> ▪ Brak sieci ścieżek rowerowych, ▪ Niewystarczające wyposażenie niektórych części miasta w infrastrukturę techniczną. 	telekomunikacyjną oraz realizację projektu Sieć szerokopasmowa Polski Wschodniej	inwestycje, <ul style="list-style-type: none"> ▪ Brak możliwości wdrożenia sprawnego systemu gospodarki odpadami.
JAKOŚĆ RZĄDZENIA			
Siły	Słabości	Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wysoka jakość zarządzania miastem – potwierdzona uzyskaniem certyfikatu ISO 9001:2000 ▪ Wysoka efektywność miasta w pozyskiwaniu środków zewnętrznych, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Brak spójnej polityki zarządzania miastem pomiędzy organem uchwałodawczym i wykonawczym, ▪ Braki kadrowe na stanowiskach wymagających określonych kwalifikacji, ▪ Niedostatecznie rozwinięta współpraca z innymi miastami, ▪ Zbyt małe wydatki na promocję miasta, ▪ Słaba identyfikacja i znajomość miasta na arenie krajowej i międzynarodowej, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Współpraca ponadlokalna miasta (w układzie powiatu, województwa i Polski) oraz międzynarodowa ▪ Efektywne pozyskiwanie i wykorzystanie funduszy zewnętrznych, ▪ Podniesienie jakości kadr i zarządzania w mieście w ramach wsparcia uzyskanego z Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Centralizacja finansów publicznych państwa prowadząca do zmniejszenia dochodów samorządów lokalnych, ▪ Utrzymująca się tendencja do ograniczania środków na promocję miasta, ▪ Upolitycznienie zarządzania miastem ▪ Brak konsensusu i porozumienia we władzach miasta wokół rozwiązywania najważniejszych problemów miasta.

KWESTIE STRATEGICZNE WYNIKAJĄCE Z DIAGNOZY I ANALIZY SWOT

Kwestie strategiczne wynikają z diagnozy i odnoszą się do dwóch lub więcej elementów analizy SWOT. Są tymi obszarami czy też zagadnieniami, które muszą znaleźć swoje odzwierciedlenie w wizji, misji i priorytetach strategii. Poniżej w formie pytań zaprezentowano najważniejsze kwestie, do których powinna odnosić się opracowana strategia:

- Jak bardziej efektywnie wykorzystać korzystne położenie miasta w celu osiągnięcia przewagi konkurencyjnej nad innymi miastami o podobnym potencjale rozwojowym?
- W jaki sposób poprawić atrakcyjność miasta jako miejsca do prowadzenia biznesu i lokowania nowych inwestycji, tworząc w ten sposób bardziej konkurencyjną lokalną gospodarkę i więcej miejsc pracy?
- W jaki sposób strategia powinna opierać się na czynnikach decydujących o jakości życia w mieście (przyroda, kultura, infrastruktura) w celu stworzenia lepszych warunków ekonomicznych dla mieszkańców?
- W jaki sposób wykorzystać potencjał naukowy i edukacyjny miasta na rzecz rozwoju lokalnej gospodarki i podnoszenia jej konkurencyjności?
- W jaki sposób zachęcić młodych ludzi do powrotu lub pozostania w mieście jako atrakcyjnym miejscu do życia i pracy?
- W jaki sposób miasto powinno być promowane wśród odwiedzających, potencjalnych inwestorów lub przyszłych mieszkańców? Innymi słowy, jaki powinien być „produkt” oferowany na zewnątrz i w jaki sposób ten produkt powinien być promowany w określonych środowiskach?

3. WIZJA STRATEGICZNEGO ROZWOJU MIASTA

Przy określaniu wizji rozwoju miasta wzięto pod uwagę następujące czynniki:

- uwarunkowania zewnętrzne, czyli otoczenie zewnętrzne rozwoju miasta zdefiniowane w analizie SWOT jako potencjalne szanse i zagrożenia,
- uwarunkowania wewnętrzne, określone w analizie SWOT jako mocne i słabe strony miasta,
- obowiązujące dokumenty strategiczne, zarówno te na poziomie miasta, jak i wyższym – na poziomie województwa i kraju,
- kompetencje samorządu, które stanowią punkt wyjścia do określenia działań i kluczowych projektów dla rozwoju miasta,
- instrumenty i programy finansowe, dostępne dla miasta w ramach obecnej perspektywy budżetowej Unii Europejskiej,
- konsultacje społeczne, przeprowadzone w formie warsztatów i badań ankietowych (wyniki zostały omówione w Załączniku 1).

POŻĄDANY STAN ROZWOJU MIASTA

Zakłada się, że w wyniku wdrożenia działań zaproponowanych w niniejszej strategii, nastąpi zauważalna poprawa sytuacji społeczno-gospodarczej w mieście. Poniżej dokonano krótkiej projekcji pożądanego stanu rozwoju miasta, do jakiego należy dążyć wdrażając poszczególne elementy strategii.

Oczekuje się, że Biała Podlaska w roku 2015 będzie:

- ośrodkiem miejskim odgrywającym kluczowe znaczenie w rozwoju województwa i Polski Wschodniej,
- miejscem bardziej atrakcyjnym dla turystów i inwestorów,
- dysponowała bardziej konkurencyjną gospodarką (charakteryzującą się większą ilością miejsc pracy oraz lepiej rozwiniętą przedsiębiorczością),
- miastem zamieszkałym przez ludzi lepiej wykształconych i bardziej zintegrowanych społecznie,
- miastem dobrze zarządzanym i bezpiecznym.

Sposób i zakres monitorowania zakładanych zmian został szczegółowo przedstawiony w rozdziale dotyczącym systemu monitorowania realizacji strategii.

4. MISJA ORAZ CELE STRATEGII

W niniejszej strategii obowiązuje hierarchiczny układ celów strategii, składający się z trzech poziomów:

- **misji strategii**, stanowiącej swego rodzaju cel nadrzędny działań strategicznych,
- **priorytetów**, pozwalających na strategiczne ukierunkowanie działań miasta w dłuższym horyzoncie czasowym,
- **celów operacyjnych**, uszczegóławiających priorytety i będących podstawą do zaplanowanych działań realizacyjnych.

MISJA STRATEGII

Misja rozwoju miasta wskazuje na cel nadrzędny, do którego należy dążyć realizując poszczególne elementy strategii. Zwykle misja formułowana jest w sposób ogólny i adresowana jest do ogółu osób zamieszkujących daną jednostkę terytorialną. W niniejszym dokumencie przyjęto następujące sformułowanie misji rozwoju dla miasta Biała Podlaska:

Biała Podlaska – miastem zapewniającym wysoki poziom życia swoim mieszkańcom poprzez zrównoważony rozwój oraz wzmocnienie pozycji konkurencyjnej miasta, jako ponadregionalnego ośrodka rozwoju Polski Wschodniej.

Wyższy poziom życia mieszkańców będzie możliwy do zweryfikowania za pomocą wskaźników dochodowości mieszkańców oraz ich lepszego dostępu do wybranych elementów infrastruktury technicznej i społecznej.

Zrównoważony rozwój należy rozumieć jako harmonijny rozwój społeczno-gospodarczy całego obszaru miasta, prowadzący do poprawy jakości życia obecnych i przyszłych pokoleń, przy zachowaniu zasobów przyrodniczych i kulturowych oraz właściwej struktury demograficznej społeczności lokalnej. Z kolei poprawa pozycji konkurencyjnej miasta będzie możliwa między innymi poprzez rozwój funkcji ponadregionalnych miasta w takich obszarach jak: przedsiębiorczość i sfera usług (w tym w zakresie obsługi handlu transgranicznego), nauka i szkolnictwo wyższe, kultura i turystyka. Jednym z wyznaczników konkurencyjności miasta będzie również jego zdolność do przyciągania i obsługi inwestorów zewnętrznych.

Przyjęta misja nawiązuje do misji strategii z 2000 roku, w której zapisano: *„Biała Podlaska miastem bogatym aktywnością i warunkami godnego życia swoich mieszkańców oraz harmonijnym rozwojem gospodarczym – zgodnym ze środowiskiem naturalnym”*. Uwzględnia również generalny cel strategiczny tejże strategii, zapisany jako: *„Biała Podlaska ośrodkiem obsługi współpracy między wschodem i zachodem, północą i południem Europy”*.

CELE STRATEGICZNE / PRIORYTETY STRATEGII

Wypełnianie misji będzie możliwe poprzez skupienie się na realizacji ograniczonej liczby priorytetowych obszarów (celów strategicznych). Biorąc pod uwagę położenie i potencjały, a także główne bariery rozwojowe Białej Podlaskiej, wybrano cztery priorytety.

P1: Zwiększenie efektywności lokalnej gospodarki

Pozycja konkurencyjna miasta zależy w dużej mierze od lokalnej gospodarki – stopnia i dynamiki jej rozwoju. O efektywności lokalnej gospodarki decydują przede wszystkim przedsiębiorstwa działające na terenie miasta. To one generują miejsca pracy, to od poziomu płac, jakie oferują, zależy chłonność rynku wewnętrznego. Konkurencyjne przedsiębiorstwa, charakteryzujące się wysokim potencjałem rozwoju, stanowią jednocześnie źródło zwiększonych dochodów dla samorządu (podatek CIT, od nieruchomości, itp.). Samorząd gminny nie może ingerować w sferę komercyjną, jednak dostrzegając wagę i wpływ rozwoju sektora przedsiębiorstw na rozwój całego miasta powinien dążyć do tworzenia jak najlepszych warunków funkcjonowania firm. Oprócz stosowania instrumentów fiskalnych i poprawy obsługi administracyjnej przedsiębiorstw, należy zadbać o stworzenie odpowiedniej infrastruktury sprzyjającej i zachęcającej do lokowania inwestycji, między innymi poprzez mechanizm obniżenia kosztów „wejścia na rynek” inwestora. Rozwój przedsiębiorczości zależy od aktywności mieszkańców, dostępu do kapitału i wiedzy, a także ilości działających organizacji otoczenia biznesu i jakości oferowanych przez nie usług.

P2: Poprawa warunków życia mieszkańców

Podstawowym parametrem wyznaczającym jakość życia mieszkańców jest przede wszystkim poziom dochodów gospodarstw domowych, uzależniony w dużym stopniu od efektywności lokalnej gospodarki. Jednak jakość życia zależy również od dostępności do podstawowej infrastruktury, szczególnie tej związanej z zaopatrywaniem w wodę i energię oraz odprowadzaniem i unieszkodliwianiem ścieków i odpadów komunalnych. Innym ważnym czynnikiem decydującym o warunkach życia mieszkańców jest jakość infrastruktury

drogowej w mieście oraz funkcjonujący system komunikacji miejskiej. Obecnie coraz większego znaczenia dla poprawy warunków życia w mieście nabierają kwestie związane z bezpieczeństwem publicznym i zagospodarowaniem najbliższego otoczenia, w jakim funkcjonują mieszkańcy. Dlatego też sprawy związane ze stworzeniem odpowiedniej bazy rekreacyjno-wypoczynkowej w mieście, połączone z rewitalizacją przestrzeni publicznych, powinny być traktowane jako przejaw dbania o poziom życia mieszkańców. Towarzyszyć temu powinna odpowiednia polityka planowania przestrzennego prowadząca do wyznaczenia odpowiednich stref o funkcjach gospodarczych, mieszkaniowych, usługowych oraz zapewniająca wyższy komfort mieszkania i wypoczynku.

P3: Podniesienie jakości kapitału ludzkiego i społecznego w mieście

Na postęp ekonomiczny coraz większy wpływ ma jakość zasobów ludzkich. Wykształcone, świadome społeczeństwo jest bardziej otwarte na zmiany, chętniej podejmuje ryzyko, współpracuje i jest bardziej skłonne do zachowań altruistycznych. Konieczny jest ciągły wysiłek na rzecz umożliwiania mieszkańcom miasta uczestnictwa w życiu kulturalnym i społecznym, a także w różnych formach kształcenia. Niezwykle ważne jest budowanie relacji współpracy i współtworzenia rzeczywistości społecznej i ekonomicznej. Równie ważnym jest zachowanie tożsamości kulturowej, przywiązania do miasta, jego tradycji i osiągnięć. W budowaniu kapitału społecznego bardzo duże znaczenie odgrywa samorząd terytorialny, który poprzez swoją otwartą postawę (przejrzystość procedur, właściwe gospodarowanie budżetem, konsultacje z partnerami społecznymi) buduje zaufanie do władzy i może być ważnym katalizatorem zmian gospodarczych i społecznych w mieście.

P4: Wzmocnienie rangi miasta jako ponadregionalnego ośrodka rozwoju

Biała Podlaska, z racji swojego korzystnego położenia geograficznego, ma realne szanse stać się ważnym ośrodkiem rozwoju dla całego obszaru Polski Wschodniej. W tym celu miasto powinno przede wszystkim dążyć do poprawy dostępności komunikacyjnej, wykorzystując między innymi szanse związane budową II Paneuropejskiego Korytarza Transportowego (Paryż – Berlin – Warszawa – Mińsk – Moskwa) oraz przebiegających przez miasto dróg wojewódzkich nr 811 i 812. Ważnym kierunkiem działań powinno być umacnianie i rozwój ponadregionalnych funkcji miasta, szczególnie w obszarze obsługi handlu i transportu międzynarodowego oraz rozwoju transgranicznych usług miasta w turystyce, szkolnictwie zawodowym i sektorze kultury.

Tak sformułowane priorytety są zgodne z zarysowaną wcześniej pięciokierunkową wizją rozwoju oraz wpisują się w realizację misji strategii. Wynikają również w dużym stopniu z kierunków priorytetowych zapisanych w strategii z roku 2000.

Tabela 27. Stare i nowe priorytety oraz stopień powiązania między nimi

Strategia z roku 2000	Strategia z roku 2008
B: Biała Podlaska miastem harmonijnego rozwoju gospodarczego i społecznego	P1: Zwiększenie efektywności lokalnej gospodarki
E: Biała Podlaska miastem harmonijnego rozwoju infrastruktury technicznej	P2: Poprawa warunków w życia mieszkańców
D: Biała Podlaska miejscem godnego życia i wypoczynku mieszkańców	

C: Biała Podlaska ośrodkiem kultury i nauki	P3: Podniesienie jakości kapitału ludzkiego i społecznego w mieście
A: Biała Podlaska miastem bezpiecznym, właściwie zarządzanym i promowanym	P4: Wzmocnienie rangi miasta jako ponadregionalnego ośrodka rozwoju

CELE OPERACYJNE STRATEGII

Zakłada się, że poprawa sytuacji w poszczególnych obszarach priorytetowych będzie możliwa poprzez realizację określonych celów operacyjnych, zdefiniowanych dla każdego z przyjętych priorytetów. W strategii przewidziano realizację następujących celów operacyjnych w ramach poszczególnych priorytetów:

P1: Zwiększenie efektywności lokalnej gospodarki

- 1.1. *Tworzenie sprzyjających warunków do rozwoju lokalnej przedsiębiorczości*
- 1.2. *Wspieranie powiązań pomiędzy sferą naukowo-edukacyjną i gospodarczą*
- 1.3. *Stymulowanie napływu inwestycji zewnętrznych*
- 1.4. *Zwiększenie dostępu do internetu i usług elektronicznych*
- 1.5. *Poprawa jakości rządzenia w mieście*

P2: Poprawa warunków życia mieszkańców

- 2.1. *Usprawnienie systemu komunikacji w mieście*
- 2.2. *Poprawa funkcjonowania miejskiej infrastruktury ochrony środowiska i zaopatrzenia w energię*
- 2.3. *Zwiększenie atrakcyjności przestrzennej miasta*
- 2.4. *Poprawa porządku i bezpieczeństwa publicznego w mieście*

P3: Podniesienie jakości kapitału ludzkiego i społecznego w mieście

- 3.1. *Poprawa stanu zdrowia mieszkańców oraz ograniczenie zjawisk wykluczenia społecznego*
- 3.2. *Podniesienie poziomu wykształcenia i wiedzy mieszkańców miasta*
- 3.3. *Rozwój kultury i aktywności społecznej mieszkańców*

P4: Wzmocnienie rangi miasta jako ponadregionalnego ośrodka rozwoju

- 4.1. *Poprawa dostępności komunikacyjnej miasta*
- 4.2. *Rozwój ponadregionalnych funkcji miasta*
- 4.3. *Aktywna promocja oraz rozwój współpracy międzynarodowej miasta*

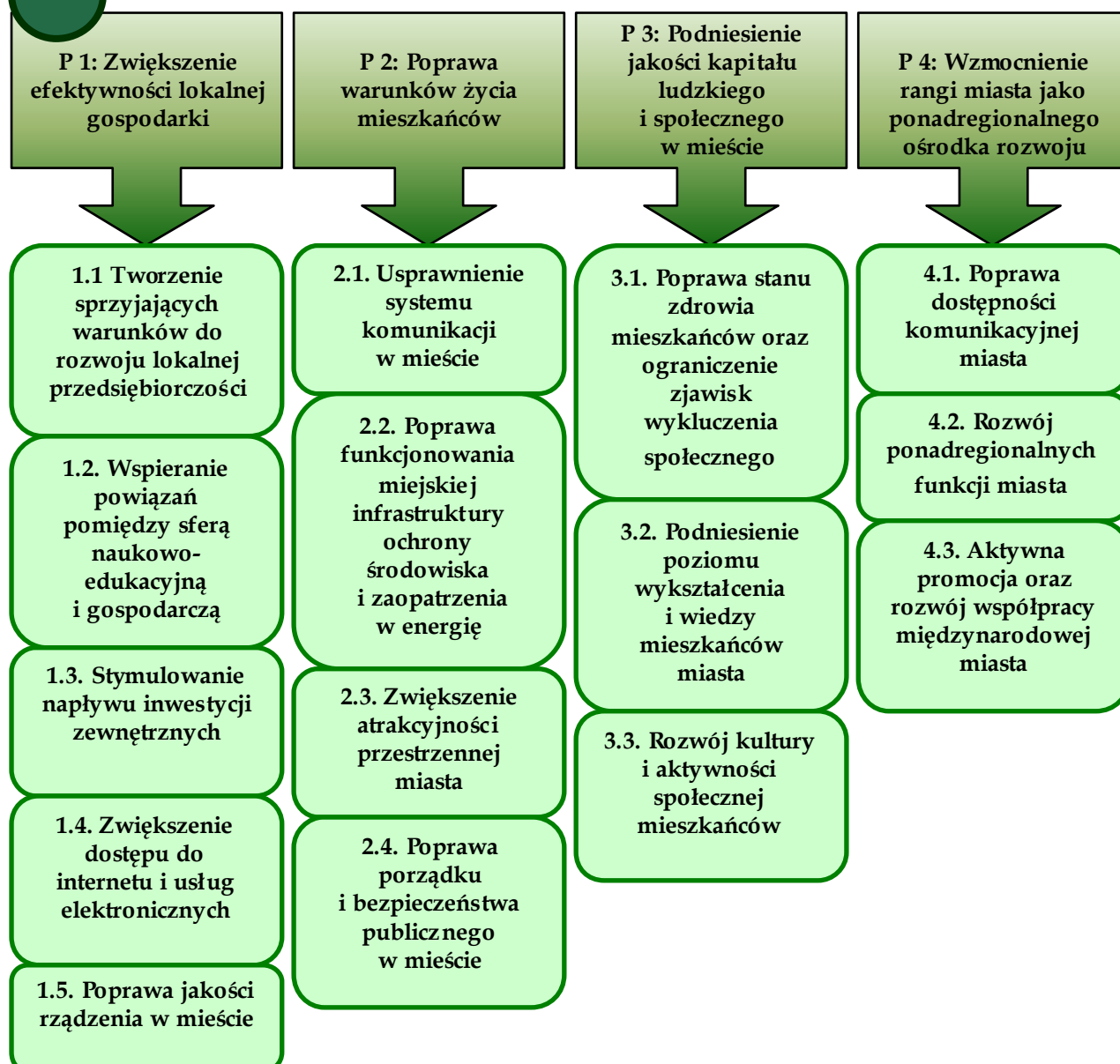
Cele strategiczne i operacyjne nie mają układu hierarchicznego i będą realizowane równocześnie, w zależności od dostępnych źródeł finansowania oraz zaangażowania się we wdrażanie strategii poszczególnych instytucji i partnerów społeczno-gospodarczych.

Przyjęty układ celów jest w pełni zgodny z priorytetami wynikającymi ze Strategii Rozwoju Kraju na lata 2007-2015, a także wpisuje się w strukturę celów Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2006-2020. Uwzględnia również obowiązujące dokumenty strategiczne na poziomie lokalnym miasta, w tym: *Program ochrony środowiska dla miasta Biała Podlaska na lata 2001-10*, *Plan gospodarki odpadami dla miasta Biała Podlaska na lata 2004-2008*, *Strategię działań na rzecz zatrudnienia w mieście Biała Podlaska*

i powiecie bialskim na lata 2005-2015, Strategię rozwiązywania problemów społecznych miasta Biała Podlaska na lata 2004-2008 oraz Program rozwoju systemu transportu publicznego w mieście Biała Podlaska..

Misją rozwoju miasta Biała Podlaska jest zapewnienie mieszkańcom wyższego poziomu życia poprzez zrównoważony rozwój oraz wzmocnienie pozycji konkurencyjnej miasta jako ponadregionalnego ośrodka rozwoju Polski Wschodniej.

KIERUNKI DZIAŁAŃ W RAMACH POSZCZEGÓLNYCH CELÓW OPERACYJNYCH

Wyszczególnione powyżej cele operacyjne będą wdrażane poprzez zestaw kierunkowych działań i zadań. Wskazane kierunki działań stanowią podstawę do opracowania i realizacji konkretnych projektów. Odpowiedzialność za realizację części tych zadań będzie spoczywała na samorządzie (zadania własne samorządu gminnego, które zostaną ujęte w wieloletnim planie inwestycyjnym). Część działań i zadań stanowi swoisty „kierunkowskaz” dla innych podmiotów funkcjonujących na obszarze miasta. W tym przypadku rolę Urzędu Miasta będzie głównie udzielanie wsparcia informacyjnego i merytorycznego w celu pomyślnej realizacji wybranych projektów i zadań.

Poniżej dokonano krótkiej charakterystyki celów operacyjnych, wskazując jednocześnie na główne kierunki działań w obrębie poszczególnych celów oraz typy projektów, możliwych do sfinansowania ze źródeł krajowych i zagranicznych.

PRIORYTET 1: ZWIĘKSZENIE EFEKTYWNOŚCI LOKALNEJ GOSPODARKI

1.1. Tworzenie sprzyjających warunków do rozwoju lokalnej przedsiębiorczości

Chociaż liczba zarejestrowanych przedsiębiorstw na 1000 mieszkańców dla Białej Podlaskiej kształtuje się na korzystnym poziomie (86 podmiotów) i nie odbiega znacząco od średnich wartości notowanych dla innych miastach o podobnej wielkości, to jednak w dalszym ciągu można zaobserwować szereg barier utrudniających funkcjonowanie lokalnej przedsiębiorczości. Potwierdzeniem tego jest obserwowana niska dynamika przyrostu przedsiębiorstw w mieście na przestrzeni ostatnich kilku lat (wzrost tylko o 10%) oraz niekorzystne wskaźniki przetrwania nowopowstałych firm. Towarzyszy temu niska dochodowość i konkurencyjność lokalnej przedsiębiorczości, połączona często z brakiem dostępu do zewnętrznych źródeł finansowania.

Jednym z warunków poprawiających funkcjonowanie lokalnej przedsiębiorczości powinno być stworzenie sprawnego systemu wspomagania istniejących przedsiębiorstw oraz tworzenia nowych. Będzie to między innymi możliwe poprzez stosowanie przez władze miasta odpowiedniej polityki fiskalnej wobec przedsiębiorstw, a także rozwój różnego rodzaju infrastruktury instytucjonalnej wspierającej przedsiębiorstwa (np. inkubatory przedsiębiorczości, strefy przemysłowe, organizacje samorządu gospodarczego, instytucje szkoleniowo-doradcze, itd.). Niezmiernie ważną kwestią będzie usuwanie barier administracyjnych w zakresie obsługi przedsiębiorstw oraz zachęcanie ich do aktywnego wykorzystania finansowych instrumentów wsparcia z licznych programów unijnych.

Główne kierunki działań / typy projektów

W ramach powyższego celu operacyjnego będą realizowane następujące działania / typy projektów:

- upraszczanie procedur oraz ograniczanie barier administracyjnych w zakresie obsługi przedsiębiorstw (jako uzupełnienie działań krajowych w tym zakresie),
- wspieranie rozwoju instytucji otoczenia biznesu i samorządu gospodarczego (w tym rozwój instytucji działających w ramach Krajowego Systemu Usług oraz Krajowego Systemu Innowacji),

- wspieranie rozwoju lokalnego inkubatora przedsiębiorczości oraz lokalnych systemów pożyczkowych i poręczeniowych dla przedsiębiorstw,
- aktywne wspieranie istniejących przedsiębiorców w pozyskiwaniu środków inwestycyjnych na rozwój (ułatwianie dostępu do informacji i wiedzy na temat dostępnych instrumentów wspierania przedsiębiorczości),
- promocja przedsiębiorczości i samozatrudnienia wśród młodzieży (poprzez kampanie informacyjno-edukacyjne, szkolenia, dobre praktyki, itd.),
- wsparcie nowopowstających mikroprzedsiębiorstw, w tym w szczególności w sektorze usługowym (poprzez system szkoleń i doradztwa, inkubację przedsiębiorców, itd.),
- promocja gospodarcza miasta (w tym w szczególności wspieranie uczestnictwa przedsiębiorstw w imprezach promocyjnych w kraju i za granicą),
- wspieranie i zawiązywanie sieci kooperacyjnych przedsiębiorstw (w tym klastrów producenckich i usługowych),
- inne.

Możliwe źródła finansowania działań / projektów

W okresie realizacji strategii będzie istniała możliwość wsparcia ww. zadań m.in. z następujących źródeł finansowania:

- *Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego* (dotacje inwestycyjne dla małych i średnich przedsiębiorstw, wspieranie lokalnych instytucji otoczenia biznesu, marketing i promocja gospodarcza),
- *Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka* (wspieranie przedsięwzięć przedsiębiorstw o wysokim potencjale innowacyjnym),
- *Program Operacyjny Kapitał Ludzki* (szkolenia i wsparcie dla przedsiębiorstw oraz osób rozpoczynających działalność gospodarczą, wsparcie instytucji otoczenia biznesu),
- *Program Współpracy Transgranicznej 'Polska - Białoruś - Ukraina'* (współpraca transgraniczna m.in. w zakresie rozwoju przedsiębiorczości i turystyki),
- *Szwajcarski Instrument Finansowy*
- *Inne.*

1.2. Wspieranie powiązań pomiędzy sferą naukowo-edukacyjną i gospodarczą

Jednym z ważnych czynników zwiększania konkurencyjności lokalnej przedsiębiorczości jest bliska współpraca przedsiębiorców ze środowiskiem naukowym i efektywne wykorzystanie potencjału intelektualnego tkwiącego w pracownikach i studentach uczelni wyższych. Jednak dotychczasowe analizy wskazują na bardzo ograniczone formy współpracy pomiędzy środowiskiem naukowym miasta i przedsiębiorstwami. Wynika to w dużej mierze z dość wąskiego profilu kształcenia białskich uczelni (specjalizujących się głównie w naukach humanistycznych) oraz braku realnej oferty badawczo-rozwojowej, która mogłaby być wykorzystana przez lokalną gospodarkę. Poza tym brak jest sprawdzonych mechanizmów współpracy pomiędzy przedsiębiorcami i pracownikami naukowymi, obejmujących między innymi identyfikację wzajemnych potrzeb, wypracowanie wspólnych działań i rozwiązań oraz transfer tych rozwiązań i niezbędnej wiedzy do sfery gospodarki.

Wydaje się, że w celu lepszego wykorzystania potencjału intelektualnego tkwiącego w uczelniach wyższych miasta, należy przede wszystkim doprowadzić do rozszerzenia oferty edukacyjno – badawczej funkcjonujących uczelni oraz dostosowanie jej do potrzeb lokalnej gospodarki. Uatrakcyjnieniu oferty edukacyjnej i naukowej uczelni wyższych powinien towarzyszyć proces tworzenia sprawnych mechanizmów współpracy oraz wymiany wiedzy

i informacji pomiędzy sferą gospodarki, nauki i administracji. Rozwój takiej współpracy powinien doprowadzić w dłuższej perspektywie do powstania szeregu instytucji świadczących specjalistyczne usługi w zakresie transferu i komercjalizacji badań i wiedzy tworzonej na uczelniach wyższych miasta Biała Podlaska.

Główne kierunki działań / typy projektów

W ramach powyższego celu operacyjnego będą realizowane następujące działania / typy projektów:

- poszerzenie profilu kształcenia białskich uczelni oraz dostosowywanie ich do potrzeb gospodarki i lokalnego rynku pracy,
- rozwój kierunków kształcenia obejmujących nauki ścisłe lub inżynierskie w oparciu o tereny lotniska,
- rozwój zaplecza badawczo-rozwojowego funkcjonujących w mieście ośrodków naukowo-edukacyjnych (w tym przede wszystkim w oparciu o Państwową Wyższą Szkołę Zawodową w Białej Podlaskiej oraz Akademię Wychowania Fizycznego),
- włączenie się miasta i funkcjonujących instytucji w proces tworzenia krajowego i regionalnego systemu wspierania innowacji i transferu wiedzy (w tym aktywnie uczestnictwo w rozwoju Lubelskiego Parku Naukowo-Technologicznego),
- bliższa współpraca władz miasta z wyższymi uczelniami i podmiotami gospodarczymi w zakresie lepszego wykorzystania prac badawczych na rzecz rozwoju miasta i regionu (m.in. poprzez organizację forum promującego bliską współpracę środowiska uczelnianego z biznesem, powołanie klubu przedsiębiorstw innowacyjnych, itd.),
- utworzenie multimedialnego centrum badawczo-edukacyjnego dla potrzeb edukacji miejskiej i rozwoju gospodarczego miasta (centrum będzie gromadziło i przetwarzało wiedzę z zakresu kształcenia zawodowego na poziomie średnim i wyższym, lokalnego rynku pracy, potrzeb przedsiębiorców w zakresie szkoleń, badań i nowych technologii, najlepszych praktyk i instrumentów wspierania przedsiębiorczości w mieście),
- inne.

Możliwe źródła finansowania działań / projektów

W okresie realizacji strategii będzie istniała możliwość wsparcia ww. zadań m.in. z następujących źródeł finansowania:

- *Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego* (rozwój infrastruktury dydaktycznej uczelni wyższych, wspieranie badań i nowych technologii w strategicznych dla regionu dziedzinach, wsparcie instytucji otoczenia biznesu i transferu wiedzy, itd.),
- *Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej* (wspieranie ośrodków badawczo-rozwojowych, rozwój instytucji wspierania innowacji i transferu wiedzy),
- *Program Operacyjny Kapitał Ludzki* (wzmocnienie potencjału dydaktycznego uczelni wyższych, wsparcie współpracy sfery nauki i biznesu, rozwój regionalnego systemu innowacji),
- *Program Współpracy Transgranicznej 'Polska – Białoruś - Ukraina'* (współpraca transgraniczna m.in. w zakresie nauki i badań oraz wspierania innowacji),
- *Siódmy Program Ramowy na rzecz Badań i Rozwoju,*
- *Program Ramowy na rzecz Konkurencyjności i Innowacji,*
- Inne

1.3. Stymulowanie napływu inwestycji zewnętrznych

Stymulowanie napływu inwestycji zewnętrznych to jeden z ważnych elementów zwiększania potencjału ekonomicznego miasta. Nowe inwestycje to dodatkowe miejsca pracy oraz nowe rozwiązania technologiczne i organizacyjne. Skuteczne przyciąganie inwestorów zależy od wielu czynników. Najważniejsze z nich to przyjazna dla inwestorów polityka samorządu lokalnego, dostępność dobrze wykształconych kadr oraz odpowiednio wyposażone tereny inwestycyjne.

Biała Podlaska posiada szereg atutów, jeżeli chodzi o możliwość przyciągania nowych inwestycji. Oprócz korzystnej lokalizacji i dobrej dostępności komunikacyjnej miasto dysponuje znacznymi zasobami terenów inwestycyjnych, które po odpowiednim wyposażeniu w niezbędną infrastrukturę, mogą stanowić istotny element polityki miasta w zakresie przyciągania inwestycji zewnętrznych. Oprócz atrakcyjnej oferty inwestycyjnej należy również zadbać o właściwą promocję i obsługę potencjalnych inwestorów, tworząc przy tym wizerunek miasta przyjaznego dla przedsiębiorców i inwestorów z zewnątrz.

Główne kierunki działań:

W ramach powyższego celu operacyjnego będą realizowane następujące działania / typy projektów:

- prowadzenie przez miasto korzystnej polityki fiskalnej wobec inwestorów (m.in. poprzez przejrzysty system ulg i zwolnień podatkowych),
- modernizacja wybranych połączeń komunikacyjnych zapewniających dostęp do nowych i już funkcjonujących obszarów inwestycyjnych / stref aktywności,
- wyznaczenie i przygotowanie nowych terenów inwestycyjnych pod działalność gospodarczą (dostępnych komunikacyjnie i kompleksowo wyposażonych w infrastrukturę techniczną),
- rewitalizacja na cele gospodarcze obszarów przemysłowych oraz uzupełnienie brakujących elementów infrastruktury w już funkcjonujących strefach aktywności gospodarczej,
- utworzenie podstrefy specjalnej strefy ekonomicznej na terenie miasta,
- aktywizacja gospodarcza terenów lotniska,
- promocja oraz zapewnienie kompleksowej obsługi inwestora (promocja terenów inwestycyjnych, udzielanie informacji i pomocy zainteresowanym inwestorom),
- inne.

Możliwe źródła finansowania działań / projektów

W okresie realizacji strategii będzie istniała możliwość wsparcia ww. zadań m.in. z następujących źródeł finansowania:

- *Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego* (wszystkie rodzaje działań),
- *Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej* (przygotowanie terenów inwestycyjnych),
- *Program Współpracy Transgranicznej 'Polska – Białoruś - Ukraina'* (współpraca transgraniczna m.in. w zakresie przyciągania i promowania inwestycji zewnętrznych),
- Inne

1.4. Zwiększenie dostępu do Internetu oraz rozwój usług elektronicznych

Obecne uwarunkowania rozwoju społeczno-gospodarczego wymagają ciągłej wymiany informacji i wiedzy przy wykorzystaniu coraz sprawniejszych i szybszych systemów

łącności. Dostęp do nowoczesnych technologii informacyjnych i komunikacyjnych wywiera coraz większy wpływ na funkcjonowanie lokalnej gospodarki i konkurencyjność działających przedsiębiorstw. Pozwala również na rozwój nowego rodzaju usług (np. świadczonych drogą elektroniczną) oraz korzystanie z nowych form zatrudnienia (np. w ramach telepracy).

Biała Podlaska jest stosunkowo dobrze wyposażona w infrastrukturę telekomunikacyjną. Większość instytucji publicznych na terenie miasta ma dostęp do szerokopasmowego internetu, udostępnianego drogą światłowodową. Ponadto, dzięki realizacji projektu *e-miasto* stworzono podstawy elektronicznego systemu obiegu informacji w instytucjach administracji publicznej oraz poszerzono dostęp mieszkańców do informacji i usług świadczonych przez administrację drogą elektroniczną.

Jednak w celu dalszego rozwoju usług społeczeństwa informacyjnego w mieście, niezbędna jest rozbudowa i modernizacja sieci telekomunikacyjnej, zwłaszcza stworzenie kompleksowej infrastruktury szerokopasmowego internetu, dostępnego po niskich cenach zarówno dla firm jak i mieszkańców miasta. Należy przy tym pamiętać, że budowa infrastruktury telekomunikacyjnej musi być mocno powiązana z działaniami informacyjnymi i edukacyjnymi, które pozwolą mieszkańcom i przedsiębiorstwom na lepsze wykorzystanie technik i możliwości związanych z rozwojem społeczeństwa informacyjnego.

Główne kierunki działań:

W ramach powyższego celu operacyjnego będą realizowane następujące działania / typy projektów:

- rozbudowa miejskiej szerokopasmowej sieci światłowodowej poprawiającej standardy obsługi mieszkańców oraz funkcjonowanie lokalnej przedsiębiorczości,
- wdrożenie kompleksowego systemu e-urząd (obejmującego m.in. elektroniczny obieg i archiwizację dokumentów, zarządzanie administracją miasta i jednostkami podległymi, itd.),
- rozwój elektronicznych usług publicznych na rzecz obywateli i przedsiębiorców (m.in. z wykorzystaniem podpisu elektronicznego),
- tworzenie i rozwój zasobów cyfrowych miasta (szczególnie w takich obszarach jak kultura i turystyka, przedsiębiorczość, gospodarka nieruchomościami, pomoc społeczna, ochrona zdrowia, itd.),
- tworzenie systemów informacji przestrzennej miasta oraz zapewnienie ich kompatybilności z odpowiednimi systemami na poziomie regionalnym i krajowym,
- wspieranie działalności gospodarczej przedsiębiorstw w dziedzinie gospodarki elektronicznej oraz wdrażania elektronicznego biznesu typu B2B,
- inne.

Możliwe źródła finansowania działań / projektów

W okresie realizacji strategii będzie istniała możliwość wsparcia ww. zadań m.in. z następujących źródeł finansowania:

- *Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego* (rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego, tworzenie systemów informacji przestrzennej),
- *Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej* (rozwój infrastruktury szerokopasmowego internetu, szkolenia dla osób nieumiejących posługiwać się internetem),
- *Program Operacyjny Kapitał Ludzki* (wsparcie administracji publicznej w zakresie rozwoju elektronicznych usług publicznych, szkolenia kadry pracowniczej przedsiębiorstw w zakresie prowadzenia e-biznesu),

- *Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka* (rozwój gospodarki elektronicznej),
- *Program Współpracy Transgranicznej 'Polska – Białoruś - Ukraina'* (współpraca transgraniczna m.in. w zakresie rozwoju różnych form społeczeństwa informacyjnego),
- *Program Ramowy na rzecz Konkurencyjności i Innowacji*,
- Inne.

1.5. Poprawa jakości rządzenia w mieście

Na efektywność lokalnej gospodarki miasta ma również duży wpływ funkcjonowanie administracji publicznej oraz wypracowane standardy zarządzania miastem. Wysoka sprawność administracji publicznej pozwala na lepszą organizację pracy i obsługę klienta oraz prowadzi do szybszego przełamania występujących barier rozwojowych, między innymi poprzez lepsze stanowienie prawa i bliską współpracę z partnerami społeczno-gospodarczymi. Dobrze funkcjonująca administracja przyczynia się również do bardziej efektywnego zarządzania budżetem miasta i prowadzenia aktywnej polityki inwestycyjnej, z wykorzystaniem własnych i zewnętrznych środków finansowych.

Z przeprowadzonych analiz wynika, że miasto Biała Podlaska dysponuje dość sprawną administracją publiczną. Świadczą o tym korzystne wskaźniki wykształcenia pracowników oraz liczne certyfikaty i wyróżnienia przyznane miastu za jakość świadczonych usług na rzecz mieszkańców i przedsiębiorców. Jednak w celu dalszej poprawy jakości rządzenia w mieście, należy konsekwentnie dążyć do ciągłego doskonalenia metod zarządzania miastem oraz podnoszenia sprawności i kompetencji administracji publicznej w kluczowych dla rozwoju miasta obszarach działania.

Główne kierunki działań:

W ramach powyższego celu operacyjnego będą realizowane następujące działania / typy projektów:

- poprawa efektywności funkcjonowania administracji publicznej (m.in. w zakresie planowania strategicznego, przygotowania i realizacji zadań inwestycyjnych, wykorzystania technik informacyjnych, standardów obsługi klienta, itd.),
- wdrażanie usprawnień zarządczych w administracji publicznej na poziomie całej organizacji, w tym w zakresie zarządzania jakością (np. norma ISO) lub oceny poziomu funkcjonowania i rozwoju urzędów (np. Powszechny Model Samooceny CAF) w wybranych aspektach jej funkcjonowania (np. komunikacja wewnętrzna, obieg dokumentów, zarządzanie ryzykiem, planowanie strategiczne, zadaniowe zarządzanie budżetem, itd.),
- wzmacnianie zdolności regulacyjnych i analitycznych, w tym m.in.: wzmacnianie zdolności administracji w zakresie stanowienia aktów prawa miejscowego oraz aktów administracyjnych, opracowywania, wdrażania i ewaluacji polityk i strategii o zasięgu regionalnym i lokalnym,
- promowanie i wdrażanie zasad, mechanizmów oraz procedur wzmacniających przejrzystość administracji oraz podnoszących poziom kultury etycznej kadr administracji samorządowej,
- podnoszenie wiedzy i kompetencji kadr m.in. poprzez systematyczną ocenę potrzeb szkoleniowych pracowników oraz organizację ogólnych i specjalistycznych szkoleń,
- racjonalne gospodarowanie gruntami w mieście (m.in. poprzez sprawny system planowania przestrzennego i gospodarki nieruchomościami),
- budowanie partnerstw ponadlokalnych w celu rozwiązywania wspólnych problemów (w tym również z zaangażowaniem organizacji pozarządowych i przedsiębiorców),

- prowadzenie efektywnej współpracy z organizacjami pozarządowymi (zgodnie z przyjmowanymi rocznymi planami),
- inne.

Możliwe źródła finansowania działań / projektów

W okresie realizacji strategii będzie istniała możliwość wsparcia ww. zadań m.in. z następujących źródeł finansowania:

- *Program Operacyjny Kapitał*,
- *Program Współpracy Transgranicznej 'Polska – Białoruś - Ukraina'* (współpraca transgraniczna m.in. w zakresie poprawy funkcjonowania administracji publicznej),
- Inne.

PRIORYTET 2: POPRAWA WARUNKÓW ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

2.1. Usprawnienie systemu komunikacji w mieście

Miejski układ komunikacyjny oraz przyjęte rozwiązania w zakresie organizacji transportu publicznego są obecnie jednym z ważniejszych wyznaczników konkurencyjności miasta i często decydują o jakości życia mieszkańców. Z przeprowadzonych analiz wynika, że system komunikacji w mieście Biała Podlaska wymaga jeszcze wielu inwestycji i działań usprawniających. Dotyczy to zarówno rozbudowy bądź przebudowy istniejącego układu komunikacyjnego w celu poprawy przepustowości ulic i polepszenia parametrów technicznych dróg, jak i lepszej organizacji ruchu w mieście prowadzącej między innymi do poprawy płynności ruchu oraz podniesienia poziomu bezpieczeństwa ruchu drogowego. Niezmiernie ważną kwestią powinien być dalszy rozwój miejskiej komunikacji jako alternatywnego i przyjaznego dla środowiska środka transportu oraz promowanie innych form przemieszczania się mieszkańców (np. poprzez rozbudowę infrastruktury ścieżek rowerowych w mieście).

Główne kierunki działań:

W ramach powyższego celu operacyjnego będą realizowane następujące działania / typy projektów:

- poprawa układu komunikacyjnego w mieście, między innymi poprzez realizację następujących zadań inwestycyjnych*,
- Lepsza organizacja ruchu drogowego oraz poprawa jego bezpieczeństwa:
  - *wyłączenie ścisłego centrum miasta z indywidualnego ruchu samochodowego,*
  - *budowa ścieżek rowerowych,*
  - *podniesienie technicznych parametrów ulic i ich otoczenia,*
  - *oddzielenie różnych form ruchu drogowego,*
  - *zastosowanie inżynierskich rozwiązań technicznych wpływających na wzrost bezpieczeństwa ruchu,*
- Usprawnienie funkcjonowania komunikacji miejskiej,
- inne.

Możliwe źródła finansowania działań / projektów

W okresie realizacji strategii będzie istniała bardzo ograniczona możliwość wsparcia ww. zadań m.in. z następujących źródeł finansowania:

- *Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego* (rozwój infrastruktury drogowej o znaczeniu regionalnym),

- *Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej* (budowa ścieżek rowerowych).

* - kluczowe zadania inwestycyjne zostały ujęte w załączniku Nr 2 WPI

2.2. Poprawa funkcjonowania miejskiej infrastruktury ochrony środowiska i zaopatrzenia w energię

Rozwój infrastruktury ochrony środowiska jest jednym z ważniejszych czynników decydujących o atrakcyjności gospodarczej i turystycznej miasta, a także ma istotny wpływ na jakość życia mieszkańców. Istniejące potrzeby Białej Podlaskiej w zakresie ochrony środowiska związane z niedostatecznym wyposażeniem miasta w infrastrukturę wodociągową i kanalizacyjną, są przedmiotem prowadzonej polityki inwestycyjnej WOD – KAN Sp. z o.o. Inną ważną kwestią do rozwiązania jest uporządkowanie gospodarki odpadami, między innymi poprzez wprowadzanie zasad selektywnej zbiórki odpadów i ich właściwej utylizacji.

Duży wpływ na ochronę środowiska i warunki życia mieszkańców ma również infrastruktura produkcji i przesyłu energii, w tym głównie dystrybucji energii cieplnej. Ogólnie należy stwierdzić, że nie ma większych problemów z dostępem mieszkańców i podmiotów gospodarczych do korzystania z energii elektrycznej i cieplnej. Niemniej jednak, nadal konieczne jest kontynuowanie realizowanych od kilku lat inwestycji modernizacyjnych. W przypadku dostarczania energii elektrycznej, chodzi głównie o przebudowę sieci napowietrznej na kablową, zaś jeżeli chodzi o infrastrukturę energetyki cieplnej, należy przede wszystkim dążyć do zwiększania sprawności wytwarzanej energii cieplnej oraz ograniczania strat w przesyłaniu energii i odbiorze energii, głównie poprzez rozbudowę sieci preizolowanej oraz termomodernizację budynków publicznych. Należy również zadbać o ograniczenie tzw. niskiej emisji poprzez uzupełnienie sieci gazowej oraz wprowadzenie rozwiązań i technologii promujących wykorzystywanie energii cieplnej ze źródeł odnawialnych.

Główne kierunki działań:

W ramach powyższego celu operacyjnego będą realizowane następujące działania / typy projektów:

- inwestycje w infrastrukturę wodno-kanalizacyjną (w szczególności na obszarach intensywnej zabudowy mieszkaniowej),
- konsekwentne rozwijanie uporządkowanej gospodarki odpadami (selektywna zbiórka odpadów, szczególnie w obszarze intensywnej zabudowy, efektywny system zbiórki, wywozu oraz alternatywne metody unieszkodliwiania odpadów, w tym odpadów z zawartością azbestu, rozbudowę istniejącego składowiska odpadów oraz rekultywację wyłączanego z użytkowania składowiska),
- rozbudowa oraz modernizacja infrastruktury przesyłu i dostarczania energii elektrycznej (m.in. poprzez budowę sieci kablowej średniego i niskiego napięcia),
- modernizacja miejskiego systemu ciepłowniczego (m.in. poprzez produkcję energii w skojarzeniu, ograniczenie strat w sieci, termomodernizację budynków użyteczności publicznej, promowanie wykorzystywania odnawialnych źródeł energii, itd.),
- zapobieganie „niskiej emisji” poprzez likwidację lokalnych kotłowni oraz rozbudowę sieci gazowej w mieście.

Możliwe źródła finansowania działań / projektów

W okresie realizacji strategii będzie istniała możliwość wsparcia ww. zadań m.in. z następujących źródeł finansowania:

- *Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego* (infrastruktura wodno-kanalizacyjna, gospodarka odpadami, produkcja i dostarczanie energii, gazyfikacja, odnawialne źródła energii),
- *Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko* (ponadlokalne inwestycje z zakresu gospodarki wodno-ściekowej oraz gospodarki odpadami, produkcja i dystrybucja energii elektrycznej i ciepłej),
- *Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej* (edukacja ekologiczna, usuwanie odpadów z azbestu),
- *Bank Ochrony Środowiska* (usuwanie odpadów niebezpiecznych),
- *Ekofundusz* (ograniczanie "niskiej emisji").
- Inne.

2.3. Zwiększenie atrakcyjności przestrzennej miasta

Przestrzeń i otaczające ludzi środowisko są istotnymi wyznacznikami warunków życia mieszkańców. O jakości otaczającego środowiska decyduje w dużym stopniu prowadzona polityka przestrzenna miasta, oparta na zasadzie racjonalnego wykorzystania przestrzeni miasta oraz uwzględniająca lokalne wartości przyrodnicze i kulturowe, a także najważniejsze potrzeby mieszkańców. Ważnym elementem tej polityki powinno być również stałe podnoszenie jakości przestrzeni publicznych w mieście, między innymi poprzez dbałość o tereny zielone, rehabilitację zabudowy blokowej, czy też rewitalizację terenów zdegradowanych lub cennych pod względem historycznym lub kulturowym. Kształtując strukturę przestrzenną miasta należy w pierwszej kolejności zagospodarować lub rewitalizować te tereny, gdzie już istnieje aktywność gospodarcza i zwarta zabudowa mieszkaniowa. Takie podejście z pewnością ułatwi uzupełnianie podstawowej infrastruktury, ograniczając jednocześnie koszty realizacji tego typu projektów.

Główne kierunki działań:

W ramach powyższego celu operacyjnego będą realizowane następujące działania / typy projektów:

- poprawa ogólnego wizerunku zagospodarowania miasta (między innymi poprzez poprawę planowania architektonicznego, porządkowanie struktury zabudowy w śródmieściu oraz rewitalizację centrum miasta),
- przeciwdziałanie zjawiskom suburbanizacji (tj. rozpraszaniu się zabudowy poza granice miasta), między innymi poprzez racjonalne wykorzystanie istniejących rezerw terenowych w obrębie miasta;
- rewitalizacja istniejących obszarów i obiektów przemysłowych i przystosowanie ich do potrzeb potencjalnych inwestorów (w tym zagospodarowanie pustych budynków),
- racjonalne zagospodarowanie terenów wyznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe (z uwzględnieniem niezbędnej infrastruktury technicznej, społecznej, zagospodarowania otoczenia budynków mieszkalnych, itp.),
- rehabilitacja zabudowy blokowej (w tym modernizacja bloków komunalnych wraz z zagospodarowaniem otoczenia budynków),
- zagospodarowanie i odnowa terenów w dolinach Krzny i Klukówki w kierunku dostosowania ich do pełnienia funkcji turystycznej, rekreacyjnej i wypoczynkowej (utworzenie kąpieliska i terenów plażowych, uruchomienie wypożyczalni sprzętu wodnego, itd.),
- udostępnienie obiektów dziedzictwa kulturowego i zagospodarowanie przestrzeni miejskich z myślą o poprawie ich dostępności dla turystów (rewitalizacja obszarów

centrum miasta, wyznaczenie szlaków turystycznych i restauracja/renowacja materialnych obiektów dziedzictwa kulturowego leżących na tych szlakach, w tym Zespołu Parkowo-Pałacowego Radziwiłłów),

- rozwój bazy sportowo-rekreacyjnej, modernizacja stadionu miejskiego, dokończenie budowy stacji wodnej nad Krzną, budowa zalewu na Krznie, budowa hali widowiskowo-sportowej, budowa toru wrotkarskiego/lodowisko, zagospodarowanie do celów rekreacyjno-wypoczynkowym lasu, Parku Radziwiłłowskiego i Placu Wojska Polskiego),
- rozwój miejskiego systemu ścieżek rowerowych jako ważnego elementu infrastruktury rekreacyjno-sportowej łączącej najbardziej atrakcyjne obszary miasta i okolic (np.: łączących miasto z miejscowościami: Czosnówka, Porosiuki, Roskosz i Witulin),
- dbałość o tereny zielone w obrębie miasta (uporządkowanie miejskich parków i zieleńców, stworzenie nowych, itd.),
- inne.

Możliwe źródła finansowania działań / projektów

W okresie realizacji strategii będzie istniała możliwość wsparcia ww. zadań m.in. z następujących źródeł finansowania:

- *Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego,*
- *Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej (rozwój systemu ścieżek rowerowych łączących ośrodki miejskie w Polsce Wschodniej),*
- *Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (pielęgnacja parków oraz urządzanie nowych terenów zieleni),*
- Inne.

2.4. Poprawa porządku i bezpieczeństwa publicznego w mieście

O atrakcyjności i jakości życia w mieście w coraz większym stopniu decydują takie czynniki jak panujący ład i porządek oraz poziom bezpieczeństwa publicznego. Z przeprowadzonych analiz wynika, że poziom bezpieczeństwa publicznego – mierzony między innymi takimi wskaźnikami jak liczba popełnionych przestępstw, odnotowanych wypadków drogowych, czy też pożarów – jest nieco niższy niż średnie wskaźniki dla województwa i kraju. Dlatego też jednym ze strategicznych kierunków rozwoju miasta powinny być działania w zakresie poprawy porządku i bezpieczeństwa publicznego w mieście, wdrażane w głównej mierze przez Komendy Miejskie Policji i Straży Pożarnej w ramach realizowanych od kilku lat programów. Niezwykle ważną kwestią będzie zapewnienie właściwej współpracy i koordynacji działań pomiędzy służbami policji, straży pożarnej oraz strukturami zarządzania kryzysowego.

Główne kierunki działań:

W ramach powyższego celu operacyjnego będą realizowane następujące działania / typy projektów:

- zwiększenie skuteczności pracy policji oraz innych służb ochrony i bezpieczeństwa publicznego (m.in. poprzez doposażenie Komendy Miejskiej Policji w niezbędny sprzęt i środki, poprawę efektywności pracy służb dzielnicowych, doskonalenie współpracy pomiędzy policją i strażą miejską, wprowadzenie telefonu alarmowego 112, monitoring),
- kontynuacja wdrażania programu „*Bezpieczne miasto*”,
- poprawa funkcjonowania straży pożarnej, między innymi poprzez skuteczne wdrożenie „*Strategii rozwoju ochrony przeciwpożarowej w powiecie bialskim*”

w latach 2007-13, w takich obszarach jak: modernizacja i dostosowanie systemu ratowniczego do współczesnych wymagań, rozwój bazy sprzętowej i logistycznej systemu, przygotowanie kadry podmiotów ratowniczych do realizacji zadań w zmodernizowanym systemie ratowniczym,

- aktywne uczestnictwo miasta w rozwoju Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego (KSRG), w tym: wyposażenie obiektów, zakup niezbędnego sprzętu do prowadzenia akcji ratowniczych oraz usuwania skutków zagrożeń naturalnych i awarii, szkolenie personelu, tworzenie baz danych i zintegrowanych systemów informatycznych, itd.,
- poprawa porządku i stanu sanitarnego miasta (między innymi poprzez: skuteczniejszą egzekucję prawa miejscowego w zakresie utrzymania porządku i czystości na ulicach i posesjach miasta, zapewnienie spokoju i bezpieczeństwa w miejscach publicznych, dbałość o właściwy stan sanitarny placówek oświatowo-wychowawczych,
- wdrażanie programu „Zapobieganie przestępczości oraz ochrony mieszkańców miasta Biała Podlaska”,
- poprawa bezpieczeństwa w zakresie ruchu drogowego,
- ograniczenie przestępstw i wykroczeń oraz zdarzeń szczególnie dokuczliwych społecznie w tym przeciwdziałanie przestępczości i demoralizacji nieletnich,
- wdrożenie systemu ograniczającego zjawisko przemocy w tym przemocy rówieśniczej,
- inne.

Możliwe źródła finansowania działań / projektów

W okresie realizacji strategii będzie istniała możliwość finansowania ww. zadań m.in. z następujących źródeł finansowania:

- *Program Operacyjny Kapitał Ludzki* (modernizacja systemów zarządzania i podnoszenie jakości kadr w administracji rządowej i samorządowej),
- *Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego* (zakup sprzętu i wyposażenia w ramach KSRG),
- *Program Współpracy Transgranicznej ‘Polska – Białoruś - Ukraina’* (współpraca transgraniczna m.in. w zakresie ochrony środowiska i rozwiązywania problemów bezpieczeństwa),
- *Szwajcarski Instrument Finansowy* (bezpieczeństwo publiczne, zwiększenie ochrony wschodnich granic Unii Europejskiej),
- Inne.

PRIORYTET 3:   *PODNIESIENIE JAKOŚCI KAPITAŁU LUDZKIEGO I SPOŁECZNEGO*

3.1.   *Poprawa stanu zdrowia mieszkańców oraz ograniczenie zjawisk wykluczenia społecznego*

Jednym z czynników decydujących o jakości kapitału ludzkiego w mieście jest stan zdrowia mieszkańców oraz występujące problemy społeczne. Pomimo dobrego dostępu mieszkańców do infrastruktury i usług opieki zdrowotnej, poziom zdrowotności mieszkańców jest ciągle niezadawalający. Świadczą o tym ciągle wysokie wskaźniki zachorowalności i umieralności oraz niższa niż w innych miastach średnia wieku życia mieszkańców. Niskim wskaźnikom zdrowotności towarzyszy zbyt wysoki odsetek mieszkańców borykających się z poważnymi problemami społecznymi związanymi głównie z ubóstwem, bezrobociem,

niepełnosprawnością i różnymi formami patologii społecznej. Przekłada się to na duży udział osób korzystających z różnych form pomocy społecznej (około 8% mieszkańców) oraz stanowi poważne obciążenie dla budżetu miasta (około 15% środków przeznaczane jest na pomoc społeczną).

W celu dalszej poprawy wskaźników zdrowotności oraz ograniczania występujących problemów społecznych w ramach niniejszego celu operacyjnego będą realizowane działania ukierunkowane na poprawę stanu zdrowia ludności oraz wzmocnienie procesów integracji społecznej w mieście. Głównym kierunkiem działań będzie wyrównywanie szans osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz pomoc osobom najbardziej dotkniętym tym zjawiskiem. Będzie się to odbywało między innymi w ramach efektywnie prowadzonej polityki społecznej, której podstawy zostały między innymi określone w *Strategii rozwiązywania problemów społecznych miasta Biała Podlaska na lata 2004-2008*.

Główne kierunki działań / typy projektów

W ramach powyższego celu operacyjnego będą realizowane następujące działania / typy projektów:

- edukacja i profilaktyka zdrowotna zachęcająca mieszkańców do zdrowego stylu życia,
- rozwój i modernizacja infrastruktury zdrowotnej poprawiającej dostępność i jakość świadczonych usług medycznych (m.in. poprzez rozbudowę lub modernizację obiektów ochrony zdrowia, wdrażanie systemów zarządzania jakością w placówkach ochrony zdrowia, itd.),
- przeciwdziałanie bezrobociu i aktywizacja lokalnego rynku pracy (wdrażanie aktywnej polityki rynku pracy, wsparcie młodzieży i osób starszych na rynku pracy, ograniczanie długu gotowego bezrobocia, itd.),
- ograniczenie skutków niepełnosprawności (m.in. poprzez poprawę dostępności osób niepełnosprawnych do świadczeń rehabilitacyjnych, usuwanie barier architektonicznych i transportowych, organizację kształcenia dzieci niepełnosprawnych, itd.),
- aktywizacja społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (m.in. poprzez wykorzystanie różnych form aktywnej integracji, w tym rozwój ekonomii społecznej),
- rozwój miejskiego systemu pomocy społecznej (m.in. poprzez wzmocnienie jakości kadr, rozwój i poprawę standardu infrastruktury, rozwój środowiskowych form wsparcia, itd.),
- rozwój budownictwa mieszkaniowego, w tym socjalnego pozwalającego na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych osób najuboższych (m.in. poprzez wydzielenie z zasobów komunalnych lokali socjalnych, rozwój budownictwa czynszowego, itd.),
- kontynuacja wdrażania programów i projektów przewidzianych do realizacji w ramach *Strategii rozwiązywania problemów społecznych miasta Biała Podlaska na lata 2004-2008*,
- opracowanie i realizacja programów profilaktycznych adresowanych do grup wysokiego ryzyka oraz środowisk szczególnie zaniedbanych,
- poprawa opieki medycznej nad dziećmi niepełnosprawnymi poprzez zwiększenie dostępności do świadczeń oraz zwiększanie zakresu świadczeń rehabilitacyjnych
- zapobieganie wypadkom i urazom oraz minimalizowanie ich skutków
- wdrażanie systemu przeciwdziałania przemoc domowej i rówieśniczej pozwalającej na zwiększenie poczucia bezpieczeństwa wśród dzieci i młodzieży szkolnej,
- profilaktyka i rozwiązywanie problemów psychospołecznych dzieci i młodzieży, niedostosowania społecznego i nadpobudliwości

- zbudowanie systemu wsparcia i profilaktyki dla osób z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- inne.

Możliwe źródła finansowania działań / projektów

W okresie realizacji strategii będzie istniała możliwość finansowania ww. zadań m.in. z następujących źródeł:

- *Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego* (infrastruktura ochrony zdrowia i pomocy społecznej, zakup sprzętu medycznego, itd.),
- *Program Operacyjny Kapitał Ludzki* (finansowanie kompleksowych programów zdrowotnych i integracji społecznej, doskonalenie kadr medycznych, wsparcie instytucji pomocy i integracji społecznej, wsparcie ekonomii społecznej)
- *Program Współpracy Transgranicznej 'Polska - Białoruś - Ukraina'* (współpraca transgraniczna m.in. w zakresie ochrony zdrowia i pomocy społecznej),
- *Szwajcarski Instrument Finansowy* (profilaktyka i kampanie promocji zdrowia, usprawnienie systemów pomocy społecznej)
- *Inne.*

3.2. Podniesienie poziomu wykształcenia i wiedzy mieszkańców miasta

Poziom wykształcenia mieszkańców miasta jest dość wysoki w porównaniu ze średnimi wskaźnikami dla województwa i kraju. W celu dalszej poprawy wskaźników wykształcenia mieszkańców należy zwrócić szczególną uwagę na jakość kształcenia oraz na dostosowanie kierunków kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy. Podnoszenie poziomu wiedzy mieszkańców powinno odbywać się na wszystkich poziomach edukacji i obejmować zarówno proces kształcenia w systemie szkolnym, jak i pozaszkolnym. Szczególna rola w tym zakresie powinna przypaść rozwojowi edukacji ustawicznej, która zintegrowana z tradycyjnym systemem kształcenia, powinna być skutecznym narzędziem odnawiania kwalifikacji i wiedzy mieszkańców. Podjęte działania powinny być nakierowane nie tylko na rozwój infrastruktury edukacyjnej i sportowej, ale również dotyczyć szerokiej problematyki jakości kształcenia i wsparcia młodzieży (w tym młodzieży znajdującej się w trudnej sytuacji materialnej oraz młodzieży najbardziej uzdolnionej).

Główne kierunki działań / typy projektów

W ramach powyższego celu operacyjnego będą realizowane następujące działania / typy projektów:

- dostosowanie infrastruktury edukacyjnej i sportowej do zmieniających się standardów i potrzeb, w tym zachodzących trendów demograficznych (budowa nowych obiektów edukacyjno-sportowych, modernizacja istniejącej infrastruktury, wyposażenie i dostosowanie bazy sportowej do wymaganych standardów, itd.),
- podnoszenie jakości kształcenia w szkołach (doskonalenie kadr nauczycielskich, wyposażenie szkół w niezbędny sprzęt i pomoce dydaktyczne, wymiana młodzieży i współpraca międzynarodowa szkół, organizowanie zajęć pozalekcyjnych, których celem jest pogłębienie zainteresowań uczniów, w tym nauka języków obcych, nauka korzystania z zasobów i możliwości jakie daje dostęp do infrastruktury teleinformatycznej, itd.),
- wspieranie edukacji przedszkolnej (rozwój alternatywnych form edukacji przedszkolnej z wykorzystaniem istniejącej bazy oświatowej i kulturalnej, promocja edukacji przedszkolnej wśród mieszkańców, itd.),

- wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży (zajęcia wyrównawcze, zasiłki dla rodzin najuboższych, systemy stypendialne dla młodzieży, itd.),
- rozwój sprawnych mechanizmów integrujących kształcenie z wychowaniem (zaspokajanie potrzeb rozwojowych wychowanków, kształtowanie uzdolnień dzieci i młodzieży, racjonalne wykorzystywanie wolnego czasu, kształtowanie aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym),
- promocja różnych form edukacji pozaszkolnej z wykorzystaniem istniejącej bazy edukacyjnej, w tym szkół wyższych (w tym kształcenie ustawiczne osób starszych, organizowanie szkoleń przekwalifikujących, edukacja na odległość, itd.),
- rozwój alternatywnych form spędzania wolnego czasu organizowanych w szkołach i formach pozaszkolnych,
- inne.

Możliwe źródła finansowania działań / projektów

- *Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego* (infrastruktura edukacyjna i sportowa, współpraca międzynarodowa szkół),
- *Program Operacyjny Kapitał Ludzki* (doskonalenie kadr nauczycielskich, edukacja przedszkolna, rozwój szkolnictwa zawodowego, systemy stypendialne dla młodzieży, współpraca międzynarodowa w zakresie edukacji, itd.),
- *Program Wspólnotowy „Uczenie się przez całe życie”* (współpraca szkół oraz rozwój różnych form szkolnictwa zawodowego),
- *Program Wspólnotowy „Młodzież w działaniu”* (współpraca międzynarodowa szkół, nauka języków obcych),
- *Program Współpracy Transgranicznej ‘Polska – Białoruś - Ukraina’* (współpraca transgraniczna m.in. w zakresie kształcenia i edukacji),
- *Inne.*

3.3. *Rozwój kultury i aktywności społecznej mieszkańców*

O rozwoju miasta w coraz w większym stopniu decydują również takie czynniki jak kultura i kapitał społeczny. Dla turystów i inwestorów kultura jest kluczowym składnikiem kształtującym atrakcyjność miasta, zaś dla mieszkańców stanowi ważny element tożsamości z miejscem zamieszkania. Kultura pozwala na kształtowanie postaw i zachowań ludzkich. Jest nieodłącznym elementem procesu kształcenia ludzi. Lokalne tradycje kulturowe i instytucje je promujące stanowią ponadto ważny zasób rozwoju sektora usług turystycznych. Z kolei kapitał społeczny to przede wszystkim więzi międzyludzkie, stopień zaufania między nimi, a także umiejętność i chęć współdziałania. Wysoki poziom kultury i kapitału społecznego wpływa na jakość rządzenia w gminie, wyzwala wśród ludzi kreatywność i przedsiębiorczość, a także przyczynia się do ograniczenia patologii i wykluczenia społecznego.

Z przeprowadzonych analiz wynika, że miasto już dysponuje znacznymi zasobami kapitału kulturowego i społecznego. Świadczą o tym między innymi aktywnie działające instytucje kultury, duża ilość imprez kulturalnych organizowanych na terenie miasta oraz stosunkowo wysoka aktywność społeczna mieszkańców, czego przejawem jest spora liczba działających organizacji pozarządowych, czy też funkcjonowanie prasy lokalnej. Należy zatem dążyć do dalszej aktywizacji kulturalnej mieszkańców i integrowania społeczności lokalnej miasta. W dłuższej perspektywie działania podjęte w tym kierunku powinny doprowadzić do zbudowania silnych podstaw społeczeństwa obywatelskiego oraz przyczynić się do wzrostu konkurencyjności miasta i jego atrakcyjności turystycznej.

Głównym celem działań realizowanych przez miasto Biała Podlaska w dziedzinie kultury powinno być przede wszystkim umożliwienie mieszkańcom szerokiego dostępu do dóbr i usług kultury. Powinno to się odbywać przede wszystkim poprzez tworzenie optymalnych warunków organizacyjno-prawnych do poprawy jakości funkcjonowania instytucji kultury oraz do usprawnienia mecenatu nad najważniejszymi dziedzinami aktywności twórczej, artystycznej i kulturalnej miasta. Równolegle należy dążyć do skutecznej ochrony materialnego i niematerialnego dziedzictwa kultury oraz umacniania poczucia lokalnej i regionalnej tożsamości kulturowej miasta i jego mieszkańców.

Główne kierunki działań / typy projektów

W ramach powyższego celu operacyjnego będą realizowane następujące działania / typy projektów:

- rozwój instytucji kultury (modernizacja infrastruktury, doposażenie w niezbędny sprzęt, wspieranie najważniejszych imprez kulturalnych, wspieranie amatorskiego ruchu artystycznego, itd.),
- przystosowanie wybranych obiektów na potrzeby organizacji dużych imprez kulturalnych,
- wykorzystanie materialnych i niematerialnych składników dziedzictwa kulturowego miasta i powiatu do kultywowania tradycji ludowych i przekształcania ich w produkt turystyczny (w tym Parku Radziwiłłów wraz z zabytkami),
- bliska współpraca placówek kulturalnych z organizacjami pozarządowymi w realizacji wspólnych projektów i imprez (udostępnianie sal i sprzętu, wspólna promocja, itd.),
- aktywne wspieranie partnerstw i inicjatyw oddolnych na rzecz rozwoju miasta i okolic (formalnych i nieformalnych, w tym tych powstałych w ramach *Inicjatywy Leader*),
- zwiększenie potencjału instytucji pozarządowych oraz rozwój różnych form społeczeństwa obywatelskiego (m.in. poprzez inkubowanie nowopowstających organizacji oraz rozwój organizacji parasolowych),
- renowacja i rewitalizacja obiektów zabytkowych na terenie miasta,
- wspieranie wolontariatu oraz różnych form aktywności społecznej,
- pobudzanie świadomości mieszkańców wokół najważniejszych problemów rozwoju miasta (ekologia, zdrowie i bezpieczeństwo, przedsiębiorczość, integracja europejska, itd.),
- inne.

Możliwe źródła finansowania działań / projektów

W okresie realizacji strategii będzie istniała możliwość finansowania ww. zadań m.in. z następujących źródeł:

- *Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego* (infrastruktura kulturalna, promocja kultury),
- *Program Operacyjny Kapitał Ludzki* (partnerstwa lokalne, kształtowanie postaw społecznych, wsparcie organizacji pozarządowych, ekonomia społeczna, itd.),
- *Program Współpracy Transgranicznej 'Polska – Białoruś - Ukraina'* (współpraca transgraniczna m.in. w zakresie kultury i rozwoju inicjatyw lokalnych, itd.),
- *Program Wspólnotowy Kultura 2007* (wymiana doświadczeń w zakresie szeroko pojętej kultury europejskiej),
- *Program Wspólnotowy Europa dla Obywateli* (promowanie idei europejskiego społeczeństwa obywatelskiego),
- Inne.

PRIORYTET 4: WZMOCNIENIE RANGI MIASTA JAKO PONADREGIONALNEGO OŚRODKA ROZWOJU

4.1. Zwiększenie dostępności komunikacyjnej miasta

Dostępność komunikacyjna miasta oraz system powiązań z otaczającym obszarem i innymi ośrodkami miejskimi determinują w dużym stopniu rozwój danego miasta. Z przeprowadzonych analiz wynika, że miasto Biała Podlaska ma realne szanse na poprawę swojej dostępności komunikacyjnej, głównie dzięki planowanej budowie autostrady A2 oraz modernizacji linii kolejowej E20, wchodzących w skład II Paneuropejskiego Korytarza Transportowego (Paryż – Berlin – Warszawa – Terespol – Mińsk – Moskwa). Innym ważnym kierunkiem działań powinna być poprawa dostępności drogowej miasta w układzie północ-południe, między innymi poprzez modernizację dróg wojewódzkich nr 811 (Biała Podlaska – Sarnaki i dalej drogą S19 w kierunku Białegostoku) oraz 812 (Biała Podlaska – Włodawa – Chełm – Krasnystaw i dalej drogą S17 do Zamościa). Miasto powinno również zabiegać o poprawę swojej dostępności komunikacyjnej drogą lotniczą, między innymi poprzez odpowiednie wykorzystanie infrastruktury po byłym lotnisku wojskowym.

Główne kierunki działań / typy projektów

W ramach powyższego celu operacyjnego będą realizowane następujące działania / typy projektów:

- wsparcie działań na rzecz pomyślnej realizacji kluczowych dla miasta inwestycji drogowych (autostrada A2, drogi wojewódzkie nr 811 i 812),
- wykorzystanie istniejącej infrastruktury lotniska wojskowego do obsługi ruchu towarowego i osobowego (uruchomienie towarowego portu lotniczego),
- aktywne włączenie się miasta w budowę wojewódzkiej i ponadregionalnej sieci szerokopasmowej dostępu do Internetu,
- inne.

Możliwe źródła finansowania działań / projektów

W okresie realizacji strategii będzie istniała możliwość finansowania ww. zadań m.in. z następujących źródeł:

- *Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego* (rozbudowa regionalnego układu transportowego),
- *Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej* (modernizacja dróg wojewódzkich, rozwój infrastruktury szerokopasmowego Internetu),
- *Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko* (budowa autostrady A2),
- Inne.

4.2. Rozwój ponadregionalnych funkcji miasta

Rozwój ponadregionalnych funkcji miasta powinien być jednym z istotnych wyróżników pozycji konkurencyjnej miasta w województwie i Polsce Wschodniej. Dzięki przygranicznemu położeniu na zewnętrznych granicach Unii Europejskiej oraz dostępności do międzynarodowych szlaków komunikacyjnych, miasto Biała Podlaska może stać się swoistą *'bramą wjazdową'*, obsługującą ruch pasażerski i towarowy z Europy Zachodniej na Wschód i odwrotnie. Aby jednak tak się stało miasto powinno dążyć do stworzenia odpowiedniej bazy i zaplecza kadrowego do świadczenia specjalistycznych usług w zakresie obsługi handlu międzynarodowego i kontaktów transgranicznych. Chodzi tu głównie o rozwój usług w takich dziedzinach jak: logistyka, spedycja, transport, bankowość,

doradztwo biznesowe, itd. Oprócz rozwoju sektora wyspecjalizowanych usług należy również dążyć do stworzenia odpowiedniej bazy pozwalającej na wykreowanie ponadregionalnych funkcji miasta w takich obszarach jak: specjalistyczne kształcenie kadr, obsługa turystyki przy granicznej i transgranicznej oraz rozwój nowych form komunikowania się i współpracy międzynarodowej.

Główne kierunki działań / typy projektów

W ramach powyższego celu operacyjnego będą realizowane następujące działania / typy projektów:

- współdziałanie z władzami centralnymi i wojewódzkimi w zakresie poprawy funkcjonowania infrastruktury granicznej (infrastruktura przejść granicznych, jakość obsługi, standardy bezpieczeństwa i kontroli, itd.),
- udrożnienie systemu komunikacji z Brześciem, między innymi poprzez bliską współpracę z instytucjami obsługującymi ruch osobowy i towarowy na pobliskich przejściach granicznych (konsulaty, izba celna, straż graniczna, służby fitosanitarne, itd.) oraz podjęcie inicjatyw na rzecz uruchomienia uproszczonego ruchu transgranicznego,
- specjalizacja miasta w zakresie rozwoju sektora usług związanych z obsługą handlu ze Wschodem (m.in. takich branż jak: logistyka, transport, spedycja, bankowość, ubezpieczenia, itd.),
- wsparcie działań na rzecz utworzenia centrum logistycznego w Małaszewiczach (wyposażenie centrum w niezbędną infrastrukturę, dywersyfikacja usług, itd.),
- uruchomienie centrum informacji i kompetencji w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej na Wschodzie,
- rozwój usług turystycznych o znaczeniu ponadregionalnym (rozwój bazy turystycznej i jej promocja, tworzenie produktów turystycznych na bazie miasta i powiatu, rozwój instytucji wspierających turystykę, w tym Centrum Informacji Turystycznej, itd.)
- dostosowanie kierunków kształcenia zawodowego w mieście (na poziomie średnim i wyższym) do potrzeb rozwijanych usług specjalistycznych (szczególnie w zakresie transportu, logistyki, turystyki transgranicznej),
- specjalizacja miasta w edukacji studentów przybywających z Białorusi i Ukrainy na potrzeby lokalnego i europejskiego rynku pracy,
- wzmocnienie funkcji miasta jako centrum kulturalno-edukacyjnego regionu, poprzez organizację imprez o znaczeniu ponadregionalnym i promocji produktów regionalnych („Podlaska Jesień Teatralna”, „Biała Blues”, „Jarmark Św. Michała”, „Podlaski Jarmark Folkloru”, „Skarby Kultury Podlasia”)
- inne.

Możliwe źródła finansowania działań / projektów

W okresie realizacji strategii będzie istniała możliwość finansowania ww. zadań m.in. z następujących źródeł:

- *Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego* (rozwój terenów inwestycyjnych, w tym centrów logistycznych, dotacje inwestycyjne dla przedsiębiorstw, rozwój infrastruktury i produktów turystycznych),
- *Program Operacyjny Kapitał Ludzki* (wzmocnienie potencjału dydaktycznego uczelni wyższych, dostosowanie kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy),
- *Program Współpracy Transgranicznej ‘Polska - Białoruś - Ukraina’* (projekty w zakresie poprawy funkcjonowania przejść granicznych, rozwój turystyki transgranicznej, rozwój instytucji transgranicznych w zakresie obsługi biznesu),
- *Fundusz Schengen* (zarządzanie zewnętrznymi granicami Unii Europejskiej),

- *Szwajcarski Instrument Finansowy* (ochrona zewnętrznych granic Unii Europejskiej),
- Inne.

4.3. Aktywna promocja oraz rozwój współpracy międzynarodowej miasta

Promocja i współpraca międzynarodowa miasta może być jednym z kluczowych instrumentów budowania ponadregionalnej pozycji Białej Podlaskiej w kraju i za granicą. Promocja, ukierunkowana na pokazanie głównych atutów miasta, powinna być skierowana do konkretnych odbiorców (turystów, inwestorów, mieszkańców Polski, itd.). Działania promocyjne powinny być prowadzone z wykorzystaniem różnych technik i narzędzi. Oprócz broszur informacyjno-promocyjnych oraz aktualnej strony internetowej, należy również wykorzystać różnego rodzaju imprezy i wydarzenia organizowane w kraju i za granicą.

Nieodłącznym elementem działań promocyjnych powinien być wszechstronny rozwój współpracy międzynarodowej miasta z odpowiednimi partnerami z krajów Unii Europejskiej oraz Białorusi, Ukrainy i Rosji. Dobrze zorganizowana i prowadzona współpraca międzynarodowa może być nie tylko doskonałym narzędziem promocyjnym dla miasta, ale również może korzystnie wpływać na jakość rządzenia oraz wzrost wiedzy i świadomości mieszkańców w różnych aspektach życia społeczno-gospodarczego. Dzięki aktywnej współpracy międzynarodowej możliwy jest transfer wiedzy i dobrych praktyk, a także rozszerzają się możliwości uzyskania dodatkowych środków na rozwój społeczności lokalnej.

Biała Podlaska – z racji swego przygranicznego położenia – powinna w szczególności sposobem zadbać o wszechstronny rozwój kontaktów społecznych i gospodarczych z Ukrainą, Rosją i Białorusią. Współpraca transgraniczna miasta powinna być rozwijana w możliwie pełnym zakresie, z wykorzystaniem szerokiego wachlarza instrumentów dostępnych m.in. ramach Europejskiego Instrumentu Partnerstwa i Sąsiedztwa i realizowanego na terenie województw Polski Wschodniej *Programu Współpracy Transgranicznej 'Polska – Białoruś - Ukraina'*. Szczególnie należy zwrócić uwagę na rozwój kontaktów gospodarczych z partnerami z Ukrainy i Białorusi. Będzie to możliwe poprzez wspieranie bezpośrednich kontaktów pomiędzy przedsiębiorcami, jak również pośrednio w ramach rozwijanej na terenie miasta i powiatu infrastruktury otoczenia biznesu i jej stopniowej specjalizacji w zakresie obsługi kontaktów transgranicznych. Instytucją wspomagającą rozwój kontaktów gospodarczych miasta powinien być Euroregion Bug, który w najbliższych latach będzie dysponował znacznymi środkami finansowymi na budowanie potencjału instytucjonalnego w zakresie współpracy gospodarczej pomiędzy Polską, Ukrainą i Białorusią.

Główne kierunki działań / typy projektów

W ramach powyższego celu operacyjnego będą realizowane następujące działania / typy projektów:

- aktywna promocja miasta w kraju i za granicą, w szczególności w zakresie gospodarki, edukacji, kultury i turystyki (w tym promocja miasta przez pryzmat oferty edukacyjnej uczelni wyższych (opracowanie i wdrożenie programu „*Studiuj w Białej Podlaskiej*”),
- promocja gospodarcza miasta (organizowanie wspólnie z przedsiębiorstwami i instytucjami zrieczającymi biznes wspólnych imprez promocyjnych w kraju i za granicą),
- rozwijanie współpracy międzynarodowej miasta z miastami partnerskimi w krajach Unii Europejskiej (w szczególności w zakresie kultury i wymiany młodzieży szkolnej),
- organizowanie i wspieranie imprez przyczyniających się do rozwoju współpracy transgranicznej przedsiębiorców z terenu miasta i powiatu (misje gospodarcze, imprezy targowo-wystawiennicze, seminaria i konferencje, itd.),

- wspieranie struktur instytucjonalnych wspomagających rozwój współpracy przygranicznej przedsiębiorstw (punkty informacyjne, transgraniczne centra obsługi inwestorów, rozwój wspólnych instytucji szkoleniowo-doradczych, itd.),
- rozwój zinstytucjonalizowanych form współpracy transgranicznej (systemy wymiany informacji, planowanie strategiczne, technologie komunikacyjne i informacyjne, itd.),
- podejmowanie transgranicznych działań w zakresie ochrony środowiska (w tym ochrona wód rzeki Bug, monitoring środowiska i przeciwdziałanie zagrożeniom, między innymi poprzez bliskie współdziałanie służb ratowniczych),
- współpraca miasta i powiatu w zakresie tworzenia wspólnej transgranicznej infrastruktury komunikacyjnej (w tym drogi i mosty, ścieżki rowerowe, lokalne przejścia graniczne, itd.),
- wspieranie inicjatyw społeczności lokalnych (transgraniczna współpraca szkół, kultywowanie różnorodności kulturowej, rozwój społeczeństwa obywatelskiego i wspólnot lokalnych),
- inne

Możliwe źródła finansowania działań / projektów

W okresie realizacji strategii będzie istniała możliwość finansowania ww. zadań m.in. z następujących środków publicznych:

- *Program Współpracy Transgranicznej 'Polska – Białoruś - Ukraina'* (większość opisanych powyżej działań),
- *Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego* (promocja i rozwój współpracy międzynarodowej miasta z partnerami z krajów Unii Europejskiej),
- *Program Rozwoju Polski Wschodniej (promocja gospodarcza miasta w układzie Polski Wschodniej)*,
- *Inne.*

5. SYSTEM WDRAŻANIA I FINANSOWANIA STRATEGII

W strategii założono podejście holistyczne. Oznacza to, że proponując cele i kierunki działań skupiono się nie tylko na realizacji zadań samorządu, ale uwzględniono szeroko pojętą perspektywę rozwoju, wynikającą chociażby z uwarunkowań zewnętrznych. Na rozwój miasta Biała Podlaska wpływ mają również, a może przede wszystkim, zachowania przedsiębiorców, mieszkańców, a także działalność organizacji pozarządowych i instytucji publicznych będących poza kompetencjami władz miasta.

Jeśli chodzi o kompetencje samorządu gminnego zaproponowane kierunki działań będą miały swoje odzwierciedlenie w projektach ujętych w Wieloletnim Planie Inwestycyjnym. Są to projekty najważniejsze z punktu widzenia rozwoju miasta, których realizacja warunkuje osiągnięcie celów założonych w strategii. Projekty te będą realizowane przez Urząd Miasta bądź jednostki mu podległe przy użyciu środków własnych lub z wykorzystaniem dostępnych środków zewnętrznych.

Osiągnięcie założonych celów będzie w dużej mierze uzależnione od tego, czy inne podmioty (przedsiębiorstwa, organizacje pozarządowe, mieszkańcy) zechcą włączyć się w nurt zaproponowany w niniejszej Strategii. Zakłada się, że zaproponowane cele odpowiadają potrzebom i aspiracjom rozwojowym Białej Podlaskiej, a także, że w procesie konsultacji społecznych osiągnięta została ich społeczna akceptacja. Dla przyspieszenia tych działań

i zachęcenia innych podmiotów do respektowania założeń strategii Urząd Miasta będzie udzielał wsparcia szkoleniowego i informacyjnego podmiotom, których projekty będą wpisywać się w założenia strategii.

Ze względu na wielość podmiotów będących realizatorami założeń Strategii konieczne jest wprowadzenie mechanizmu koordynacyjnego. Zadanie to należy do Urzędu Miasta Biała Podlaska i będzie polegało na:

- zbieraniu i przekazywaniu partnerom społecznym i gospodarczym (potencjalnym beneficjentom) informacji o dostępnych źródłach finansowania zewnętrznego (kierowanie potencjalnych beneficjentów do odpowiednich instytucji i programów),
- synchronizowaniu procesów planowania przestrzennego z zapisami strategii,
- ścisłej współpracy z jednostkami odpowiedzialnymi za przygotowanie i realizację zadań inwestycyjnych,
- wydawaniu jednostkom ubiegającym się o środki zewnętrzne opinii o zgodności planowanej inwestycji / projektu z zapisami strategii (w przypadku gdy taka opinia jest wymagana),
- inicjowaniu i koordynacji opracowania średniookresowych dokumentów planistycznych,
- informowaniu społeczności lokalnej o istnieniu strategii i obranych kierunkach rozwoju, postępach i efektach wdrażania strategii (media, broszury),
- dokonywaniu koniecznych modyfikacji i zmian wynikających ze zmieniających się uwarunkowań zewnętrznych i sytuacji wewnętrznej gminy.

GŁÓWNE INSTYTUCJE I PODMIOTY ZAANGAŻOWANE WE WDRAŻANIE STRATEGII

Główną **instytucją odpowiedzialną** za wdrożenie strategii jest Prezydent wraz z podległym mu Urzędem Miasta. Prezydent odpowiada za ogólną koordynację procesu wdrażania i monitorowania strategii. W szczególności odpowiedzialny jest za przygotowanie i wdrożenie projektów wynikających z Wieloletniego Planu Inwestycyjnego.

Instytucjami wspomagającymi Urząd Miasta w procesie wdrażania strategii są:

- Rada Miasta, która powinna zadbać o promocję i właściwe zrozumienie strategii wśród społeczności lokalnej,
- Placówki szkolne (szczególnie ważna rola nauczycieli jako liderów lokalnych),
- Inne jednostki podległe Urzędowi Miasta (np. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Miejski Ośrodek Kultury, itd.),
- Kościoły i związki wyznaniowe,
- Organizacje pozarządowe działające na terenie gminy,
- Organizacje Samorządu Gospodarczego,
- Inne.

Instytucje partnerskie, zarządzające określonymi instrumentami i programami, w ramach których będą finansowane niektóre działania wynikające ze strategii, w tym:

- Urząd Marszałkowski (jako instytucja zarządzająca RPO WL oraz pośrednicząca dla części działań w ramach PO KL);
- Starostwo Powiatowe w Białej Podlaskiej (jako instytucja realizująca projekty będące w kompetencjach powiatu a realizowane na obszarze miasta);
- Powiatowy Urząd Pracy w Białej Podlaskiej;
- Powiatowy Oddział Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa;

- Lokalna Agencja Rozwoju;
- Inne.

Do ważnych podmiotów, które w istotny sposób będą przyczyniać się do realizacji celów strategii, należy również zaliczyć **docelowe grupy beneficjentów pomocy**, w tym przede wszystkim:

- przedsiębiorcy i ich związki,
- organizacje pozarządowe,
- bezrobotni,
- osoby podnoszące swoje kwalifikacje.

ŚRODKI NIEZBĘDNE NA REALIZACJĘ STRATEGII

Zapotrzebowanie na najważniejsze zadania ujęte w Wieloletnim Planie Inwestycyjnym, planowane do realizacji w latach 2008-2013 ocenia się na ponad **XXX mln zł**. Poza tym samorząd gminny i jednostki podległe będą również realizować projekty nieinwestycyjne, związane z rozwojem zasobów ludzkich (edukacja, kultura, integracja społeczna, ochrona zdrowia) oraz działaniami administracji publicznej (w tym promocja i współpraca międzynarodowa miasta).

Biorąc pod uwagę średnie wydatki inwestycyjne miasta w ostatnich latach można stwierdzić, że o ile poziom dochodów nie zwiększy się, a poziom wydatków tzw. „sztywnych” nie będzie się obniżał, środki własne będą niewystarczające do zrealizowania założonych celów. W związku z tym konieczne będzie aktywne pozyskiwanie środków zewnętrznych.

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA STRATEGII

Głównymi źródłami finansowania strategii będą:

- budżet miasta,
- zewnętrzne środki publiczne (dostępne przede wszystkim w ramach programów finansowanych z Unii Europejskiej,
- środki z sektora prywatnego (np. w ramach projektów partnerstwa publiczno-prywatnego).

Możliwości finansowania strategii z budżetu miasta są dosyć ograniczone. Z przeprowadzonych analiz wynika, że rocznie ok. 15% budżetu przeznacza się na zadania inwestycyjne. Przy obecnym poziomie dochodów, kształtującym się na poziomie około 151 mln zł, są to środki rzędu 23 mln złotych. Zakładając, że dochody budżetu miasta będą rosły w ciągu najbliższych lat w podobnym tempie jak do tej pory (czyli około 4,5% rocznie) i miasto będzie przeznaczało minimum 10% dochodów na zadania inwestycyjne, szacuje się, że Biała Podlaska w latach 2008-2015 może dysponować łącznie środkami inwestycyjnymi na poziomie około **168 mln zł**.

Tabela 28. Projekcja dochodów i wydatków inwestycyjnych miasta latach 2008-15 (w mln zł)

Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Razem
Dochody ogółem	178,9	186,95	195,36	204,15	213,34	222,94	232,97	243,45	1 678,1
Wydatki inwestycyjne	17,89	18,70	19,54	20,42	21,33	22,29	23,30	24,35	167,82

Dostępne środki inwestycyjne gminy powinny być wykorzystywane przede wszystkim na zapewnienie współfinansowania projektów realizowanych ze środków Unii Europejskiej.

Zakłada się, że w latach 2007-2015 wartość środków unijnych przypadających na 1 mieszkańca miasta Lubelszczyzny może wynieść nawet 6100 zł. Dla miasta Biała Podlaska oznaczałoby to napływ w ciągu najbliższych siedmiu lat środków na poziomie około 354 mln zł (rocznie około 50 mln zł). Należy jednak pamiętać, że nie wszystkie środki będą trafiały do budżetu miasta. Znaczna ich część będzie trafiała bezpośrednio do beneficjentów realizujących konkretne projekty (przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, itd.).

Tabela 29. Najważniejsze źródła finansowania rozwoju gmin miejskich w latach 2007-15

Lp.	Nazwa programu	Instytucja zarządzająca	Szacowana alokacja na województwo (w mln zł)*	Szacowana alokacja na miasta (w mln zł)
1.	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego (RPO WL)	Urząd Marszałkowski	4 393	2460 (56%)
2.	Program Operacyjny Kapitał Ludzki (PO KL)	Ministerstwo Rozwoju Regionalnego / Urząd Marszałkowski	1 946	1751 (70%)
3.	Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej (PO RPW)	Ministerstwo Rozwoju Regionalnego / Polska Agencja Wspierania Przedsiębiorczości	1 919	1871 (97,5%)
4.	Program Współpracy Transgranicznej „Polska Białoruś Ukraina”	Ministerstwo Rozwoju Regionalnego	74	59,2 (80%)
RAZEM			8 332	6 141,2 (74%) 6100 zł/ per capita

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych Ministerstwa Rozwoju Regionalnego

Oprócz funduszy unijnych, będą również istniały inne możliwości finansowania rozwoju zadań na terenie miasta, w tym między innymi środki w ramach:

- Ekofunduszu,
- Szwajcarskiego Instrumentu Finansowego,
- Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Banku Gospodarstwa Krajowego (Fundusz Poręczeń Unijnych, Fundusz Rozwoju Inwestycji Komunalnych, itd.)
- Banku Ochrony Środowiska (preferencyjne pożyczki na projekty w zakresie ekologii),
- Funduszu Pracy,
- Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON),

- Inne.

SYSTEM MONITOROWANIA I OCENY REALIZACJI STRATEGII

Monitorowanie jest ważnym elementem zarządzania strategicznego. Pozwala ono na gromadzenie informacji o postępach wdrażania strategii. Stanowi jednocześnie system „wczesnego ostrzegania” pokazując, które z celów nie są realizowane lub są realizowane w niewielkim zakresie. W takiej sytuacji samorząd może podjąć decyzję o zaproponowaniu mechanizmów wspomagających (np. wprowadzenie ulg podatkowych dla zdynamizowania inwestycji sektora przedsiębiorstw) lub weryfikacji celów, które mogły się zdezaktualizować. Dane z monitoringu służą do oceny skuteczności realizowanych działań i pozwalają na bardziej efektywne wydatkowanie środków publicznych.

Zakłada się, że wydział odpowiedzialny za koordynację działań związanych ze strategią będzie również prowadził jej monitoring. Ocena postępów we wdrażaniu strategii będzie dokonywana w cyklu rocznym i będzie bazowała na zestawie bazowych wskaźników. Poniżej zaprezentowano wybrane rodzaje wskaźników, dostosowując ich charakter do rodzaju monitorowanego celu. Wyniki oceny będą prezentowane w postaci krótkiego raportu.

a) cele strategiczne:

Nazwa celu	Rodzaj wskaźnika
1. Zwiększenie efektywności lokalnej gospodarki	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w mieście ▪ Wielkość dochodów gminy z tytułu udziału w podatku od osób prawnych ▪ Liczba pracujących
2. Poprawa warunków życia mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Przeciętne dalsze trwanie życia mieszkańców miasta ▪ Stopień zadowolenia z życia mieszkańców ▪ Syntetyczny wskaźnik jakości życia w mieście
3. Podniesienie jakości kapitału ludzkiego i społecznego w mieście	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Odsetek osób z wyższym wykształceniem ▪ Liczba działających organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców
4. Wzmocnienie rangi miasta jako ponadregionalnego ośrodka rozwoju	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ranga miasta w dokumentach planistycznych kraju i województwa ▪ Lokata miasta w rankingach krajowych i regionalnych

b) cele operacyjne:

Nazwa celu	Rodzaj wskaźnika
1.1. Tworzenie sprzyjających warunków do rozwoju przedsiębiorczości	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na 1000 mieszkańców ▪ Liczba instytucji otoczenia biznesu działających w mieście ▪ Wielkość wsparcia pozyskanego przez przedsiębiorców z dotacji unijnych

1.2. Wspieranie powiązań pomiędzy sferą naukowo-edukacyjną i gospodarczą	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba podmiotów / instytucji zajmujących się transferem wiedzy i innowacji z uczelni do przedsiębiorstw ▪ Liczba przedsiębiorstw współpracujących z uczelniami wyższymi funkcjonującymi w mieście ▪ Liczba porozumień zawartych pomiędzy uczelniami i przedsiębiorstwami w zakresie kształcenia i doskonalenia kadr
1.3. Stymulowanie napływu inwestycji zewnętrznych	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Stopa podatku od nieruchomości ▪ Powierzchnia dostępnych terenów inwestycyjnych ▪ Liczba firm, które ulokowały się na utworzonych terenach inwestycyjnych ▪ Liczba podmiotów zewnętrznych, które zainwestowały na terenie miasta ▪ Wartość kapitału zainwestowanego przez podmioty zewnętrzne
1.4. Zwiększenie dostępu do Internetu i usług elektronicznych	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba ogólnodostępnych punktów dostępu do Internetu ▪ Odsetek gospodarstw domowych z dostępem do Internetu ▪ Odsetek spraw w urzędzie załatwianych drogą elektroniczną ▪ Odsetek firm wykorzystujących Internet w bieżącej działalności (posiadanie strony internetowej, posługiwanie się pocztą elektroniczną)
1.5. Poprawa jakości rządzenia w mieście	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wielkość środków zewnętrznych pozyskanych na realizację zadań własnych miasta ▪ Liczba instytucji publicznych posiadających certyfikat zarządzania jakością ▪ Odsetek aktów prawa miejscowego oraz decyzji administracyjnych uchylonych przez instytucje kontrolne
2.1. Usprawnienie systemu komunikacji w mieście	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Udział dróg twardych w drogach ogółem ▪ Średni czas dojazdu od granic do centrum miasta ▪ Liczba wypadków i kolizji w mieście ▪ Powierzchnia obszaru miasta obsługiwana przez transport publiczny ▪ Udział transportu publicznego w przewozach pasażerów ogółem
2.3. Poprawa funkcjonowania miejskiej infrastruktury ochrony środowiska i zaopatrzenia w energię	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Poziom zwodociągowania i skanalizowania gminy ▪ Odsetek osób korzystających z sieci gazowej ▪ Ilość odpadów podlegających segregacji (lub procent ludności objętej selektywną zbiórką śmieci) ▪ Średnie zużycie energii elektrycznej i ciepłej na 1 mieszkańca ▪ Udział energetycznej sieci kablowej w długości ogólnej sieci
2.3. Zwiększenie atrakcyjności przestrzennej miasta	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (w tym terenów poprzemysłowych, centrum miasta, dolin rzecznych, itd.) ▪ Powierzchnia terenów zielonych ▪ Długość ścieżek rowerowych w mieście
2.4. Poprawa porządku i bezpieczeństwa publicznego w mieście	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba popełnionych i wykrytych przestępstw w mieście ▪ Liczba odnotowanych pożarów na terenie miasta
3.1. Poprawa stanu zdrowia mieszkańców w oraz ograniczenie zjawisk wykluczenia społecznego	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Udział środków w budżecie miasta przeznaczanych na opiekę zdrowotną i pomoc społeczną ▪ Średni czas oczekiwania na usługę specjalistyczną w placówkach opieki zdrowotnej ▪ Liczba wdrażanych programów w zakresie profilaktyki zdrowia ▪ Odsetek ludzi korzystający z pomocy społecznej

3.2. Podniesienie poziomu wykształcenia i wiedzy mieszkańców w miastach	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wskaźniki skolaryzacji na poziomie podstawowym, średnim i wyższym ▪ Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym ▪ Odsetek uczniów w szkołach podstawowych i gimnazjalnych korzystających z zajęć dodatkowych/pozazajęciowych ▪ Liczba osób korzystających z kształcenia ustawicznego
3.3. Rozwój kultury i aktywności społecznej mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Odsetek osób korzystających z księgozbiorów bibliotecznych ▪ Liczba działających organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców ▪ Liczba projektów zrealizowanych w wyniku oddolnych inicjatyw
4.1. Poprawa dostępności komunikacyjnej miasta	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Średni czas dotarcia do miasta drogą lub koleją z większych miast Polski (w tym z Warszawy i Lublina) ▪ Przepustowość infrastruktury szerokopasmowej łączącej miasto z innymi ośrodkami w województwie i kraju
4.2. Rozwój ponadregionalnych funkcji miasta	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba przedsiębiorców ze Wschodu odwiedzających miasto ▪ Liczba odwiedzających miasto turystów ▪ Liczba studentów z krajów Europy Wschodniej studiujących na uczelniach wyższych w mieście
4.3. Aktywna promocja oraz współpraca międzynarodowa miasta	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Udział środków w budżecie miasta przeznaczanych na promocję i współpracę międzynarodową miasta ▪ Liczba projektów współpracy międzynarodowej zrealizowanych z regionami lub miastami partnerskimi ▪ Liczba zrealizowanych projektów w zakresie promocji miasta

Większość danych dotyczących zaproponowanych powyżej wskaźników dostępnych jest w ramach oficjalnej statystyki i będzie pozyskiwana z Banku Danych Regionalnych. Wskaźniki te w większości zostały wykorzystane w części diagnostycznej, przy opisie sytuacji społeczno-gospodarczej miasta.

6. ZAŁĄCZNIK 1: PODSUMOWANIE PROCESU KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

Głównym celem konsultacji społecznych było zapoznanie władz i społeczności lokalnej z procesem aktualizacji strategii oraz zebranie opinii i uwag od mieszkańców na temat przyszłego rozwoju miasta Biała Podlaska. Odbywało się to między innymi poprzez bliską współpracę władz miasta i ekspertów zewnętrznych z Radą Programową ds. aktualizacji Strategii Rozwoju Miasta Biała Podlaska, w pracach której uczestniczyli przedstawiciele najważniejszych środowisk społeczno-gospodarczych miasta. W czasie prac nad strategią odbyły się dwa posiedzenia Rady Programowej. W dniu 11 grudnia 2007 odbyło się pierwsze posiedzenie Rady, w trakcie którego uczestnicy mieli okazję zapoznać się z ogólną metodologią prac nad strategią oraz odnieść się do przedstawionej diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej miasta Biała Podlaska. Drugie posiedzenie Rady Programowej odbyło się 26 lutego 2008 roku, podczas której został zaprezentowany wstępny zarys priorytetów i celów strategii oraz system finansowania i wdrażania strategii, w tym projekt Wieloletniego Planu Inwestycyjnego.

Oprócz posiedzeń Rady Programowej odbyło się kilka spotkań roboczych wewnątrz Urzędu, w trakcie których wypracowano ostateczną wersję analizy SWOT oraz układ priorytetów i celów operacyjnych. Wyniki poszczególnych etapów prac nad strategią były publikowane na stronach internetowych Urzędu z prośbą do mieszkańców o nadsyłanie swoich opinii i uwag. Większość nadesłanych uwag i propozycji została uwzględniona w końcowej wersji strategii.

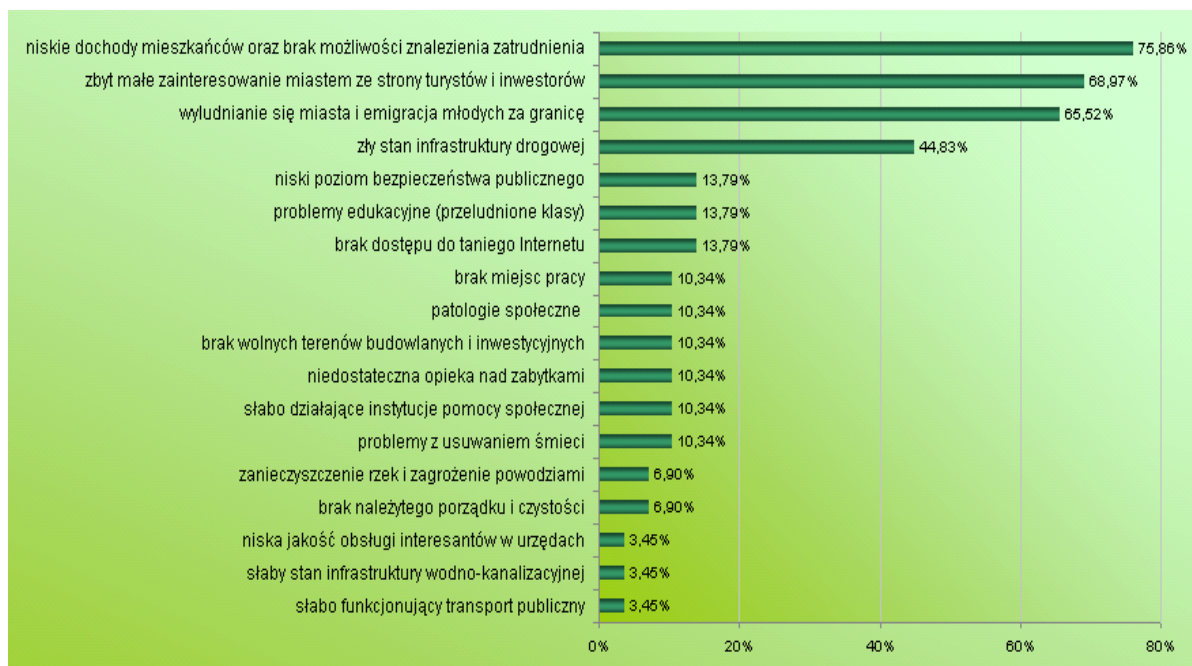

Dodatkowo w trakcie prac nad strategią zostały przeprowadzone badania ankietowe mające na celu identyfikację głównych potrzeb i szans rozwoju miasta. Ankieta składała się z pięciu pytań odnoszących się do takich zagadnień jak:

- identyfikacja najważniejszych barier rozwojowych miasta,
- propozycja najważniejszych inwestycji w mieście,
- wskazanie najważniejszych działań nieinwestycyjnych w mieście,
- podanie najważniejszych walorów miasta (wyróżniających ją na tle innych,
- zaproponowanie strategicznych kierunków rozwoju miasta.

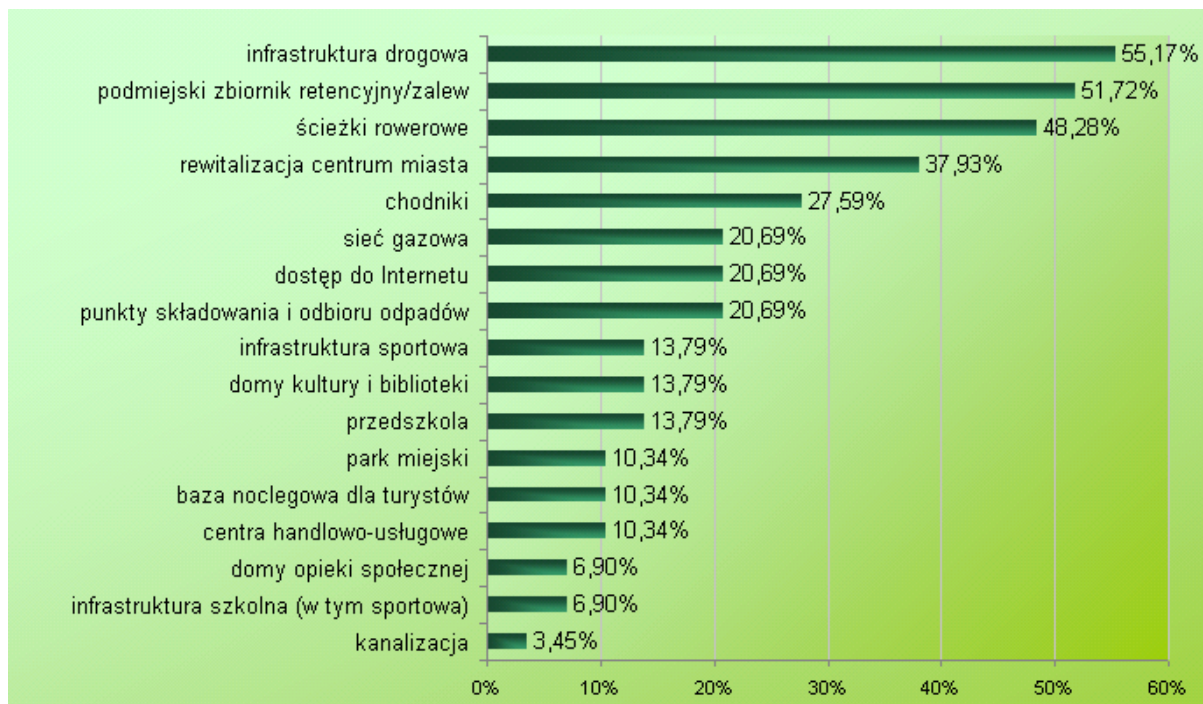
Wyniki ankiet, opracowane w formie graficznej i zaprezentowane poniżej, posłużyły jako jedno z ważnych kryteriów przy wyborze strategicznych kierunków rozwoju miasta.

Bariery rozwoju miasta Biała Podlaska

Zidentyfikowane bariery stanowiły podstawę do wyboru najpotrzebniejszych miastu kierunków rozwoju. Wśród nich w pierwszej kolejności wymieniano niskie zarobki mieszkańców oraz brak możliwości znalezienia zatrudnienia, wyludnianie się miasta oraz emigracja ludzi młodych, a także zły stan sieci drogowej. W celu poprawy atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej podkreślono wagę dostępu mieszkańców do taniego internetu i bezpieczeństwa publicznego.

Inwestycje poprawiające sytuację miasta

Mieszkańcy na pytanie o inwestycje poprawiające sytuację miasta wymieniają przede wszystkim: infrastrukturę drogową, budowę zbiornika retencyjnego lub zalewu na terenach podmiejskich oraz ścieżek rowerowych.

Pożądane działania samorządu w celu rozwoju miasta Biała Podlaska

Wśród innych działań koniecznych dla przyspieszenia rozwoju miasta na pierwsze miejsce wysunęła się promocja miasta w celu przyciągnięcia inwestorów i turystów oraz pozyskiwanie środków unijnych. Ważny dla mieszkańców jest również rozwój współpracy międzynarodowej i wyznaczenie stref aktywności gospodarczej. Mieszkańcy wskazują

również na konieczność podjęcia działań zmierzających do zwiększenia nadzoru nad porządkiem i czystością w mieście. Za równie ważny priorytet respondenci uznali różne wymiary współpracy (z sąsiednimi gminami, z lokalnymi przedsiębiorstwami). Rozkład wszystkich odpowiedzi przedstawia wykres powyżej.

Główne walory miasta Biła Podlaska

Respondenci zostali zapytani również o główne walory miasta. Z odpowiedzi wynika, że najważniejszymi atutami są bliskość granicy z Białorusią oraz dogodne położenie komunikacyjne.

Najkorzystniejsze kierunki rozwoju miasta

W otwartym pytaniu ankiety, zwrócono się do respondentów z prośbą o wskazanie najkorzystniejszych kierunków rozwoju miasta. Według mieszkańców na szczególną uwagę zasługuje inicjatywa wykorzystania obszaru lotniska na cele ekonomiczne i budowa centrum kultury. Wśród ciekawszych propozycji znalazły się także: rozwój małych i średnich przedsiębiorstw, rozwój turystyki i promocja miasta oraz rewitalizacja Parku Radziwiłłów.

7. ZAŁĄCZNIK 2: WIELOLETNI PLAN INWESTYCYJNY

Wieloletni Plan Inwestycyjny (WPI) stanowi integralną część systemu wdrażania strategii miasta. Zawiera wykaz najważniejszych zadań inwestycyjnych miasta, które będą realizowane w pierwszym okresie obowiązywania strategii, tj. w latach 2008-2013. Zadania te wynikają z celów operacyjnych strategii i ich wdrożenie przyczyni się do osiągnięcia określonych wskaźników przyjętych w systemie monitorowania strategii.

Przy wyborze zadań inwestycyjnych kierowano się takimi kryteriami, jak:

- wpływ realizacji danego zadania na cele strategii (głównie operacyjne),
- efektywność ekonomiczna zadania (powiązana z wpływem danej inwestycji na rozwój lokalnej gospodarki i rynku pracy),
- wielkość projektu (powyżej 100 tys. zł),
- efekt ekologiczny (wyeliminowanie bądź ograniczenie zagrożeń dla środowiska naturalnego),
- wyniki badań ankietowych społeczności lokalnej,
- zdolność miasta do zapewnienia współfinansowania na wybrane do realizacji zadania,
- możliwość współfinansowania inwestycji ze źródeł zewnętrznych.

Z uwagi na fakt, że na obecnym etapie prac trudno przewidzieć poziom i zakres dofinansowania poszczególnych zadań ze źródeł zewnętrznych, niniejszy wykaz zadań ma charakter wyłącznie indykacyjny. Zakłada się, że zadania te będą dodatkowo zatwierdzone przez Radę Miasta w trybie ustawy o finansach publicznych.